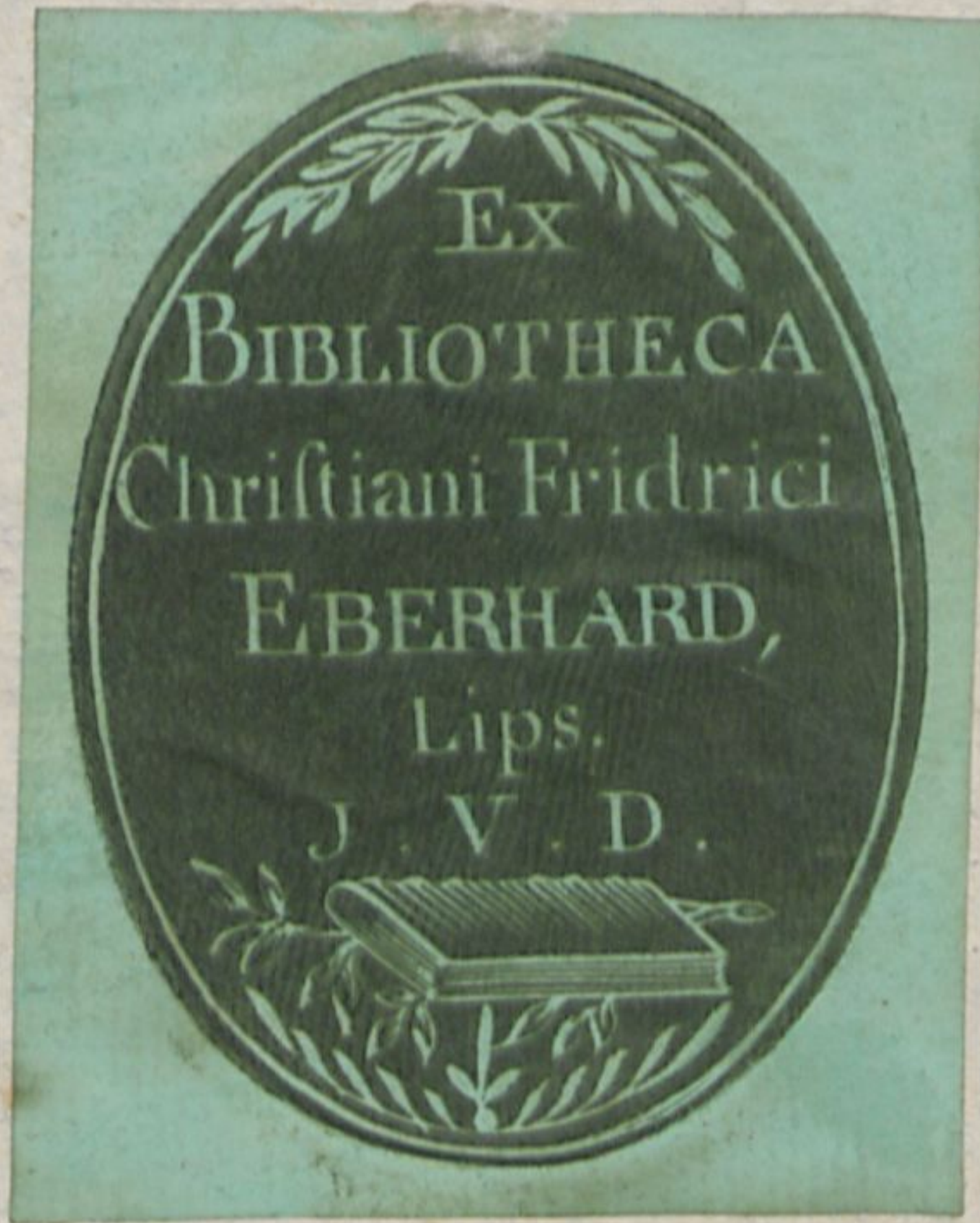

1504/6/

017

[Handwritten signature]

X, 96.

ORATIO
 DE VOCAZIONE
 ET DOCTRINA MARTI
 NI LVTHERI DOCTORIS MAGNI
 & Prophetæ Germaniæ vltimi, coelesti & diuina, re
 citata publicè Islebñ in patria
 S. Lutheri:

&
 OPPOSITA EPICVREÆ
 ORATIONI ALBERTI HVNGERI
 Professoris Theologi & Procancellariñ in Academia Ingolsta
 diensi, de homologia, siue consensu doctrinæ Lutheri
 cum Philosophia Epicuri:

à
 M. ANTONIO PROBO PASTORE EC
 clesię Islebiensis ad S. Nicolaum.

Lipsiæ
 APVD HÆREDES IACOBI
 Beruualdi.

Anno M. D. LXX XIII.

EPIGRAMMA
IN LVTHEROMASTIGA
ALBERT. HVNGERVVM.

Credo equidem, nec vana fides, vel gloria fama
HVNGERVVM nummi vel male suada fames
Impulit, ut calamus contra monumenta LVTHERS
Stringeret, haud frugis spe caret ille labor.
Nam quò quis maiora potest conuitia linguis
Prodere blasphemis: hoc magis laudis habet.
Insuper & pinguis confertur faucibus offa,
Ut facti egregij premia digna ferat.
Verum si te dira fames HVNGERE laceffit,
Hunc avido bolum gutture sume tibi.
Pestis erat vinnus, mors mortuus est tua Papa
LVTHERVVS, rumpas illa tota licet.

Thoma Schonfeldij
Vurcinensis.

REVERENDIS ET CLA-
RISSIMIS VIRIS, PIETATE, ERV-
ditiōe & virtute excellentibus, Domino Decano,
Seniori, Doctoribus & Professoribus Theolo-
gicæ facultatis in inclyta Academia Li-
psensi, Dominis & amicis suis
in Christo colendis,
S. D.

Ncidimus nuper viri Reuerendi
& Clarissimi in orationem cuius-
dam HVNGERI Ingolstadien-
sis: in qua homo iste viri Dei Lu-
theri doctrinam impudenter cum
Epicuri dogmatibus conferre conatur: in quo
priorum Pontificis Romani Gnathonum, Eccij,
Cochlei, Staphyli, & similium, sophisticandi ar-
tem, & calumniandi libidinem longissime supe-
rare studet. Illi enim in aliquibus doctrinæ par-
tibus, quibus LVTHERVS Pontificis coro-
nam, vel Monachorum ventres, ut ille ait, attin-
gere videretur, sese opposuerunt, ut vel Papæ
autoritatem defenderent, vel in aliqua apud
ipsum æstimatione hæerent. Iste verò etsi non
potest aliquem doctrinæ Articulum, saltem cum
aliqua specie impugnare aut conuellere, tamen
totum corpus allatrare non veretur. Non dubi-
tamus igitur, tam ineptam & friuolam hominis
A 2 impuden-

PRÆFATIO.

impudentissimi petulantiam ex sese ruituram, & in fumum abituram. Gratias tamen vobis, ac imprimis tibi Domine Doctor SCHILTERE agimus, quòd in specula constituti hominem proteruum inclamatis, & piam iuventutem contra eiusmodi calumnias informatis, ac doctrinæ cœlestis, singulari Dei beneficio extremis hisce temporibus ab idolomanijs Pontificijs repurgatæ, veritatem defenditis. Nos qui in patria S. Lutheri Ecclesiæ Filij Dei seruiamus, nostri etiam officij memores, contrà tam enormem hominis nequissimi impudentiam, vocationem & doctrinam Lutheri diuinam esse, fundamentis firmis & certis omnibus ostendendum esse existimauimus. Qua in re collega noster Reuerendus vir D. M. ANTONIVS PROBUS fidelem & piam operam præstitit, ac orationem quam communi ministerij nostri suffragio approbatam, ac in Scola nostra in frequenti consessu recitatam, ad vos mittimus, conscripsit. Illam etiam censuræ vestræ & iudicio accurato subiicimus, atq; ut publicationem eius iuuetis, amanter petimus. Quòd si Hungerus iste malitioso suo mentiendi studio & calumniandi libidine perrexerit, inueniet, qui ei ut meretur, respondebunt, ac veritatem

PRÆFATIO.

tem coelestem & viri Dei Lutheri auctoritatem defendent. Æternum patrem Domini nostri IESU CHRISTI ardentibus votis precamur, ut Satanam in membris suis, Hungeris, Iesuitis, Sacramentarijs & alijs horribiliter furentem, potenter compescat, ac Ecclesiam contra ipsos consoletur & erigat. Illius sacrosanctæ protectionis, vos & nos ac pios omnes veritatis amantes commendamus. Bene valete. Islebij calend. Ianuarij Anni 1583. quem iam ingredientem toti Ecclesiæ, reipub. & vobis ac vestris salutarem esse optamus.

Superintendens, Decanus,
& reliqui in Ecclesia Isleb-
ensi & Mansfeldensi Mini-
stri.

A 3

ILLV.

ILLVSTRISSIMIS ET
 GENEROSISSIMIS PRINCIPIBUS
 ac Dominis, D. FRIDERICO GVILIEL-
 MO, & D. IOHANNI, Fratibus germanis,
 Ducibus Saxonix, Landgrauis Thuringix, &
 Marchionibus Misnia: Dominis & Prin-
 cipibus suis clementis: G. & P.
 per CHRISTVM.

Gal. 3.

Illustrissimi Principes, Domini clemen-
 tissimi: Omnino memorabilis est ἐκφώνη-
 σις Paulina in Galatas, quos propter
 ἀποστασίαν à Christo ἀνόητους vocat. Sunt
 autem proprie ἀνόητοι, qui rem aliquam
 sculptam, & viuis coloribus depictam
 atq; expressam ante oculos habent, & ta-
 men fascino dementati nihil vident, &
 planè sunt sine mente & cogitatione. Hanc ἀνοήσιαν in Pontifi-
 cios nostros aptissimè quadrare, quis non videt? Iure ergò in
 eos hanc vocem Paulinam vsurpamus: O insensati Papistæ,
 quis vos fascinoauit, non obœdite veritati? Neq; huc incon-
 cinnè accommodatur, quod olim Erasmus scripsit in Fabrum
 Viennensem.

Erasmus.

Fronte cares, si res agitur tibi seria, rursus
 Mente cares, si sic ludis amice Faber.

2. Cor. 4.

Etsi enim lux Euangelij clarissimè hoc seculo è tenebris
 splendescit, & latissimè in toto orbe radios suos diffundit: De-
 us tamen huius seculi ita excœcat incredulorum Papistarum
 sensus, ne illucescat illis lumen Euangelij gloriæ Christi, qui est
 imago Dei. Primùm enim dolo tractant doctrinam Dei, & fal-
 sis interpretationibus corrumpunt præcipuos fidei nostræ ar-
 ticulos, de officio & beneficijs Christi Mediatoris, de iustifica-
 tione, pœnitentia, Sacramentis. Superioribus aliquot annis
 Canisius

N V N C V P A T O R I A :

Canisius Iesuita adfirmavit, Filium Dei post ascensionem ad
 caelos non amplius esse Mediatorem & intercessorem, sed post
 id tempus sanctos mortuos esse iam nostros intercessores. Bel-
 lum sanè & egregium problema, anilibus fabulis, blasphemis
 & mendacis Diaboli magis quàm veritati cœlesti consentane-
 um. Deinde πανουργοι sunt, quia miris artibus & singulari astu-
 tia, prætectu pietatis, confessionis veræ doctrinæ & eius reti-
 nendæ & propagandæ, aliorum famæ, vitæ & fortunis insidi-
 antur. In eo verò imitantur egregiè mores & ingenium Maxi-
 mi Tyranni, qui Eusebio & Nicephoro testibus, non solum vi
 & tormentis Christianos è medio tollere conatus est, verùm
 etiam calumniis eorum religionem omnibus inuisam reddere,
 omnibus modis studuit. Compositos & confictos libellos blas-
 phemiam & maledicentiam omnem superantes, qui interroga-
 tiones Pilati & Servatoris nostri continerent per omnes im-
 perij ditiones spargi iussit. Mandatum etiam additum, vt lite-
 ratores librum istum pueris omnibus, in quo vt primis rudi-
 mentis se exercerent, teneramq; memoriam veneno tali imbue-
 rent, legendum proponerent. Eisdem perstringit quoq; Au-
 gustinus his verbis. Cum ipsam scripturæ veritatem criminari
 aut obscurare non possunt, hos per quos prædicatur veritas
 in odium inducunt, de quibus effingere quidquid in mentem
 venit, possunt. Vndè iam Apostolicæ Prophetiæ tempus in-
 stare videtur: ERIT TEMPUS IN QVO SANAM DO-
 CTRINAM NON SUBSTINEBUNT. Hæc Augustinus.

Canisius.

Euseb. lib. 9.

cap. 7.

Niceph. lib.

7. cap. 27.

August. in

Epist. ad

Hipp.

• •

• •

2. Tim. 4.

• •

Ex horum ματαολόγων και φρεναπατων spelunca nuper
 profiliht ek προαιρεσεως εμπακτης, sanctissimi nominis Lutheri
 insidiator Hungerus, αμαξας βλασφημων in nostrarum Eccle-
 siarum Doctores conuehens, & την ἀχάλιον γλώττην vibrans.
 Ille anno superiori admodum monstruosum edidit uæ impieta-
 tis partum, in duabus Orationibus Ingolstadtē habitis in publi-
 cis Academia festiuitatibus. Prior est de fide & religione ma-
 gni illius Athanasij Alexandrini Iureconfulti & Theologi exi-
 mii. In ea tantum hoc agit Sycophanta maledicus, vt authorita-
 tem Ecclesiæ Romanæ & Conciliorum defendat, nostrosq;
 Doctores

*Sex gradus
collationis
Theologiae
Luth. cum
Philosophia
Epicuri.*

I.

II.

III.

IIII.

V.

VI.

Doctores quos inuiso atq; odioso nomine Nouatores appel-
lat, toti orbi Christianorum suspectos, sordescere faciat. In ea
horrendam idolomaniam Ecclesiae Pontificiae & turpissimos
abusus ex orco quasi in theatrum reducit, & a nostris iamdu-
dum protritas naenias, erigere ac suffulcire conatur. In ea non
tam ad fundamentum veritatis, quod verbum Dei est, quam ad
autoritatem Papae & Conciliorum respicit. Quos Syrenum
cantus, quibus homines rerum imperiti inescantur, Deo dante
& Spiritum suum largiente, breui refellam in Oratione de S.
Athanasio, huius *μωροσόφου* Hungeri *μωρολογίας* ex Diametro
opposita, in qua ipsius sophisticam adeo reddam conspicuam,
vt in externos sensus, oculos & aures incurfura sit. Altera de
homologia siue consensu concentuq; Theologiae Lutheri cum
Philosophia Epicuri. In ea sex gradus collationis constituit
nefarius ille impietatis & mendaciorum caupo. Primus: Quod
Lutherus non minus quam Epicurus *ἄθεος* fuerit. Secundus:
Quod quam proximè repræsentet Epicurum, ruditate & ho-
stili odio literatorum Philosophorum, & *ὑπερβολικῆ* doctrinae
suae commendatione. Tertius: Quod ex confusione ordinis
Hierarchici natus, Epicuri instar confusione horrendae in Ec-
clesia autor fuerit, & scripta plena confusione, labyrinthis &
errore inextricabili, immo etiam *ἀντιλογίας* seu contradic-
tionibus ediderit. Quartus: Quod ex teterrimis & graui iudicio
Ecclesiae damnatis haeresibus, Manetis, Arrῆ, Aētῆ, Eunomῆ,
Vigilantῆ, Iouiniani, Viclefi, suam consarcinaret Theologiam
Lutherus, vt Epicurus suam Philosophiam ex ineptissimis Phi-
losophorum placitis & erroribus obsoletis. Quintus: Quod
Epicuri instar fauorem vulgi sit aucupatus, ipsius applauserit
temeritati & insolentiae, laxauerit frenos licentiae, confirmaret
securitatem carnalis, Magistratum politicum contumelia adfe-
cerit, leges sacratissimas abrogauerit, earum interpretes conui-
tῆs prosciderit. Sextus: Quod Patronus extiterit voluptatum
corporis, & foedarum libidinum, deriserit vota Monastica siue
virginitatis. Haec praecipua sunt collationis capita.

At

At vos, Principes illustrissimi, saltem hinc quaeso videte Hungerum Ingolstadiensem, ô Scurram leuissimum, ô Lenonem impurissimum, ô Blateronem impudentissimum, ô Sophistam impudensimum, ô ἀρμοςίμ inepitissimum, ad concinnandum tam aptum, quam asinus ad temperandam lyram, quam graculus ad fides, quam sus ad tubam, quam canis ad balneum. Quæ enim est ὁμολογία Theologiæ Lutheri, cum Philosophia Epicuri? Quin potius ἄσφωνα sunt, & in summo gradu sibi inuicem contraria, vt lux & tenebræ, vt calidum & frigidum, vt album & nigrum, vt Deus & diabolus, vt Christus & Belial, vt coelum & infernus, vt ignis & aqua, vt sapientia & stultitia. Non ergò hanc τετρατολογία, bonum spiritum ἐμμελέας amantem, sed ipsissimum diabolum συγχύσεως autorem Hungeri cordi suggessisse, & ori dictasse, certum est. Quis nunc quaeso tam mente & oculis captus est, vt non videat σοφισματία, & credat spiritui tam blasphemus? Quis neget quin aliquando sensurus sit conscientiam in corde suo concionantem Hungerus? Quemadmodum diuinum Spiritus sancti organon Lutherus noster, misero Doctore Hallensi Crusio accidisse refert, quòd dixerit: Ego negavi Christum, ideò iam stat coram patre, & accusat me. Illam cogitationem præstigis Diaboli captus tam fortiter conceperat, vt nulla adhortatione aut consolatione, nullis diuinis promissionibus pateretur eam sibi excuti, atq; ita desperauit, & seipsum miserrimè occidit. Hoc Dei iustum & horrendum iudicium certè non subterfugiet aliquandò Lucianus hic noster insignis, nisi toto pectore ad Deum conuersus pœnitentiam egerit ab impietate sua. Nouit Hungerus Legum ciuiliū autoritate, actori probationem incumbere: sed quàm egregijs, quàm firmis rationibus, quibus fundamentis statum causæ probet, Theologiam Lutheri esse Philosophiam Epicuri, omnibus pñs mentibus iudicandum relinquo. Quàm igitur elumbis hic Theologus, & Iureconsultus ineptus & insulsus absimilis est calumniatori? de quo Ioannes Zonaras refert, quòd coram Iuliano peculatus reum qui crimen negabat accusauerit: τίς ἔφη βασιλεῦ ἐπ' ἐγκλήματι

Tom. 4. Ien.
lat. ad Gala.
cap. 3.

Ioan. Zonar.
annal. Tom.

B

δικην 3. fol. 21.

δικη ὑπόχρη. εἰ δὲ ἀρνήσειως ὠφελῶντο δι' αἰτιώμενοι. Quis illius criminis pœnas dabit, si reo inficias ire proderit? Cui respondit Iulianus: καὶ τίς ἐσὶ ἀνάτις εἰ ἐλέγχωρ' ἀνευ πῖσέουσιντο οἱ κατήγοροι, Et quis infons erit, si accusatori crimine non probato fides habeatur? Quis quæso hîc non videt, Iulianum Apostatam alioquin insignem tyrannum, hac in parte meliorem esse Hungero? Hic enim damnare non vult, nisi crimine probato: ille omninò Lutherum & nostros vult anathematizatos etiam crimine nondùm probato.

*D. Zachar.
Schilte.*

Isti ergò Calumniatori, multa dicenti & pauca probanti, Oratione contraria in occursum tendendum esse censui, & doctrinam & innocentiam Lutheri à calumnijs huius Spermologi vindicandam. Sed quia vir reuerendus & clarissimus, rerum theologicarum, linguarum & artium cognitione eximius **D. ZACHARIAS SCHILTERVS**, sacrosanctæ & sincerioris Theologiæ Doctor, Professor & Procancellarius Academiæ Lipsensis, Dominus, amicus, & in Christo nobis frater colendus, admodùm pia, graui & erudita Apologia, pro Lutheri autoritate defendenda, in specie ad sex collationis gradus **HUNGERRI** Epicuri effreni loquacitate insignis respondit, & os impudens pro vt meretur compescuit: ego nullas in hac oratione partes mihi sumpsi alias, quàm vt differerem de vocatione & doctrina Lutheri cœlesti & diuina, aduersus blasphemum & mendacem Hungeri spiritum, & Lutheri Theologiam, non Epicuri philosophiam, vt ille impudenter scribit, sed Spiritus sancti doctrinam, cœlestem & immotam veritatem esse, ostenderem.

Cum enim deesset mihi exemplar Orationum Hungeri, quarum tantùm ἐπιγρᾶφῆν in Catalogo Francofordensium nundinarum vernalium, anni superioris **L X X X I I**. obiter inspexeram, nec vel Francoforto vel Lipsia harum mihi copia fieri posset, arbitrabar interim non abs re futurum, si donec exemplar

exemplar impressum alicubi acciperem, (quod paulò post non grauatè D. Doctor Schilterus mihi communicauit) contra scopum Orationum Hungerianarum, hanc meam dirigerem.

In prima autem Orationis meæ parte causas huius mei instituti siue propositi thematis exposui, quæ sunt præcipuæ, Diuersitas nimirum iudiciorum & sententiarum de consilio LUTHERI repurgationem doctrinæ aggressi: Pontificiorum item tyrannis, quam exercuerunt hæctenus in Ecclesia DEI, blasphemix, mendacia & conuitia horrenda, apostasia multorum à vera doctrina ad impium Papatum: Fanaticorum deniq; & fallorum fratrum hoc nostro seculo corruptissimo peruersa & sinistra de Lutheri doctrina iudicia. In altera per texui argumenta quædam confirmationis, quòd Lutherus uocatione & autoritate diuina Antichristi regnum oppugnare cœperit. Et primum argumentum sumpsi ab autoritate scripturæ sanctæ, quæ quasi digito monstrat & uiuis coloribus Antichristi Romani regnum depingit. Secundum, ab euentu Vaticanorum aliquot, piæ, puræ, & orthodoxæ antiquitatis, de Ecclesia DEI ab erroribus repurganda. Fuerunt enim etiam antè nostrum seculum semper aliquot pia & sancta pectora, quæ cum publicè non auderent suum spiritum & sensum profiteri, tamè in angulis suis, vt erat tunc ecclesia in desertum pulsa per draconem (vt Apoc. dicit) suum dolorem exstillauerunt & uisitationis diem suspirârunt. Tertium, ab utili & necessario. Omninò enim Deus uoluit lucem doctrinæ Ægyptiacis ac verè Cymmerijs tenebris oppressam & subter modium positam reaccendere, & in tenebris lucere Quartum, à signis præsentix & efficacix spiritus sancti in Luthero infallibilibus. Nã DEVS hunc virum peculiaribus & heroicis donis multis, præ mille alijs instructum esse uoluit atq; armatum. Quintum, à cursu, propagatione, & conseruatione Euangelij per Lutherum repurgati contra hostes admiranda. Sextum, ab exitu Lutheri pio, placido & tranquillo, ex hac ærumnosa & mor-

Σύνοψις
orationis de
uocatione
& doctrina
Lutheri.

Argumenta
confirmacionis.

I.

II.

III.

IIII.

V.

VI.

E P I S T O L A

tali vita, quem D E V S in sinum Abrahæ receptum, ad patres collegit. Hæc quasi σύνοψις est orationis meæ, in qua satis me iudicio omnium bonorum & rectè sentientium, demonstrasse & protasse existimo, L V T H E R V M non ex fortuito quodam carnis adfectu, sed Spiritus sancti impulsu & D E I voluntate coronam Papæ tricipitem esse adgressum.

Vestris verò Celsitudinibus, Illustrissimi & generosissimi Principes, Domini clementissimi, istam meam opellam, vrgentibus eius editionem multis pñs pastoribus & scolasticis, propter probabiles rationes publicè inscribere & dedicare mihi visum est. Primum: Quod sciam V. C. laudatissimos maiores, FRIDERICVM, IOHANNEM, & auum IOHANNEM FRIDERICVM, sacri Rom. Imp. VI viros, & Patrem illustrissimum, Heroa fortissimum, sanctæ & immortalis memoriæ, IOHANNEM GVILIELMV M, pro innocentia L V T H E R I defendenda, quam subinde mordacissimi Papistæ calumnijs opprimere sunt conati, tanquàm pro aris & focis, non sine vitæ & fortunarum periculo acerrimè pugnasse. Deinde quòd omninò confiam, V. C. feliciter ingressuras vestigia Parentis, τὸ ἐνσεβεσάτω ἐν γλωττήϊ τῆς πολιτικῆς αἰδέει καὶ μετριοτάτω Principis, Ducis Saxonix omni laude dignissimi, patriæ patris sanctissimi, qui fidele depositum L V T H E R I tanquàm maximum Ecclesiæ secundùm scripta Prophetica & Apostolica thesaurum, non solùm amplexus & constanter professus est ipse, sed etiam in Ecclesijs & Academia Ducatus sui, sonare ac propagari voluit, Papistarum humanis traditionibus fermentatam Theologiam ex animo execrans & detestans. Postremùm, quòd in optimam spem erigar, V. C. nomen vt illustrissimum ita & amplissimum, huic meæ Narrationi de vocatione & doctrina L V T H E R I cœlesti & diuina, ad subuertendum impium papatum, ex fontibus Israël, scriptis L V T H E R I & historijs fide dignis contextæ præfixum, multis Pontificijs, & imprimis impudentissimo H V N G E R O, nugatori nugacissimo, cui hoc scripto respondetur, timori fore & terrori, vt dem-
ceps

N V N C V P A T O R I A.

ceps à tam horrendis & verè Diabolicis blasphemis, sibi moderentur & abstineant, & pudore suffundantur, si adhuc mica aliqua pudoris & verecundiæ est in ipsis superstes.

Filius Dei Dominus noster Iesus Christus, regat C. V. suo sancto Spiritu, & imprimis tuo illustrissime Princeps, Domine FRIDERICE GVILIELME, Princeps ac Domine clementissime, benedicat coniugio, & susceptæ gubernationi, & faciat te cum illustrissimo Fratre D. IOHANNE, organon Ecclesiæ & reipub. salutare. Amen. Datæ ISLEBII in patria sancti LVTHERI, Anno 1583. Die Concordiæ 18. Februarij, quo LVTHERVS repurgator cœlestis doctrinæ, piè & placidè in Domino obdormiuit hîc ISLEBII anno 1546. ante annos abhinc xxxvii.

V. C.

Summissè & reuerenter
colens,

M. Antonius Probus,
Pastor Islebñ ad S. Nicolaum.

B 3

REVE-

REVERENDIS ET CLA-
RISSIMIS VIRIS D. SUPERINTEN-
denti, Decanis, Pastoribus, Ministris verbi, Re-
ctoribus & Collegis Scholarum, vniuersæ Eccle-
siæ Christi, in inclyto Comitatu Mansfel-
densi congregatæ, & piæ iuuentuti
in Scola Islebiana.

S. D.

Alsam Ecclesiam graphicè depingit spi-
ritus sanctus per organum suum Dauí-
dem Prophetam Regium, Psalmo 58. in
quo describit malitiam eorum, qui Sau-
lem contra se instigabant, vt non tam leo
ex vnguibus, quàm illa ex suis notis & proprietati-
bus ab omnibus pietatem religiosè colentibus, co-
gnosci possit. Primum obicit illis iniustitiam, ini-
quitatem cordis, & calumniam insontium, qua pas-
sim in tota regni ditione immeritos premebant sub
splendido prætextu iudicij & iustitiæ, cum potius
officij ratio postularet quod iustum est & rectum iu-
dicare ac loqui. Quemadmodum enim libræ siue
trutinæ vsus, non iniquitati sed æquitati seruire
debet: ita iudicantium partes sunt, insonti non ap-
pendere calumniam, sed æqualance trutinare, &
& quod veritati consentaneum est decernere. De-
inde accusat eosdem Zelo flagrantissimo, quòd ab
ineunte ætate singularem prauitatem malitiosi ac
subdoli ingenij prodant, alieni à vera DEI ecclesia,
affectibus & moribus, omniq; φιλαδελφία destituti.
Postremò, quod omnium est pessimum, exprobrat
ipsis, tantam pertinaciam & obstinationem, quòd,
vt

vt Petrus inquit, incessabiles sint delicto, nullis admonitionibus emendari & à malitia reuocari possint, imò salutarem admonitionem non admittant, sed vt aspides surdæ obturent aures suas, & naturam serpentinam retineant, aures habentes & non audientes, os habentes, & non loquentes, muti non secundum Grammaticam, sed Dialecticè secundum subiectam materiam, vt in Scolis loquimur. Vt enim serpentes cum veneno nascuntur, prouehuntur & aluntur, ablato verò veneno vniuersa pariter & vita & facultas ipsis adimitur, & pisces adempta aqua nec natare nec spirare possunt: Ita si huic flagitioso hominum generi malitiam & calumnias abstuleris, quibus veluti venenato aculeo pungunt ac mordent innocentes, omni ipsos *πενωπλία* spoliaueris. Ex hac Prophetica impiorum descriptione quid colligemus aliud, quàm certissima indicia animi impij & serpentini in ecclesia Pontificia? In eo enim omnes omnium congruunt sententiæ, vt Christum in suis membris persequantur & explodant è toto Romano imperio, omnes sanguinem pi-orum innocentem sitiunt, ad iniustas persecuciones conuiuent, tyrannidem & idolomaniam Pontificiam approbant, doctrinam cœlestem per Lutherum repurgatam, horrendis conuictijs proscindunt, ad veritatis vocem, instar Phariseorum, Scribarum & Sacerdotum tempore Christi, aures obstruunt.

Quia igitur hisce postremis temporibus maxime cum suis emissarijs aduersus Ecclesias nostras debacchatur Satan, & officio nostro nos deesse non decet, sed quantum in nobis est, hostium calumnias
retun-

retundere, qui diuinitus in hanc Mansfelticam Sa-
reptulam collocati sumus: decreui pro more Scolæ
nostræ aliquid publicè differere, de vocatione D.
MARTINI LUTHERI cœlesti & diuina, ad
euertendum Papatum, & doctrinam puriorem in-
staurandam. Primùm, vt videant piæ mentes, quàm
iniustis modis à Pontificis hypocritis, doctrina,
vocatio, & persona Lutheri proscindatur. Deinde,
ne desistamus cœlestem & immotam veritatem ad-
uersarijs occinere, contradicentes arguere, hæreti-
cos post vnā & alteram admonitionem fugere,
iuxta præceptum Pauli Tit. 1. & 3. & Nazianzeni
regulam, Orat. 1. de pace: Eos tanquàm veritatis
pestem quantum fieri potest, suscipiamus & cure-
mus: Qui verò insanabiles sunt, illos refugiamus,
ne & nos morbi contagione priusquàm sanitati suæ
restituti fuerint, inficiamur. Denique vt hac vtili &
necessaria commonefactione simul pijs mentibus in
memoriam reuocetur, quòd Deus singulari bonita-
te hoc ipso tempore per Lutherum repurgationis
doctrinæ initium fieri voluerit. Obnixè autem oro,
& amanter inuito Reuerendos, clarissimos, & do-
ctissimos viros, Dominos, Collegas, & in CHRIS-
T O fratres obseruandos, vt II. Nouembr. die
Veneris proximè sequente festum omnium San-
ctorum statim post finitam in templo S. Andreæ
concionem, in Scolæ nostræ auditorio superiore
conueniant, hanc Scolasticam festiuitatem, in lau-
dem & gloriam DE I, odium Diaboli & Papæ, &
beatam memoriā LUTHERI, sua præsentia
ornent, λόγον πανηγυρικόμ benignè audiant, DE O pro
beneficio reuelati verbi gratias agant, & pro con-
serua-

seruatione fidelissimi huius depositi nobiscum ar-
denter orent. P. P. ISLEBII, Anno M. D.
LXXVII. die XXXI. Octobr. in vigilia o-
mnium Sanctorum, quo ante annos LXV. LV-
THERVS indulgentias impudentissimi Te-
celi primam impugnavit, & doctrinam de pœni-
tentia ab inquinamentis Papisticis repurgavit.

M. Antonius Pro-
bus, Pastor ad S.
Nicolaum.

C O R A.

ORATIO DE VOCATIO-
NE ET DOCTRINA LVTHERI
coelesti & diuina.

*Exordium
à tempore.*

Summum & maximum beneficium, quod mundo senescenti antè aduentum Filij sui ad iudicium DEVS clementissimus exhibere voluit, singulis nobis in memoriam reuocare debet tempus præsens, quo nimirum per electum organon LVTHERV M, magnum illum Germaniæ Prophetam, & postremæ ætatis Heliam postremum, hîc Islebñ ante annos nonaginta nouem natum, & in templo Diui Petri sacro Baptismatis fonti intinctum, doctrinam Christianam idolomania pontificia oblitteratam, extebris Cymmerijs in lucem reduxit & repurgauit. Id accidit antè annos sexaginta quinç, in vigilia omnium Sanctorum, die Octobris tricesimo primo, anno salutis per Christum partæ, millesimo, quingentesimo, decimo septimo, cum Lutherus diuino spiritu incitatus, contra impudentissimum indulgentiarum Papalium Nundinatorem Tecelium Monachum publicè in arce Vitebergensi ad valuas templi propositiones adfigeret, numero nonaginta quinç, quibus putida Monachi mendacia & blasphemias, turpiter totam Germaniam naso suspendentis, & argento non sine ingenti salutis æternæ iactura emungentis, refutabat, adferens ex fundamentis fontium Israëlis, remissionem peccatorum non pecunia, sed solius Christi merito fide appræhenso acquirendam. Hæc prima fuit Lutheri *αξις* cum Babylonica Thisbe, totum terrarum orbem

orbem ambagibus sinuosis & inextricabili menda-
ciorum ac blasphemiarum Labyrintho inuoluen-
te. Quemadmodum enim populo Israël longo tem-
pore fatifcenti sub intolerabili seruitutis pondere
in regno Ægypti, & à vero D E O descifcenti, ac
vtroq; pede ad turpem idolomaniam tranfeunti,
D E V S Moysen & Aaronem misit, qui populum,
ex immenso ac vasto cultuum ethnicorum pelago
liberarent, & ad veri D E I sui agnitionem reuoca-
rent: ita ille ipse D E V S, cuius manus nondum est
abbreviata, Germaniæ communi nostræ patriæ,
crassissimis erroribus & mendacijs Thaidis Ro-
manæ implicitæ, horribilibus tenebris inuolutæ, à
Christo Sole iustitiæ abductæ, traditionibus huma-
nis oppressæ, ac penitus ab infernali Cerbero ab-
sorptæ, magnum illum Daduchum, Moysen & Pro-
phetam L V T H E R V M misit, cuius ministerio
salutari Ecclesiæ nostræ sunt reformatæ, & ab illa
dura seruitute & captiuitate Babylonica liberatæ.

Exod. 13.

Esa. 59.

Hoc summum D E I beneficium agnoscere, &
gratis pectoribus celebrare nos decet, quòd ex tur-
bido & carectoso errorum Oceano ad limpidis-
simos fontes Israëlis reducti sumus, & inprimis
quòd D E V S ex hac nostra Sarepta Mansfeltica
Islebio Ἀντιχριστοφονευτῶν, καὶ τῶν ἐκκλησίας ἄγγελον, μεγάλ-
αν σαλπῖγγα τῆς ἀληθείας καὶ φωστῆρα ὀκισμένης, vt Eusebius
& Nazianzenus de magno Athanasio loquuntur,
excitauit, & per eum spiritu oris Christi, virtute ac
potentia verbi diuini, hominem peccati, filium per-
ditionis, fidei & libertatis Christianæ hostem, por-
tentosum illum diuersarum facierum Regem, Pa-
pam Romanum reuelauit, confudit, confecit. Ore-

mus etiam Dominum, vt qui Lutherum spiritu & virtute Helix instructum armauit animo planè heroico atq; inuictò, ad subuertendum Papatum, eundemq; aduersus tot hostium, Pontificum, Regum, Principum, Cardinalium, Episcoporum, Academicarum, Monachorū, Sacrificulorum, conantium opprimere veram doctrinam, phalangas benignè protexit, excitet & seruet sibi semen, quod bona fide præclarum Lutheri depositum propugnet, & acriter bellux istius infernalis, tot animos perdentis & gehennæ tradentis, præstigijs ac blasphemijs, diuino zelo & feruore ad vindicandam DEI gloriam, sese opponat.

Quia autem consuetudine tralatitia, & illa quidem pia, laudabili ac honesta, in hac Scola πανήγυρις quolibet die post singulorum mensium calendas celebrari solet, qua non ludii scenici Ethnico more agitantur, sed de aliqua doctrinæ Christianæ parte verba fiunt, & potestas mihi data est à Reuerendo & clarissimo Viro, D. Hieronymo Mencilio, Comitatus Mansfeldensis Superintendente optimè merito, hanc Cathedram conscendendi hodierno die, argumentum auditoribus proponam tale, quod præsens tempus in manus nobis tradit, & non abs re & emolumento iuuentutis Scolasticæ futurum confido. Et dicam de Lutheri vocatione & doctrina cælesti & diuina, ad subuertendum impium Papatum, & doctrinam synceriores repurgandam. Videor autem mihi rationes huius mei instituti habere pias, iustas, graues, & sufficientes, vnde me non arrogantia quadam, aut ostentandi ingenij gloriola impulsus has dicendi partes sumsisse, omnibus pñs menti-

Propositio.

Causa instituta huius orationis.

mentibus liquido constabit. Nec quenquam in hoc
cœtu publico & confessu honestissimo, cuius æqua-
nimitate & autoritate suffultus in hanc arenam
descendi, tam mihi iniquum fore confido, qui forte
existimaturus sit, superuacaneum esse de rebus
verba facere luce meridiana clarioribus, Lutheri
enim vocationem satis copiose esse demonstratam,
Pontificios superflue commonefactos, confutatos,
reuictos; vel recoquere me velle *κατάμνην δ'ισφδον*, &
iliada post Homerum scribendo omnium ludibrio
me exponere & deridendum propinare. Scio equi-
dem, historiam de vita & actis Lutheri, à Philippo
Melanthono, Iohanne Mathesio, Ludouico Rabo,
Theologo Ulmenſi in Martyrologio, Dauide Chy-
træo in historia confessionis Augustanæ, Nicolao
Selneccero, diligenter descriptam in omnium mani-
bus esse; Et collegam nostrum venerandum M. Con-
radum Portam hoc ipso die antè annos duodecim ex
hac ipsa cathedra orationem in publico extantem
de adſidua lectione Scriptorum Lutheri habuisse;
& Reuerendum virum, M. Christophorum Stauf-
fenbul antè triennium hoc eodem loco de benefi-
cijs Lutheri & ingratitude mundi diſſeruisse. Non
igitur cum mihi finem in hac oratione proposui,
quòd temerario quodam ausu falcem meam in mes-
sem alienam mittere, vel inanibus verborum am-
pullis obstrepere, & auribus vestris viri reuerendi,
clarissimi & doctissimi, adoleſcentesq; optimi, mole-
ſtiam exhibere velim, cum ſciam, sæpius iterata de-
licatis facile fastidium parere, quamuis quod per se
præclarum & vel decies repetitum, bonorum etiam
calculo approbari soleat. Quapropter æquo animo

*Vita Luthe-
ri à quibus
descripta.*

*Oratio de
scriptis Lu-
theri.*

*Oratio de
beneficijs Lu-
theri & in-
gratitudine
mundi.*

quæso attendite, & quibus de causis motus hoc argumentum potissimum elegerim, paucis super hac re meam accipite sententiam.

1. *Diversitas iudiciorum & sententiarum de consilio Lutheri.*
Cogitanti mihi, an Lutherus proprio quodam instinctu, max. gloriæ cupiditate accensus, tantum Pontifici Romano indixerit bellum; an verò cœlesti & superna quadam luce illustratus, & motu incitatus diuino, noticiam Filij Dei Iesu Christi mundo patefecerit, & Antichristi idolomaniam reuelarit, varia sese, pro vt mundus bestia est multorum capitum, iudiciorum & opinionum spectra produnt. Initiò tempore reuelandi Euangelij, cum primus ille tumultus iam quasi glisceret, fuerunt homines pñ & boni, qui quidem olfacientes, doctrinam pontificiam multis foetentibus errorum & superstitionum lacunis scatere, & tamen metuentes potentiam & autoritatem satellitum Romanæ curiæ, non mutire nec hiscere contra peruersos hominum istorum mores ausi sunt, existimantes carnis quadam imbecillitate præoccupati, arcem illam Thaidis Babylonicæ, vndè tanquàm ex equo Troiano subinde noui milites prodirent, vnius homuncionis viribus expugnari nequaquam posse, non intelligentes, quòd virtus Dei in infirmitate perficiatur, & Deum posse excellenter facere suprâ quàm petimus & intelligimus. Albertus Crantzius S. Theologiæ & Decretorum Doctor Ecclesiæ Hamburgensis Canonicus, conquestus aliquoties de tyrannide, erroribus & abusibus Ecclesiæ Romanæ, & interrogatus, cur ipse tam crassis erroribus non resisteret, respondit, se tam arduo negotio neq; eruditione neq; ætate parem esse, neq; vnius hominis ingenium ad

res

res tantas sufficere, nisi diuinitus iuuetur. Et antè
agonem legens propositiones Lutheri contra in-
dulgèntias, quasi desperabundus de tantæ rei suc-
cessu dixisse fertur; nihil eum effecturum esse, con-
tra tam potentes aduersarios, suum esse consilium,
vt ab incepto desistat; Frater, frater, inquit, abi in-
cellam, & dic, miserere mei Deus, Sic iudicat ratio
de operibus diuinis. Econtra statuendum, quod
consilia Dei sint mira, & effectus magnifici. Non
sunt cogitationes meæ cogitationes vestræ, neq;
viæ vestræ viæ meæ, dicit Dominus; quia sicut exal-
tantur cœli à terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ à vñs
vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus ve-
stris. Non igitur sine Dei consilio & voluntate Lu-
therum tantas res adgressum, ipse euentus com-
probauit. Fuit enim ipsius ministerium salutare,
egit triumphum & reportauit victoriam omnibus
Alexandri & Iulij triumphis anteponendam, Du-
ce & auspice Deo, qui benedictus est in secula.

Deinde cogitent quæso singuli, quibus animus
est pius & apertus, nulla stimulatione tectus aut ar-
te coloratus, quantum dedecus sit & piaculum, ad-
uersariorum in spiritum sanctum blasphemias, con-
uitia, calumnias, mendacia atrocia & manifesta, à
patre ipsorum Diabolo mendace & homicida cordi
& ori eorum inspirata atq; dictata, surdis auribus
præterire, & silentio impio confirmare. Responde
stulto secundum stultitiam suam, ne videatur sibi
sapere, inquit Salomon. Profectò si nos ad tam hor-
rendas Pontificiorum Satellitum blasphemias, ad
quas ipsa maiestas diuina, cœlum, terra, omnes An-
geli, sancti & electi, adeoq; vniuersa rerum natura
inge-

*Idem iudi-
cium Episco-
pi Brande-
burgensis vi-
de Tom. 7.
Ien. secunda
edit. fol 423
a.*

Isa. 28.

Isa. 55.

II.

*Pontificio-
rum tyran-
nis, blasphe-
mia, menda-
cia, conuitia
& apostasia.*

Prouerb.

26.

ingemiscit atq̄ obstupescit, tacebimus, ipsi lapides
clamabunt, ipsæ arbores loquentur, & in extremo
iudicio coram tribunali Dei propter detestandam
sordidiam, quòd vigilantibus hostibus nos lethar-
go quasi profundissimo immersi Epimenideum
somnia dormiuerimus, grauissimè accusabunt.
Quidam lenonum spurij Romano in fornice nati,
indigni hominis vocabulo, absterfo omni à vultu
pudore, adeò frontem perfricauerunt, vt audacter
& impudenter mentiri non vereantur, Lutherum
ex foedo & illegitimo concubitu originem traxisse,
cum toti Germaniæ & imprimis huic Mansfeldensi
Comitatu constet, eum legitimo coniugio ex p̄is,
honestis, sanctitate vitæ & morum commendatis,
nec vllis manifestis criminibus obnoxijis parenti-
bus natum. Sed quid à turpissimis & sceleratissi-
mis Romani sterquilini rasis & sempiternis infam-
iæ notis adpersis bestijs aliud nobis expectan-
dum erat? Si mentiris, inquit Chrysippus, etiam
quod verum dicis mentiris. Et mendaces hoc lu-
crari solent, vt cum vera dixerint, eis fides non ha-
beatur. Increpet igitur te Dominus Satan cum isto
tuo turpi & aperto mendacio. Nec vitam solùm sed
& doctrinam Lutheri quam amplectuntur Eccle-
siæ nostræ, spiritus Papisticus mendax & impurus
cum deplorato profligatoq̄ Suitarum genere, im-
pudentia plus quàm canina, audacia plus quàm
diabolica, horrendis vlulatus allatrat, easq̄ illi for-
dium maculas aspergere conatur, quas nulla dies
eluat. Notum est omnibus quàm immani & inaudi-
ta crudelitate Pontificij viri sanguinum & dolosi
sanguinem Abelis iusti & innocentis sitiant, nec
eo

eo ingluuiem suam replere & exsatiare possint. Lutherum viuum, clamitarunt aliquoties, quoquo iure, quae iniuria, siue igni siue ferro, vt Hæresiarcham pessimum omnium qui sunt, fuerunt, aut futuri sunt, tollendum, persequendum, extorrem e toto Romano imperio eñciendum, ipsius scripta igne exurenda, & ex hominum memoria extirpanda, id quod Inquisitores hæreticæ prauitatis factitarunt sæpe, sed frustra. In aula Caroli V. Monachus fuit effrenis, qui vociferari solitus est, Cæsarem non fore felicem, nisi in sanguine Lutheranorum brachia sua lauaret. In Comitibus Augustanis dixit quidam princeps pontificius, Lutheranos quosdam nuper exhibuisse Cæsari confessionem scriptam atramento, se verò, si Imperator esset, adornaturum confutationem rubrica scriptam: Quod audiens alius quidam Princeps, respondit, quòd si tale quippiam tentet Cæsar, periculum esse, ne ipsi rubrica in faciem insiliat. Eiusdem farinae hodiè sunt Iebusitæ turpissimi sanguinariæ Ecclesiæ patroni, pontificiarum turpitudinum buccinatores egregi, vt similes habeant labra lactucas, qui antiqua papatus somnia ab orco & stygia palude reuocant, infinitis calumnijs Euangelij doctrinam deformant atq; conspurcant, Magistratus contra nostras Ecclesias concitant, pasquillis & vocibus cruentis classicum canunt ad seditiones, halcyonia quæ DEVS ineffabili bonitate Germaniæ hætenus largitus est, non solùm inuident hi maligni spiritus, sed armorum terrore, barbarie & furore diabolico dissipare & subuertere conantur. Augustæ in Comitibus proximis poetaster quidam quem Iesuitam

*Tom. 5. Ien.
fol. 33. b. se-
cunda editi-
onis.*

*Tom. 2. Isle.
fol. 131. b.*

D tam

tam fuisse autumant, publicè in plateis hos versus
sparsit:

Vtere iure tuo Cæsar, sociosq; Lutheri,
Ense, rota, ponto, funibus, igne, neca.

Tom. 6. Ien.
in Psal. 70 1.
fol. 137. a.
edit. secun-
da.

Isa. 6.

Isa. 8.

Mich. 4.

Psal. 68.

Psal. 58.

Deum immortalem, quàm prodit se viperarum
progenies. Agitant pontifici consilia, excluditur
Deus, qui sedet interim in cælo ociosus, vt necesse
habeat mittere Gabrielem Archangelum, qui pro-
spiciat paululum per fenestram, & videat quid con-
sultent isti noui turris Babylonicæ Architecti, &
occinat illis quod Prophetæ inquiunt: Excæca cor
populi huius, & aures eius adgraua, & oculos eius
claude, ne fortè videat oculis suis, & auribus suis
audiat. Item: Inite consilium & dissipabitur, loqui-
mini verbum & non fiet, quia nobiscum DEVS.
Item: Ipsi non cognouerunt cogitationes Domini,
& non intellexerunt consilium eius. Exsurge igitur
Deus exsurge, & dissipa malignantium concili-
um, sicut dispellitur fumus dispelle eos, sicut fluit
cera à facie ignis, sic pereant impij à facie tua De-
us, contere dentes eorum in ore ipsorum, molares
Leonum confringe Domine:

Vtere iure tuo Rex Christe, hostesq; superbos
Ferro, tu verbo sterne fugaq; tuo.

Et ne non nota fiat lippis ac tonforibus Papisti-
cæ sectæ profligata malitia, impudentia effrenis, ina-
pietas diabolica, Epicureismus plusquàm Cynicus,
quodlibet scelus impune perpetrandi nefaria atq;
infanda libido, rabies & furor indomitus, non pu-
det hos diaboli Apostolos blasphemjs suis infini-
tis, quibus sanctum in Israël conturbant blasphemias

mias addere. Horresco referens, quod cœcus quidam cœcorum dux, Albertus Hungerus Epicurus Ingolstadiensis, eò insanix & impudentix sit prolapsus, vt in promotionibus publicis, Theologiam Lutheri, quæ certius certò est ipsa cœlestis, diuina & immota veritas, Philosophiam Epicuri proclamare ausus fuerit. Viderint papistæ porci Epicuræi, viderint inquam, quid Iesu Christo Filio Dei, die nouissimi iudicij sedenti in folio maiestatis, & exigentirationem de quolibet verbo ocioso quod homines locuti fuerint, sint responsuri. Cogitent scriptum esse: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, Spiritus autem blasphemix non remittetur. Qui blasphemat spiritum non habet remissionem in æternum, sed reus est æterni iudicij. Sed quid multa: Verbum DEI habetis vos porci papistici pro ludo & ioco, & venter tantum Deus vester est. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? an non ex abundantia cordis os vestrum loquitur? Deficiunt præterea multi, hoc vltimo, peruerso, & exulceratissimo seculo, ab agnita Euangelij doctrina, ad abominationem desolationis, quemadmodum Paulus electum DEI organon tam turpem apostasiam in spiritu præuidens prædixit: Quod in nouissimis temporibus discessuri sint quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, &c. Ex quorum Iscariotarum manipulo etiamnum prorupit amphora quædam pendens Flaschius, qui ex hoc Comitatu oriundus, & Lutheri *συμπατριώτης* est malè feriatus,

*Albertus
Hungerus
Epicurus
Ingolstadi-
ensis.*

*Matth. 12.
Mar. 3.*

Matth. 24.

1. Tim. 4.

*Sebastianus
Flaschius.*

1. Iohan. 2.

Ezech. 13.

Math. 18.

III.
Fanatico-
rum peruer-
sa & sinistra
iudicia de
Luthero.

& vt dicitur, omnis apostata persecutor est sui or-
dinis, ipse quoq; diabolo os suum mutuo dedit, ad
horrenda aduersus nostrarum Ecclesiarum confes-
sionem fulmina & conuitorum plaustra eiaculan-
da. Itane vos turpissimi ac leuissimi Apostatae ac
Scurræ, qui egressi à nobis estis, sed ex nobis non
eratis, Christo fidem in Baptismo datam seruatis?
itane propter pusillum hordei, vel sanctum dena-
rium, à Deo ad diabolum, à veritate ad mendacium,
à cœlo ad infernum, à vita ad mortem deflectitis, &
in papæ summæ Christi hostis castra conceditis?
quibus melius erat, veritatem nunquam agnouis-
se, vel suspendi molem asinariam in collo vestro, &
demergi in profundum maris.

Postremò excitauit diabolus hoc nostro seculo,
ex illo cœtu, qui nobiscum confessionem Augusta-
nam amplecti videri volunt, quosdam Lutheroma-
stiges, spiritus inflatos & tumidos, Sacramentarios
& fanaticos alios, quibus venter adhuc turgēt, &
κακοχυμια corruptelarum & errorum, quos imbibe-
runt semel, & concoquere nequeunt, est refertus.
Hi nullo sibi Luthero opus esse autumant, diuinæ
vocationis laude eum spoliant, colaphos & atrocias
vulnera illi infligunt. In dubium vocant, suspecta
faciunt, & paulatim ex Ecclesia Dei tolli huius di-
uini ingenij, admirabilis doctrina, & multarum re-
rum experientia instructi, scripta volunt, contem-
dunt multa in hīs esse παραβολα & hyperbolas cum
scriptura pugnantes, in doctrina de cœna Domini
minus cautè, nimis crassè & impropriè esse locu-
tum, priuatis adfectibus indulgisse nimium, qui re-
uera secessione facta à doctrina Lutheri, ab Hiero-
solyma

folyma in Hiericho descendunt, & cum Sacramen-
tarijs colludunt & mussant. Librum concordiae ex
solidis atq; immotis fundamentis scripturae, pia &
orthodoxae antiquitatis & Lutheri scriptis contex-
tum, cane peius & angue oderunt, falsis ac morda-
cibus dicerijs defricant, suspenso naso irrident, ca-
chinno sarcastico exhibilant, errata crassa & absur-
da eidem adfingunt, ἄσπονδον bellum indicunt, per
eum latus Lutheri insidiosè confodiunt ac pun-
gunt. Et vt breuiter dicam, Lutherus hisce nasutis
est φίλαυτος, ἐρισικός, ἀντιλογικός, πολυπράγμων, Stoicus,
qui omnia ad cerebri sui placitum dirigere, & ad vi-
uum refecare voluerit. Hi Lutherus, optant vt va-
leat, dummodò non redeat, vt est in Episcopi cuius-
dam Epitaphio, quo satis acutè adfectus non desi-
derantis neq; amantis cleri pontificem est expres-
sus. Manichæi recentiores, etsi toto cælo aberrant
à tramite natiuæ sententiæ Lutheri, de peccato ori-
ginis, nolunt tamen catalogo degenerum eius dis-
cipulorum accenseri, sed doctrinam præceptoris
mordicus tenere, videri volunt, Lutheri interim te-
stimonijs falsò ad delirium suum detortis. Sub quo
prætextu summam iniuriam faciunt Luthero, & pa-
radoxia sua, peccatum esse substantiam, ipsum homi-
nem qualis iam est post lapsum, ipsissimam corru-
ptam hominis naturam, & similia, quæ longè lateòq;
in Ecclesijs Augustanam confessionem amplecten-
tibus spargunt, huius sanctissimi viri autoritate &
pallio stabilire ac tegere conantur. Sed scripturam
& Lutherum per transfennam adspiciunt, cælum
cum terra miscent, Luthero vna manu dant, altera
eripiunt, vna ipsius scabunt caput, altera malam

*Crantz.
Metropolis
fol. 285.*

*Manichæi
recentiores.*

feriunt, conuictos dicere pudet, errauimus, pecca-
uimus, miserere nostri DEVS. Tàm indignis mo-
dis flagellatur, crucifigitur, occiditur, sepelitur mi-
ser ille LV THERVS, eius vocatio & doctrina
, , redditur suspecta & dubia, deformatur turpissimè
, , organon spiritus sancti singulare, vas DEI ele-
, , ctum, pectus à spiritu sancto inflammatum, auriga
, , currus Israël, mundi Elias tertius & vltimus, ter-
, , maximus & sacrosanctus vltimi millenarij regna-
, , tor, proculcatur pedibus falsorum fratrum, & iusti-
Matth. 11. ficatur sapientia à filijs suis.

Hæc cum ita reuera sese habeant, tot ac tàm ho-
stilia rabiosorum canum agmina in Lutherum ru-
ant cateruatim, tot pygmei Hæctori insultent mor-
tuo, tot crabronum, papilionum, ac vesparum infer-
nalianum turmæ, pertinacissimis ac pestilentissimis
aculeis armatæ ipsum circumuolitent; nemo in hac
doctissimorum virorum corona vitio mihi verterit
arbitror, quòd obstreperis ac furiosis clamoribus,
vlulatibus ac coccyismis debacchantium in nos ho-
stium, & intempestiux sapientiæ filiorum huius se-
culi ἀμαθῶν καὶ ἀσηκίτων Philosophotheologorum, mo-
derata responsione veritatem perspicuam & immo-
tam opponā, iuniores & imperitiores moneam, vt
ab hac Satanica pontificiorum Ecclesia animis atq;
auribus abhorreant, hæreticos, falsos fratres fugi-
ant vt pestem, qui librum concordix complecten-
tem confessionem Ecclesiarum nostrarum sua sub-
scriptione approbare nolunt, aut vi manifesta im-
pugnant, allatrant ac mordent. Et cum mearum sit
partium, in patriæ LV THER I ecclesia & scola,
ouiculas CHRISTI sanguine conspersas pabu-
lo

lo verbi diuini pascere, nihil à me fieri posse vtilius
 existimo, quàm vt piæ iuuentuti instillem odium
 papæ & falsorum Doctorum, ardorem ad ample-
 ctendum **L V T H E R V M**, eius scripta diligen-
 ter legendum, euoluendum, & pia attentione con-
 siderandum, omnibus mundi gazis anteponen-
 dum, in quibus **L V T H E R V S** solum **C H R I -**
S T V M monstrat, fidei omnipotentiam prædicat,
 merita operum damnat, regnum Antichristi de-
 struit, papam in ignem gehennæ detrudit, scriptu-
 ram luculenter & perspicuè explicat, omnes status
 erudit, iuuentutem ad puerilem Catechismi simpli-
 citatem deducit, in rebus perplexis fidele consili-
 um, in grauibus conscientia tentationibus certam
 & efficacem consolationem suppeditat. Præclare
 dixit Quintilianus : Ille se profecisse sciat cui pla-
 cuerit Cicero : Id verius de **L V T H E R O** nostro
 vsurpare possumus : Ille in Theologia se profecisse
 sciat, cui placuerit **L V T H E R V S**. Solus enim
L V T H E R V S viuit in suis scriptis, nos omnes
 sumus collatione ipsius quasi litera mortua, vt olim
 piè dixit Brentius. Solus **L V T H E R V S** omnia
 est in omnibus, non vno atq; altero dono spiritus
 sancti, vt cæteri Theologi, sed omnibus donis præ-
 ditus fuit, quæ commemorat Paulus. In **L V T H E -**
R V M transfudit spiritus sanctus vniuersam sapi-
 entiam & eloquentiam cœlestem, quæ tanta est, vt
 nullius hominis eloquentissimi eloquentissima elo-
 quentia exprimi possit. Hæc verissimè vera sunt,
 & in omnem æternitatem vera manebunt, quod vo-
 bis dico papistæ turpissimi, rumpatis licet ilia, & ve-
 lut equus indomitus & ferociens frena mordeatis.
 Et

*Breuis sum-
 ma scripto-
 rum Luthe-
 ri.*

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

*Johan. Bren-
 rius de Lue-
 thero.*

1. Cor. 12.

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

*Contra pontificios inde-
sinenter pu-
gnandum et
scribendum.*

Eccles. 4.

Matth. 7.

2. Corint. 6.

Apocal. 18.

*Tom. 1. Ien.
germa. fol.*

*399. prioris
editionis.*

*Tom. 2. Ien.
lat. fol. 338.*

*editionis pri-
oris.*

Tom. 8. Ien.

*2 edit. fol.
208. a.*

Et vt vestris amarulentis & diabolicis sarcasmis, qui alimini & pinguescitis maledicentia, vt Salamandra imbribus, frenos inñciam, & cohibeam strictis vestra ora lupatis, mandati diuini autoritate moueor. Vult spiritus sanctus, vt singuli suo loco & vocatione aduersus Euangelij hostes pro virili nostra pugnemus, & Antichristum & huius complices, vt ipsissimum diabolum, furias & Erinnyas nocentissimas fugiamus. Sic enim præcipit in scriptura. Certa vsq; ad mortem pro iusticia & veritate. Item, Christus inquit: Cauete à Pseudopphetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Et Paulus: Ne ducatis iugum cum incredulis, quod enim consortium iustitiæ cum iniustitia? aut quæ communiõ lucis cum tenebris? aut quæ concordia Christi cum Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? aut quid conuenit templo Dei cum idolis? Et in Apocalypsi: Exite de illa populus meus, ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius ne accipiatis. Lutherus exurens Antichristianarum decretalium acta, hanc grauem adiecit adhortationem. Nisi inquit, toto corde dissentiat à regno papali, non potestis adsequi vestrarum animarum salutem. Et paulò post: Caueat sibi quisquis animæ suæ consultum volet, ne adsentiendo papastris Christum neget. Et ex conuentu Smalcaldensi discedens, sic valedixit Doctoribus & pastoribus Ecclesiæ: Impleat vos Dominus spiritu suo, & odio papæ. Et alibi inquit: Qui vult verè esse Christianus, conspuat papæ nomen, quoties ipsius mentionem fieri audit. Et in Genesi. Pereat in æternum, & maledicant omnes

omnes Angeli & sancti huic portento. Nec utilitate caret, quòd subinde in nostris concionibus Antichristi mentionem facimus. Hoc enim modo auditores ad ardentiorum gratiarum actionem excitantur. Non enim possunt beneficia DEI per Evangelium donata satis conspici & agnosci à nobis, nisi captiuitatis nostræ Babylonicæ, qua antè reditam Euangelij lucem adfligebamur, semper simus memores, & quantam perniciem factio pontificia Ecclesiæ Christi intulerit, cuius scelerum & blasphemiarum magnitudinem & atrocitatem, nulla dicendi vis verbis explicare potest, sed necesse est, vt mens pia exhorrescat, & obstupescat tantorum scelerum cogitatione. Iuniores etiam nostræ ætatis homines, incipiunt nosse, odisse & execrari sanguinariam illam bestiam, quæ tot notis & nominibus blasphemiarum insignita est.

Tom. 4. Genes. capit. 48. fol. 191. a. edition. Norib.

Apocal. 17.

Præmissis caussis, quæ hoc tempore dicendi necessitatem mihi imposuerunt, ad rem ipsam accedo, & quòd LUTHERVS vocatione diuina & cœlesti inuaserit regnum Antichristi Romani adfirmo, & his sequentibus hypothesis immotis & infallibilibus probo. Nec quidquam moror istius summi hostis DEI verè Luciferianam superbiam, quòd sese in templo DEI collocans, supra DEVM ipsum effert, & sacrarum literarum autoritatem proculcat, quæ vnica sunt lucerna, nobis in obscuro loco prælucens. Pluris facio in corde meo vnum scripturæ sanctæ apicem, quàm sexcentorum parum autoritatem, abominanda decreta, concilia, anathemata, fulmina, bullas. Non enim te Antichristum, sed dilectissimum suum filium audire

Argumenta confirmationis.

2. Pet. 1.

E

nos

nos iussit DEVS pater, huic nostram obœdientiam & omnem prorsus obseruantiam præstare & probare ex animo cupimus & debemus, non tibi. Subñce te prius scripturæ, sicut CHRISTVS fecit ordinatione & voluntate patris, dic ἀνάλογον, non contrarium fidei, non aliud præcipe quàm CHRISTVS, quem solum summum pontificem & caput Ecclesiæ agnoscimus, tunc & tuam æquè vt Prophetarum, CHRISTI & Apostolorum vocem audiemus. Si quis vobis euangelisauerit, præter id quod accepistis, anathema sit, inquit Paulus. Anathema igitur sunt, quotquot sentiunt, papam supra scripturam & scripturæ arbitrum esse.

Galat. 1.

*1.
Ab auctori-
tate scriptu-
ræ sanctæ.
2. Thes. 2.*

*Duplex An-
tichristus.
Alius extra
Ecclesiam.
Daniel. 7.
Ezech. 38.
& 39.
Apocal. 20.*

Primum autem loco basis pono auctoritatem scripturæ sanctæ, diuinitus inspiratæ, & coelestibus miraculis confirmatæ. Illa clarissimè testatur, Antichristum hominem peccati & filium perditionis reuelandum, & DEVM pro sua diuina & inexhausta bonitate, doctrinam foedissimi idoli fermento contaminatam & collapsam instaurari antè finem mundi voluisse. Prædicat autem scriptura duplicem Antichristum. Alium extra Ecclesiam, Gog & Magog, siue tyranni Turcici regnum Mahometicum, quod cornu est paruulum in bestia quarta, loquens sermones grandes contra excelsum, hoc est, spargens doctrinam & religionem blasphemam & contumeliosam in DEVM patrem Domini nostri IESV CHRISTI, & negans IESVM esse filium DEI, & saluatorem mundi. Alium intra Ecclesiam, cum quo nobis iam negotium est, Cacus illum Auentinum tricipitem, ore flammam euomentem, vastantem regnum Christi, cum suis lemuribus, laruis ac monstris cultum impio-

impiorum, suum idolum Maozim, id est, Missam De-
um papistarum colentem. Nam papa nullo iure di-
uino sese constituit œcumenicum, supra Ecclesiam
Christi, & politicos magistratus, quem in ecclesiam
& politiam principatum violenter raptum ex am-
bitione & temeritate hodiè vsurpat, contra ipsius
Christi præmonitionem, contra exemplū Apostolo-
rum, contra iudicia & sententias Ecclesiæ rectè iu-
dicantis. Regnum habiturum Arctolycum ecclesi-
asticum, longè lateq; per orbem terrarum diffusum,
non obscure indicat Daniel, maximè verò sedem ei-
us inter duo maria in locis amœnissimis & opulen-
tissimis collocat. Vnde in Apocalypsi meretrix su-
per aquas, & in ciuitate magna, quæ habet imperi-
um super reges terræ, hoc est, Roma & Italia, sita
inter Adriaticum & Tyrrhenum mare sedere dici-
tur. Reuelationem Antichristi referunt sacræ lite-
ræ inter opera Messiaë. Isaias enim inquit: Percuti-
et terram virga, & spiritu labiorum suorum interfi-
ciet impium. Quomodò sit reuelandus ostendit
Paulus: Patefiet, inquit, iniquus ille, quem Domi-
nus conficiet spiritu oris sui, & abolebit claritate ad-
uentus sui. Quando etiam sit futura reuelatio & de-
structio Antichristi, prædicant Daniel & Paulus,
nempe circa finem mundi, dominaturam aliquan-
diu sed tandem vacillaturā cathedram Romanam,
quandò in omnibus ordinibus mores hominū erunt
pessimi & corruptissimi, & iam iam cœlum, terra, &
vniuersa rerum natura ruinam minabitur. Dilu-
cidè deniq; ostendit Daniel, vbi & in quibus mundi
partibus sit reuelandus: Fama siue rumor turba-
bit eum ab oriente & ab aquilone. Ab orien-

Matth. 20.

Luca 22.

Isa. 29.

Hier. 31.

Dan. 12.

Matth. 24.

2. Thes. 2.

Apoc. 14.

18.

Apoc. 17.

Isa. 11.

2. Thes. 2.

1. Tim. 4.

2. Tim. 3. 4.

1. Thes. 5.

2. Pet. 2.

*Johannes
Hussus.
Martinus
Lutherus.*

Apocal. 18.

te quidem, iuxta communem orthodoxorum sententiam hoc factum est, quando Ecclesiæ orientales Romanum præfulem pro œcumenico agnoscere noluerunt, & molitiones ipsius sæpè represse-
runt. Ab Aquilone verò facta est reuelatio, his postremis temporibus omnium euidentissimè & liquidissimè per IOHANNEM HVSSVM, Anno 1415. qui palàm adseruit, papam esse Antichristum. Postea per MARTINVM LUTHERVM, Anno 1517. qui omnium liquidissimè & propius quàm alij idem demonstrauit. Prostrato demùm Antichristo rumoribus ab oriente & occidente, Angeli reliqui incessabili voce proclamant: Cecidit, cecidit, Babylon meretrix illa magna. Post Apostolorum enim tempora, non tot, tam luculenta, tam neruosa scripta aduersus Antichristum Romanum sunt edita vt hodiè, idè iuxta Prophetias veteris & noui testamenti, quibus terretur monstrum illud Romanum, adeò vt nulla arma potuerint tantoperè huius bestię potentiam & licentiam infinitã infringere, quantoperè ad ipsum voce humana & calamo scriptorio factum est.

Ita nunc DEI beneficio impleta sunt omnia, quæ in scripturis fuerunt prædicta. Antichristi regnum reuelatum & contusum est baculo Euangelij, sine armis, seditione, gladio & potentia externa, tantùm trituratione siue tribula verbi, ore infantium & lactentium, ex quibus DEVS sibi laudem perficit, paradysum exstruit, seruientibus DEO precibus, recitatione Catechismi, & dictorum scripturæ, quæ sub papatu summi & maximi doctores ignorârunt. Quod amplius restat nihil est, nisi vt tu
Domine

Domine IESV CHRISTE iudex viuorum & mortuorum aduentum acceleres, & catastrophem tragicam ludas, siue vt Paulus loquitur, apparitione tua vipereum Antichristi genimen penitus destruas, quem tuum aduentum omnes pñ singulis momentis cum summo & maximo desiderio expectant, vt venias citò & non tardes.

2. Thes. 2.

His viuís coloribus ac lineamentis, tam perpicuè, tam euidenter depingit spiritus sanctus Babylonicam meretricem, cum suis amasñs, sponsis Penelopes, mancipñs, satellitibus, vt quemadmodum ex vnguibus leonem æstimamus, ita tantum DEI & Ecclesiæ eius hostem vnusquisq; modò sanum habeat cerebrũ ac mentem, dignoscere possit. Nec quisquàm alius ista spiritus sancti oracula vnquàm intellexit aliter, in aliumuè contorsit sensum, quàm Apocalyptica ista bellua, cum suis areopagitis, iudicibus, censoribus, reformatoribus scripturæ egregñs, qui istam spiritus sancti censuram ferre nequeunt, quòd pater ipsorum, tenebrarum princeps, tam atro carbone notetur, & hunc scilicet honorem sacrosancto DEI verbo deferunt, vt cereum habere nasum isti corui crocitent, quem ipsi Lesbix regulæ plumbei architecti nefariè atq; sceleratè adfingunt. Et ex his fundamentis sine omni contradictione sequitur, LV THER VM Romanam cathedram adgressum esse, autoritate scripturæ munitum, & diuino numine impulsum, siquidem ipse fatetur aliquoties, se inuitum in hæc castra pertractum, nec vnquàm in animum induxisse suum, pontificis autoritatem labefactare, sed potius sartam tectam conseruare. Ideò in protasi huius conflictus sui toties

*Historia de
Tecelio.
Tom. Ien. 7.
fol. 422. a. b.
secunda edi-
tionis, in li-
bello wider
Hans worst
&c.*

*Propositio-
nes Tecelij
impie &
blasphema.*

ad papam scripsit, toties ad Albertum Moguntinum, ut os Tecelii effrene & impudens compefcerent, & huius emissarios quæstores inhiberent. Motus enim indignitate rei, blasphemis & stentoreis clamoribus Tecelii, tacere nec debuit nec potuit, sicut nec Helias ad idolatriam sacerdotum Baaliticorum, CHRISTVS ad blasphemias Iudæorum & Phariseorum, Apostoli ad præstigias & imposturas Pseudoapostolorum. Conductus erat Tecelius, ab Alberto Moguntino (cum vix antè intercessione FRIDERICI electoris apud Maximilianum imp. Oeniponti à culei supplicio liberatus esset) ut nimirum literis indulgentiarum argentum germanicum conflaret, quo pallium redimeret à papa, filum lini & lanas caprinas multo auro vendente. In re tam turpi sed quæstuosa strenuam nauabat operam, tritor crumenarum, præstigiator ille garrulus & clamosus, & offucns suis literis quas circumgestabat secum Ephesns in consutuli cucullo, indulgentiarum caupo peronatus, simplici plebeculæ, rudi & imperitæ hominum multitudinè egregiè sublinebat, in publicis concionibus has & multas alias euomebat blasphemias, quas miro artificio & verborum fucopingere ac colorare poterat. Adfirmabat se à papa Romano potestatem habere remittendi peccatum, etiam stuprum inferenti Mariæ Θεοτόκου, & pecuniam in arcam argentariam deponenti. Crucem indulgentiarum rubeam cum insignibus papæ in templis suspensam, eandem cum CHRISTI cruce habere vim & efficaciam. Eandem sibi autoritatem & potestatem esse, quam habuisset Petrus in his terris. Non se commutatu-
rum

rum suam cum Petri sorte in cœlo, plures enim se redemisse animas literis indulgentiarum, quàm Petrum concionibus suis omnibus. Satisfactione pecuniaria liberari animas è purgatorio, & interea dum nummus in arculam coniectus sonum edat, animam in cœlum euolare Indulgentiarum gratiam eandem esse planè, qua peccator cum DEO reconcilietur. Non necessè habere peccatorem seriò dolere propter admissa peccata, & pœnitentiam agere, si indulgentiarum literas pecunia acquirat. Non posse vllum tàm graue, tàmq; grande admitti scelus, quod efficacia indulgentiarum non expiatur. Hos obolos reperit inexplebile dolium, Callistrates ille pontificius, quibus illectaret nouarum hirundinum contemplatores, & in laqueos æternæ mortis induceret; has imposturas vidit & olfecit L V T H E R V S, has iusto ac diuino zelo accensus atq; inflammatus taxauit, & solidis scripturæ testimonijs refutauit. Hæc non patefaciunt papistæ, Esauitæ, ventres Epicurei, iuuentuti & plebeculæ communi, ignaræ scelerum pontificiorum, sed veritatem in iniustitia detinent, callida & artificiosa dissimulatione spiritus nequissimi occultunt, papam in cœlum euehunt, L V T H E R V M ad inferos detrudunt, album nigrum, nigrum album, ex cœlo infernum, ex inferno cœlum, ex Deo diabolum, ex diabolo Deum, ex veritate mendacium, ex mendacio veritatem faciunt.

Non igitur absq; fato & consilio D E I singulari factum est, vt repurgata prius doctrina de pœnitentia à sordibus & scorñs papisticis, deinde reliquarum etiam partium repurgatio sequeretur. Nec dubi-

Hier. 1.

Malach. 4.

Luca 1.

Apoca. 14.

dubium est, spiritum sanctum testē ad **L V T H E R V M** respicere, cum dicit in Hieremia : Bellabunt aduersum te & non præualebunt, quia ego tecum sum, ait Dominus, vt liberem te. Nam in comitijs **V V**ormatiensibus coram vniuerso imperio Romano, Cæsare, Electoribus, Principibus, & ordinibus imperij intrepidè confessionem suam edidit. Et cum consilia agitarent aduersarj de eo tollendo, & rescindenda fide publica, quemadmodum in concilio Constantiensi factum erat **H V S S O** ad ignem damnato, noluit Cæsar adsentiri, vrgens, promissa esse seruanda, & **L V T H E R V M** cum conductu saluo dimisit. Accommodatur præterea ad **L V T H E R V M** à multis excellentibus Theologis dictum Malachiæ : Ecce ego mittam vobis Heliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & terribilis. Quemadmodum enim sub initium quinti millenarij missus est Iohannes Baptista, $\pi\rho\sigma\delta\sigma\omega\mu$ **CHRISTI** aduenientis in carnem, quem præcessit cum spiritu & virtute Helix : Ita sub finem sexti & vltimi millenarij **D E V S** misit tertium & vltimum Heliam **L V T H E R V M**, qui reuelato & occiso Antichristo, antè aduentum **CHRISTI** ad iudicium, Euangelio pristinam maiestatem restitueret, conuerteret cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum. Deniq; ad **L V T H E R V M** non inconcinnè applicatur dictum in Apocalypsi : Et vidi alterum Angelum volantem per medium coeli, habentem Euangelium æternum, &c. Hic Angelus est **L V T H E R V S**, qui Euangelium prædicauit felici ac celerrimo cursu, inuito & fremente Antichristo, Nam propositi-

ones

ones eius contra Tecelium editæ, vt meminit ipse,
spacio dierum quatuordecim per vniuersam ferme
Germaniam transuolârunt. Hoc Euangelium pro- *Tom. 7. Ien.*
pediem sequetur iudicium, in quo DEVS Ecclesi- *fol. 423. a.*
am piorum gloria & vita ornabit, Antichristum ve- *secunda eds-*
rò, & omnes caractere eius insignitos, in æternos *tionis.*
cruciatus abhñciet.

Hæc testimonia in verbo prædicta habet do-
ctrina Lutheri, hæc verbo sunt consentanea, his
prædictionibus respondit euentus, his fundamen-
tis armatus atq; instructus Lutherus, præditus spi-
ritu verè Prophetico & Apostolico, alacri prælio
contra papam disceptauit, habens Theologiam su-
am à priori, immediatè, non ab homine, sed ab ipso
filio Dei, ex cœlesti quadam reuelatione, & ita cer-
tus de vocatione sua, vt coràm Deo & hominibus
cum fiducia æquè atq; Paulus gloriari, vocationem
suam magnificè extollere, & non arroganter sed ne-
cessaria & sancta quadam superbia contra Pseudo-
apostolos glorificare potuerit, quemadmodû Lega-
tus regius, quòd non sit persona priuata sed regius
Legatus, gloriatur & superbit, & propter hanc di-
gnitatem regius honos ipsi defertur. Huius autem *Tom. 2. Ien.*
sux vocationis meminit aliquoties, inprimis in epi- *ger. editionis*
stola ad Fridericum Electorem, vbi in hunc ferè sen *prioris, fol.*
sum scribit: Se Euangelium non ab hominibus, sed *57. a.*
de cœlo per dominum nostrum Iesum Christum ac-
cepisse, vnde iure sese Dei seruum & Euangelistam
profiteri possit. Ibidem inquit: Præter suum consi- *Fol. 49. b.*
lium & voluntatem eò vsq; hoc religionis negoti- *50. a.*
um progressum esse, sortituum etiam præter con-
silium & voluntatem suam euentum optatum, nec

F infe-

inferorum portas hoc DEI consilium impedituras.
Tom. 2. lat. Ien. editionis prioris fol. 548. b. Et contra regem Angliæ : Certus sum, dogmata mea me habere de cœlo, quibus etiam aduersus eum triumphauit, qui in vngue nouissimo plus habet virtutis & astutiæ, quàm omnes papæ, & reges, & Doctores, &c. Et alibi. Deus me contra vos Papistas incitauit, vt essem vobis vrsus & leo in via : nomen meum quiescere vos non sinet, donec vel conuertamini, vel funditus pereatis. Item : Vita mea carnifex, mors mea diabolus vobis erit. Huc alludit versiculus Lutheri :

Tom. 5. Ien. fol. 90. edit. secunda.
Ose. 13. Ibidem fol. 275. a.

Pestis eram viuus, moriens tua mors ero Papa.

Cæterum cum vocatione coniunxit etiam Doctoratum, quem cum detrectaret, præ tendens valetudinem aduersam, ioco dixit Staupicius : Deo iam propediem in Ecclesia multum fore negotiorum, ad quæ Lutheri opera vti necesse haberet. Renunciatus igitur Doctor publicè, hac legitima vocatione, cui mos gerendus fuit, sæpè in grauissimis tentationibus & difficilimis negotiis se sustentauit, & Doctoratum suum omnibus mundi opibus prætulit, desperandum sibi esse dicens, in hac tam dura prouincia, si eam sine legitima vocatione & mandato suscepisset. Nec prætereundum silentio, quod scribit vir DEI: Ego Doctor MARTINVS LUTHERVS vocatus & coactus sum, vt Doctoratus insignia acciperem, inuitus & contra voluntatem meam, & iuramento me obstrinxi, quod fidem Christianam vellem adserere, defendere & demonstrare ex sacris literis, Prophetiis & Apostolicis scriptis. Huic vocationi & doctrinæ meæ perti-

D. Iohannes Staupicius de Lutheri Doctoratu. Tom. 5. Ien. 2. editionis fol. 492. b.
Im Brieffe von Schleithern. Tom. eodem fol. 302. b.
In der Glosse auff das vermeindte Keiserlich edict. Item in Psal. 82. ibid. fo. 157. b.

pertinaciter sese opposuit Papatus, sed iacta est
alea, pontificij euentum experientur Et alibi ex-
cusat se, quod non sit autor turbarum in religionis
negotio excitatarum, & eo nomine accusat Mogun-
tinum & Leonem decimum patrocinantes Tece-
lio in caussa manifestè impia & iniusta. Et tantum
de vocatione LUTHERI ex fundamentis scri-
pturæ & suis ipsius scriptis mediocriter demon-
strata monuisse satis esse puto, quam oppono omni-
bus parasitistris pontificijs, Naso, Hungero, Fla-
schio, imò ipsi diabolo & inferorum portis, vniuerso
regno serpentis antiqui, & huius vipereo semini
caudam tortuosam longo ambitu & multis gyris
post se trahenti.

Hic vero iterum exacuunt linguas suas serpen-
tes, & venenum suum effundunt Aspides pontifi-
ciæ, & odiosam nouitatis scabiem nostræ doctrinæ
adfricant, hæreticam proclamant, Lutherum no-
uum, aiunt, Euangelium ex suo cerebro esse com-
mentum. Sed respondeo: Nostram doctrinam, quod
non sit noua, sed multò antiquior, quàm horrenda
illa idolatria papistica, imò antiquissima & verissi-
ma, irrefragabili autoritate & immota certitudine
veritatis cœlestis cum instauratoribus & propaga-
toribus suis se contrà omnes inferorum portas tue-
ri & defendere. Cœlū & terra transibunt, verba au-
tem mea non transibūt, inquit Christus. Idem enim
credimus, prædicamus, quod Adam, Abel, Enoch,
Noah, Abraham, Isaac, Iacob, Patres & Prophetæ om-
nes crediderūt, & prædicarūt, quod Christus, quod
Apostoli docuerūt, pro quo S. martyres in veteri &
nouo testamento, max. in primitiua ecclesia sangui-
nem

Tom. 7. Ien.
fol. 423. a. b.

Obiectio pon-
tificiorum de
nouitate do-
ctrinae, de
qua Tom. 5.
Ien. fol. 83.
b. secunda
editionis:
Ob des Luthers
Lere
elter sey/ als
des Papsts
Abgöttes
rey.
Luca 21.

*Norma do-
ctrinae Eccle-
siarum re-
formata-
rum.*

*Contra pri-
matum pa-
pa. Centu. 1.
lib. 2. cap. 4.
fo. 41 2. Item
capit. 7. fol.
524. & de-
inceps.*

*Cathedra
papa sedes
canum &
porcorum.*

nem suum profuderunt, exilia & miserias sustinuerunt, vitam & fortunas in summum periculum coniecerunt, quod compræhensum est in sacris literis, scriptis Prophetis & Apostolicis, tribus Symbolis piæ & orthodoxæ Ecclesiæ, Apostolico, Niceno & Athanasiano, in confessione Augustana, Carolo V. exhibita, quam Electores, principes, comites, ciuitates, regna, subscriptione sua approbârunt, in articulis item Smalcaldicis, Catechismis LVTHERI minore & maiori, & omnibus alijs viri Dei monumentis in publico extantibus, deniq; quod ipse Dominus de cælo dixit. Hoc summa gloria, summum beneficium & sanctuarium nostrum est, vera & vnica religio, verus & vnicus cultus, discernens nos à Turcis, Iudæis, papistis, & omnibus alijs sectis, quod credimus remissionem peccatorum gratuitam, sine operibus, vel præcedentibus, vel sequentibus, ex pura & mera misericordia, sicut Deus pater dat solem, & omnia bona, quibus fruimur, propter quod vos papistæ nos tam hostiliter odistis & persequimini. Hoc dixit Dominus, si pro se haberet papa vester, quod Deus secum locutus esset Romæ, quem admodum cum patribus, bone Deus, quomodo sese extolleret, non solum supra D E V M, quod facit, vnum, sed super mille Deos, si plures præter hunc vnum essent. Petri nudum nomen habet, præterea nihil, & tantum hæret in illa prima natiuitate, successione ordinaria, sicut Esau, & se in loco Petri sedere iactitat, in quo canes & porci sedere possunt, imò sederunt plurimi, & sub hoc vno Petri pallio, tantas idolatrias confirmat, & suis impudentissimis mendacijs totum terrarum orbem replet,

Obijci-

Obſciunt præterea nobis tot & tam infinitas
sectas in nostris Ecclesijs exortas. Sed primùm op-
pono istis Aristarchis omnium temporum Ecclesiæ
historiam, quæ ostendit euidenter, quoties doctrina
coelestis diuinitus in aliquo loco fuit accensa, quòd
ibi simul Satan excitârit suos Apostolos, qui hære-
ses & sectas in Ecclesiam DEI inueherent, vt tem-
poribus Helix, Isaia, Christi, Apostolorum, in Ec-
clesia primitiua, multi fuerunt Pseudoprophetae,
fanatici, impostores, hæretici. Quid igitur mirum
quòd sub initium renascentis Euangelij, & hoc no-
stro tempore in reformatis Ecclesijs exortæ sunt hæ-
reses & scandala, Iconomachi, Anabaptistæ, Anti-
nomi, Interimistæ, Sacramentarij, Pelagiani, Semi-
papistæ, Manichæi, & alia infinita spectra, quorum
magna pars Dei beneficio per librum Concordiæ
ex Ecclesijs nostris est explosa. Quia igitur pa-
pistæ offenduntur doctrina, vt vocant Lutherana,
quòd multæ ex illa enascantur hæreses & scanda-
la, ipsi scandalis perire debent (vt iam dudum præ-
dixit ipsis LVTHERVS) quòd sanam doctrinam
amplecti nolunt. Deinde occino spiritibus maledi-
cis, somnolentiam, negligentiam, & ingratitude-
nem mundi aduersus exortum lumen Euangelij,
versutiam & tyrannidem diaboli incompræhensi-
bilem & ineffabilem, ad gloriam Dei & salutem ho-
minum impediendam. Expressè enim inquit Chri-
stus, quòd dormientibus hominibus diabolus se-
rat zizania inter triticum in agro Domini, hoc est,
quandò Doctores in Ecclesia, fiunt somnolenti, ne-
gligentes, & muti canes, vigiles cœci & mercena-
rij, & auditores in tanta copia & luce verbi fiunt fa-

*Alia obſer-
uatio de mul-
titudine se-
ctarum in
Ecclesijs re-
formatis.*

Matt. 13.

Num. 21. turi & pertæsi, sordet ipsis panis vitæ, vt Israëlitis
Manna in deserto, aperiuntur diabolo fores & fene-
stræ, vt corrumpat & deprauet verbum Dei purum
& cultum verum, & substituât cultus idolatricos &
falsos. Ecclesia igitur in hac vita semper est cœtus
mixtus ex tritico & zizanîs, id est, ex bonis & ma-
lis. Vbi DEVS sibi vult esse diabolus, vbi Abel ibi
Cain, vbi Isaac ibi Ismaël, vbi Iacob ibi Esau, vbi
Dauid ibi Saul, vbi Christus ibi Iudas. Quid igitur
obh̄ciunt nobis insulsi Papistæ, Donatistæ & Ca-
thari noui? Quid controuersîs, erroribus & corru-
ptelis adimitur doctrinæ, veritati cœlesti, quæ labo-
rare quidem potest, opprimi non potest? Quid ver-
bo Dei imputatis, quod est diaboli & malitiæ homi-
num? Quid noui accidit disseminacione errorum
& corruptelarum in nostris Ecclesijs? cum in eo
antiquum obtineat Satan, & zizania inter triticum
ferere pro more habeat. Deniq; quid obh̄ciunt no-
bis aduersarij multitudinem sectarum? cum totus
Papatus scateat sectis, vt canes in æstate pulicibus?
tot inter ipsos sunt opiniones, quot Monachi in
Monasterijs: tot mutuas alunt æmulationes, con-
tentiones, lites, virulentias, morsus & deuoratio-
nes, vt bubalum corium ea complecti non possit,
imò nullus sit numerus. Licet autem sint inter eos
infinಿತæ dissensiones & distractiones, vt mutuò sese
oderint, quemadmodum figulus figulum, mendic-
us mendicum, tamen super CHRISTO fiunt
amici Pilatus & Herodes, Caiphas, Iudas, Papa,
Episcopi, Cardinales, Monachi, Sacrificuli & om-
nes diaboli, modò vnanimiter insultent LVTHE-
RO CHRISTVM purè docenti. Nullus in
Papatu

Tom. 4. lat.
Ien. prioris
edit. in 5. ca.
ad Galat.
fol. 167. a.
Tractatus
Matth. Fla.
Illyr. germa-
nicus de hor-
rendo dissi-
dio sectarum
& Rottensi-
um in Eccle-
siapontificia.
Tom 7. Ien.
edit. secund.
in 15. ca. Io.
fol. 153. b.
157. a.

Papatu pellitur in exilium propter scortationes & alia graua scelera, quin cum honestis matronis & virginibus stuprum inferunt, summo adficiuntur honore, dicuntur patres reuerendi, sancti ordines, fraternitates, columnæ & lumina Ecclesiæ. Adeo sanctus est diabolus Papisticus, vnicus L V T H E R V S hæreticus est & seditiosus, contra quem vnum ordinem omnes sancti ordines insurgunt. Sed quis hic non dicat, sanctam catholicam ecclesiam Romanam (si Dñs placet) suo se iugulare & ferire gladio ?

Tom. 6. Ien.
super tria
Symbol. fol.
541. a. b.

Quod si verò adeo stupidis & insensatis Papi-
stis Deus spiritum soporis miscuit, vt quidquid con-
tra ipsos ex verbo Dei hæctenus dictum est, de do-
ctrinæ repurgatione per L V T H E R V M facta,
tanquam lapidi & ligno dicatur, perpendant sal-
tem exempla ex communi hominum vita desumpta.
Rex vel Princeps videns infusionem hostium in
suam ditionem, destruentium ordinem Politicum,
& disciplinam honestam, summo conatu & viribus
omnibus eos propulsat atq; arcet e suæ ditionis &
territorij finibus, restituit leges & disciplinam ab
hostibus labefactatam. Speculator in turri editiore
collocatus ad explorandum & præmonendum ab
impendentibus malis, prospiciensq; incendiū, clan-
gore tubæ dat signum, vt tempestiuè confluat popu-
lus & restringat, ne in immensum excrescat ignis,
serpat & grassetur longius, depopuletur domos
plures, atq; adeo irrecuperabilis iactura præcauea-
tur. Nauclerus peritus & diligens, præuidens
ingentes tempestates, quæ vel nauiculæ manife-
stum periculum adferre, vel penitus eandem
submer-

*A commu-
nibus exem-
plis, quod
cladem im-
minentem
precauere
& auertere
liceat.*

submergere possint, in omnes intentus est occasio-
nes vt euadat, & nauem incolumem ad portum tra-
ducat. Quis nunc adeò stolidus & mente captus di-
cat? non debuisse L V T H E R V M Ecclesiæ Do-
ctorem, ratione officij & conscientiæ dictantis, per-
sentiscentem abominandam idolatriam, crassissi-
mos errores, carnificinam conscientiarum adeò in
regno pontificio inualefcere, fucum Romanum ab
alueolis mellificij Ecclesiastici arcere, incendiari-
um publicum, latronem, grassatorem Ecclesiæ Dei
significare, euerforem nauiculæ Christi arguere, &
vt fortissimum athletam contra hostem Dei acriter
pugnare. Et tantùm de prima demonstratione di-
cere volui, quòd L V T H E R V S impulsus man-
dato & autoritate verbi diuini, zelo spiritus & fi-
dei, officij & conscientiæ ratione, scelera pontificis
Romani, reuelante ea spiritu sancto, reticere & dis-
simulare non debuit, sed ouiculis lupum rapacem
venientem in vestitu ouium ostendere.

Math. 7.

*II.
Ab euentu
vaticinio-
rum anti-
quitatis pie
& orthodo-
xæ.*

Venio ad secundam demonstrationem sumtam
ex piæ & orthodoxæ antiquitatis aliquot prædicti-
onibus, quibus verissimè euentus respondit, Ec-
clesiam Dei esse aliquando ab erroribus repurgan-
dam. Dixi autem Ecclesias nostras repurgatas non
gignere noua dogmata, nec amplecti aduersario-
rum doctrinam, sed constanter sequi tanquàm cy-
nosuram ipsius Dei verbum, Patriarcharum, Pro-
phetarum, Christi & Apostolorum vocem, & fidem
illibatam sanctæ Ecclesiæ primitiux, virginis abin-
quinamentis & pollutionibus hæreticorum puræ,
& fugere Ecclesiam malignantium, quæ post tem-
pora Apostolorum & patrū ab vnico & solido fun-
damento

damento scriptorum Prophetarum & Apostolorum pugnantes, quemadmodum paulò post infra copiosius demonstrabimus. Huic diuinæ & immortæ veritati non defuerunt, qui etiam in meditullio Ecclesiæ papisticæ testimonium præberent publicum, & genua sua coràm Baal non incuruarent, sed aduersariorum insanis clamoribus, Epicuræ vitæ Monachorum & Papistarum verè Epicureorum, & moribus vniuersæ Clericorum lernæ turpissimis & corruptissimis grauissimè sese opponerent. Horum ingentem catalogum contexere, & à patrum in primitiua Ecclesia temporibus, vsq; ad nostrum patefacti Euangelij seculum deducere poteram. Sed hoc si tentarem Ilias immensi operis nasceretur. Remitto igitur pium Lectorem ad catalogum testium veritatis, qui antè nostram ætatem reclamârunt papæ, ab Illyrico collectum, & tantum

repeto quædam vaticinia, quæ aliquot seculis & annis reformationem à L V T H E R O factam præcesserunt, vt videre nolentes papistæ videant, extitisse semper pia quædam pectora, in ipsorum Ecclesijs cathedralibus, Monasterijs & Collegijs, nec solos nos esse, qui primatum, purgatorium, priuatas Missas, vigilijs pro mortuis, indulgentias, communionem sub vna specie, transsubstantiationem, sanctorum inuocationem, cœlibatum impurum, falsationem & adulterationem doctrinæ, & alios infinitos & horrendos abusus, tetricos & idolatricos cultus Sodomitarum & Epicurorum Romanensium, tolerare & probare non potuerunt.

Tempus reuelandi Euangelij per L V T H E R V M Ecclesia antè annos mille & ducentos præ-

G

uidit,

*Catalogus
testium ve-
ritatis ab Il-
lyrico editus.*

*Canticum
Ambrosij
& Augu-
stini.*

uidit, prædixit, & celebrauit, in cantico Ambrosij
& Augustini, cabalisticè decantato in omnibus mo-
nasterijs & Synagogis pontificijs, in versu, ex quo
numerus anni ex literis colligitur:

*Tibi Cherubim & Seraphim Incessabili Voce
proclamant.*

Et vt propius aliquanto accedam ad nostra tem-
pora, annotabo exemplum vnum atq; alterum, in
quo perspicue apparet, non solum duriter taxatum
esse Papam eiusq; Clerum, sed proximum ei immi-
nere exitium, esse prænunciatum. De Romana Ec-
clesia erroribus plena ac tandem ruitura versus
vetusti, ab homine aliquo pio scripti extant apud
Vrspergensem & Cuspinianum.

Frider. ad Gregor. Papam.

*Vrsperg. pa-
raleipom. fo.*

352.

*Iohan. Cu-
spinian in
histor. Fride.
secundi.*

*Roma diu titubans varijs erroribus acta
Corruet, & mundi desinet esse caput.*

Pap. ad Imp.

*Niteris incassum nauem submergere Petri
Fluctuat, ast nunquam desinet esse ratis.*

Frid.

*Fata volunt, stellæq; docent, auiumq; volatus,
Quod Fridericus ego malleus orbis ero.*

Pap.

*Fata volunt, scriptura docet, peccata loquuntur,
Quod tibi vita breuis, pœna perennis erit.*

Alij ad Romanæ Ecclesiæ ruinam addunt
hoc Distichon.

*Post homo peccati veniet, quem spiritus oris
Christi perdet, erit postq; suprema dies.*

Floruit,

Floruit, vt puto, virgo quædam vestalis, Catharina Senensis circa annum Christi 1380. cui papistæ non tantum ingentem sanctitatem, sed & Prophetiæ spiritum tribuerunt. Illa præter cætera pulcherrimam exoptatissimamq; Ecclesiæ DEI reformationem consecuturam prædixit, post ingens schisma quod etiam mox subsecutum est, & vsq; ad Constantiense concilium durauit, & post bella grauissima quæ & ipsa acciderunt, & ferme tempus doctrinæ repurgatæ attigerunt. Verba vaticini propter iuuentutem scolasticam addo: His tribulationibus & angustijs, modo imperceptibili hominibus, purgabit Deus Ecclesiam suam sanctam, & suscitabit spiritum electorum suorum, sequeturq; post hæc tanta reformatio Ecclesiæ Dei sanctæ, & renouatio pastorum sanctorum, vt etiam ex solo cogitatu exultet spiritus meus in Domino: & sicut aliàs pluries vobis dixi, Sponsa quæ nunc est tota deformis atq; pannosa, tunc erit pulcherrimis monilibus preciosis ornata, cunctiq; fideles gaudebunt, quòd sit tam sanctis pastoribus decorata. Et populi etiam infideles, bono Christi odore tracti, ad ouile catholicum reuertentur, & conuertentur ad verum pastorem, & Episcopum animarum suarum. Agite igitur gratias Deo, quòd post hanc tempestatem dabit Ecclesiæ diem serenum. Theodoricus Episcopus Croatia, qui vixit circa annum Christi 1410. prædixit, sedem Romanam simonia & libidinibus contaminatam corruituram. Idem prædixit, fore vt iustitia, quæ longo tempore fuerat reclusa, in lucem prodeat & exaltetur, item vt Ecclesia & vera pietas refloreat magis quàm vnquam antea.

*Catharina
Senensis.*

*Theodoricus
Croatia Episcopus.*

*Iohannes
Hussus.*

Mechtildis.

*Wesselus
Groningen-
sis.*

*M. Iohan-
nes Osten-
dorpium.*

*Iohannes
Hiltenius
Francisca-
nus.*

*Iohannes
Wilhelmus
Reiffenstein.*

Eodem tempore Iohannes Hussus combustus Constantiæ ad lacum Podamicum, ob veræ doctrinæ constantem confessionem, prædixit, post annos centum venturum cygnum, qui canat & non cremetur. Mechtildis mulier sancta vaticinata est: Deum exsuscitaturum novos pastores, qui sanam Christi doctrinam p̄ns proponant, eiusq̄ iam ferme collapsam ecclesiã sedulo reædificent & instaurēt, Christianamq̄ religionē, quæ multis erroribus esset contaminata, repurgent, ac contra Antichristum concionentur. Wesselus Groningensis, qui adeo celebris fuit, propter insignem pietatem & eruditionem, ut lux mundi vulgò vocaretur, abusus ac fraudes Romanisticas acerrimè repræhendit, suamq̄ de religione sententiam, Parisiis, Romæ, & in multis alijs celeberrimis locis disputando defendit, mortuus anno Christi 1489. Prædixit multa de Pontifici regni ruina, & in primis his verbis usus est ad M. Iohannem Ostendorpium iuuenem, Canonicum Dauentriensem; Studiose adolescens, ad illum viues diem, quo doctrina recentiorum & contentioforum istorum Theologorum, Thomæ & Bonauenturæ, & aliorum eiusdem farinae, ab omnibus verè Christianis Theologis explodetur. Huius vaticiniæ veritas euentu fuit comprobata; nam Ostendorpius vixit anno 1520. & hunc lætum diem Christi vidit. De Iohanne Hiltenio Franciscano Isennacensi, cuius vaticinia omnibus sunt nota, dixit mihi aliquoties vir clarissimus piæ memoriæ Iohannes Wilhelmus Reiffenstein, L V T H E R I olim domesticus, se ex L V T H E R O audiuisse, Hiltenium in lectorio semper adhortatum suos Discipulos, vt

vt alter alteri honorem exhiberet, & caput aperiret, nam ex illo coetu proditurum vnum, qui demoliturus esset Papatum, in quorum numero tum fuit **L V T H E R V S** puer Isenaci scolam frequentans. Doctor Andreas proles Lipsensis, Augustinianorum Prouincialis, vir doctus & magni animi, inter praelegendum saepe haec verba dixit: Auditis fratres testimonium scripturae sanctae, quod gratia sumus quidquid sumus, & gratia habeamus quidquid habemus. Vnde igitur tantae tenebrae & horrendae superstitiones? O fratres, res Christiana opus habet forti & magna reformatione, quam quidem iam propere instare video. Quarentibus fratribus, quare ipse non inciperet reformationem, ac erroribus sese opponeret, respondit: Videtis fratres, me esse aetate grandaeuum, corpore & viribus debilem, & agnosco me non esse praeditum tanta doctrina, industria & eloquentia, quantam haec res postulat. Sed excitabit Dominus Heroem, aetate, viribus, industria, doctrina, ingenio, & eloquentia praestantem, qui reformationem incipiet, erroribusque se opponet, ei Deus animum dabit, vt magnatibus contradicere ausit, & ipsius ministerium salutare Dei beneficio comperietis. Meminit **L V T H E R V S**, se puero Prophetiam hanc saepe decantatam: Esse redimendum sepulcrum Domini, per Fridericum Imperatorem. Sepulcrum Domini intelligit scripturam, in qua veritas Christi per papistas occisa sepulta iacuit. Milites custodientes sepulcrum, sunt ordines mendicantium, & haereticarum prauitatis inquisitores. Fridericus redimens sepulcrum, est Elector Saxoniae, qui in comitijs

*D. Andreas
Proles.*

N.B.

*Tom. 2. Ien.
lat. edit. pri-
or. de abro-
ganda Mis-
sa priuata
fol. 493. b.
Item Tom. 2.
Ien. 80. fol.
45. b. 46. a.
editio. prior.*

ñs concordibus suffragñs Electorum Imperñ & designatus & petitus est Imperator, & verè, si voluisset, Imperator fuisset.

Ex plurimis pauca aliquot recensui vaticinia, ex quibus infallibili consequentia tria potissimum colliguntur. Primum: Quòd Romana Ecclesia, quæ se matrem & magistram omnium Ecclesiarum falso & pomposè iactitat, minimè sit vera Ecclesia, non Dei sed tyrannica & idolatrica Ecclesia. Non enim amplexatur integrè incorruptam I E S V C H R I S T I doctrinam, & legitimum vsum Sacramentorum, quæ sunt non dubium signum veram Ecclesiam monstrans, sed doctrinas dæmoniorum & blasphemias in D E V M manifestè profitetur & propugnat, & recedit à fundamento verbi, quod est amissis, iuxta quam Ecclesia in toto orbe construi & gubernari debet. Ideoq; cum Satan statim sub initium Ecclesiæ istas suas doctrinas pñs obtrudere conaretur, excitauit D E V S pios & salutes Doctores, qui falsæ doctrinæ Antichristianæ Ecclesiæ restiterunt, donec error veritatem tandem oppressit. Olim Ecclesia Græca eiq; coniuncta, totum fermè mundum, vel certè longè maximam eius partem continentes, planè papisticarum impietatum & abominationum fuerunt ignaræ. A Paulo Romæ Apostolorum temporibus Ecclesiam esse plantatam, initioq; puram, & ab hæresibus immunem fuisse, nullum est dubium: nisi quòd post per Anacletum eiusq; successores, sana doctrina næuis & manifestis corruptelis fermentari cœpit, sublato discrimine veteris & noui Testamenti, corrupta doctrina de libero arbitrio, pœnitentia, iustificatio-

*Centu. Eccl.
2. cap. 7. fol.
148. 149.
150.*

ficatione, fide, oratione. Iactis fundamentis iniqui-
tatis, creuerunt, idolomania, arrogantia, insolentia,
impia decreta, quòd circa fidem papa nunquam er-
rauerit neq; errare possit; & pontificum Romano-
rum autoritas & potentia per Imperatores vt plu-
rimum aucta est & stabilita. Putidum ergò omni-
nò est Pontificiorum commentum, quòd de Catho-
lico suæ idolatriæ consensu gloriantur, & sanctam
illam ac puram antiquitatem basin & columnam
sui Antichristianismi ponunt, imò sceleratè faci-
unt, quòd omnes suos abusus, superstitiones, impi-
etates, spiritui sancto & Ecclesiæ Dei contra pro-
prium conscientiam tribuunt. Deinde ex prædi-
ctis vaticinijs hoc sequitur: Quòd decretum & con-
siliium Dei fuerit immutabile, reformari ac purgari
Ecclesiam à fermento Pharisæo papistico, & diuini-
tus excitatum Lutherū, vt pessimas artes & fraudes
Romanisticas reuelaret, abusus & errores in toto
Christianorū orbe disseminatos taxaret ac tolleret.
Et quòd omninò hæc vaticinia & multa alia, ex ve-
tustis codicibus & monumentis transcripta & fide
digna, ex papistarum monasterijs & bibliothecis pro-
deuntia, & pontificiam turpitudinem aperientia,
ipsi spiritui sancto, non spiritualibus columbis papi-
starum & bubonibus præsidentibus & regentibus
ipsorum concilia, sint tribuenda, vt accidit in conci-
lio Romæ ab Ioanne 23. celebrato, attestante id Ni-
colao clemange, M. Parisiensi & Archidiacono Ba-
rocensi, qui vixit circa annum Christi 1416. Non
enim sine patefactione spiritus sancti, Euangelij do-
ctrina, telis aranearum & densissimo puluere tra-
ditionum humanarum implicita atq; oblitterata,
in

*Agatho in
epist. ad Im-
peratores
act. 4. Con-
stantinop.
Synodi.
Iustin. in
Authent.
coll. 9. tit. 6.*

*Cathal. test.
ver. fol. 940.
edit. prima.*

2. Pet. 1.

3. Reg. 19.

Iohan. 8.

III.
Ab utili &
necessario.

Apocal. 19.

in lucem prodire debuit. Neq; vnquam voluntate humana allata est Prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Postremò & hoc sequitur: Quòd Deus semper, vt etiam sub Papatu, sua habuerit septem millia non curuantia genua sua coram Baal, ore & calamo reclamantia superstitionis Antichristi hypocrisis & dæmoniorum doctrinis, quæ & Mosen aliquem educentem populum è tyrannide & seruitute Ægyptiaca ardentibus votis, suspiriis & gemitibus expetiuerunt. Quòd si hæc spiritus sancti organa, pia pectora, & Dei templa, sanctum concilium Romanum, proclamauerit hæreticos, seditiosos, schismaticos, rebelles, facile dixerim, Epicuros pontificios non absimiles Iudæis blasphemis, qui CHRISTO obñciebant: Nonne benè dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes. Hæc de altero Argumento.

Tertiò, cum tot ac tam infinita malorum, confusionum, idolatriarum libidinumq; agmina Ecclesiam Dei obruerent, à quorum commemoratione piæ mentes abhorrent, quorum conspectu ipse Sol expallescit, vtile & extrema cum necessitate coniunctum fuit, ne quâ Deus iusta ira exardescens, in impurissimam Pontificiorum factionem grauissimè animaduerneret, & fulmina sua mitteret, antè vltimum filij DEI aduentum ad iudicium nouissimum, fieri aliquam in Ecclesia reformationem, donec subsequatur vniuersalis, qua totum Antichristi regnum horribilibus suppliciis in stagno ignis ardente Sulphure cum omnibus Bestiæ characteribus insignitis excrucietur. Nam malitia, turpitudinibus, artibus magicis, siue incantationibus,
tyran-

tyrannide, persecutionibus, insidijs, fraudibus, se-
ditionibus, auaritia, lenocinijs, sacrilegijs, furtis, ra-
pinis, stupris, adulterijs periurjs, incestibus, libidi-
nibus, & nefandissimis sceleribus, adeo celebris est
cathedra Romana, insidentibus huic teterrimis
monstris & portentis, vt ne quidem inter homines
honestos numerari mereantur, sed potius cum dia-
bolo & ipsius organis, pestibus generis humani,
Cambyse, Antiocho Epimane, Nerone, Caligula,
Vitellio, Heliogabalo, Caracalla, quos immanissi-
mis sceleribus longe superarunt, quam cum Chri-
sto, Apostolis & veris Episcopis sint plerique compa-
randi. Sed cum de flagitijs ac sceleribus illius Sata-
nicæ Romanæ curiæ nobis iam principaliter non
sit sermo, Antitheta quædam in doctrina, Catechis-
mo nostropuerili adeoque ipsi sacrosanctæ scripturæ
ex diametro contraria, quanta fieri potest breuita-
te & simplicitate ostendam. Ac primùm errores
Antichristi Romani contra Decalogum, rudiori-
bus delineabo, vnde apparet, totum Antichristi re-
gnum, ἀντιχριστιανισμόν esse regno Christi. In primo præ-
cepto requiritur sola Dei agnitio, & docetur, nul-
lum esse alium Deum præter vnum. Contrà papa
summus idolatra, & abominationum omnium pa-
rens, homo peccati & filius perditionis, collocat se
in templo Dei, effert se supra Deum, ostentat seip-
sum vt Deum, vocat se Deum terrestrem, Deum de-
orum, non hominem purum, sed deificatum, siue
mixtum ex Deo & homine, habentem imperium in
angelos in cælo, in dæmones in inferno, traditam
sibi omnem potestatem in cælo & in terra, ad siste-
re sibi spiritum sanctum, habere idem Consistori-

*Legatur Pla-
tina, Sabelli-
cus, Ursper-
gensis Cran-
tzius, Rober-
tus Barns.*

*Errores An-
tichristi con-
tra Decalo-
gum.*

2. Thes. 2.

H um

Isa. 8.

um cum Deo, idem tribunal cum Christo, & quæ id genus alia arroganter sibi adfingit bestia illa blasphema. In secundo præcepto requiritur verus usus nominis diuini, qui consistit in vera inuocatione, prædicatione, gratiarum actione. Hic contra papa figulus idolorum, induens Deum tot formis, quot Prothea suum poetæ habere fingunt, statuas & imagines circumfert & adorat. In tertio præcepto alligat nos Deus ad Legem & testimonium, hoc est, ad Sacrosanctam Scripturam & Verbum suum. Contra papa extollit se supra Scripturam, & vocat se Dominum scripturæ, arrogat sibi auctoritatem interpretandi sacras literas, ut fundamentum & lumen fidei, Sol & splendor veritatis, cui liceat determinare ea quæ sunt fidei, condere novos articulos, conscientias sine Verbo adstringere, necessitate, obcediendi. Scripturam esse imperfectam, mutilam, mancam; traditiones humanas habere parem auctoritatem cum Scriptura, esse verè Apostolicas, licet manifestè pugnent cum Scriptura, eadem fide esse credenda qua illa, quæ manifesta habeant testimonia. In quarto præcepto sancit & constituit Deus ordinem politicum. Sed hunc confundit Papa cum regimine Ecclesiastico, adfectat imperium mundanum, quod ciuili tantum potestati conuenit, sumit sibi potestatem reges & principes deponendi de sua dignitate, & regna transferendi. Supra cæsares, reges & principes effert, & comparat se hic oculus excoecatus, superbus & maledictus cum sole & auro; Cæsares, reges, principes, cum Luna, stellis, plumbo. In quinto Præcepto, traditur in manus

nus politicæ ordinationi gladius: illum Papa sum-
mus homicida contra mandatum Christi & Pauli
rapit. In sexto præcepto instituit Deus coniugi-
um honorabile inter omnes. Papa econtra impu-
rum præcipit coelibatum, matrimonij doctrinam
vocat ianuam impudicitiae, facem libidinis. Ipse
papa leno omnium summus & maximus, patronus
scortorum, adulter pessimus, ex coniugio facit
prostibulum Veneris, quod Deus commendat, ipse
vituperat, cui Deus benedicit, maledicit, quod De-
us copulat, lacerat Sodomita ille & Sybarita impu-
rissimus. Peccatum ipsi non est mille scorta alere,
flagitium omnium maximum & morte piandum
legitimè vxorem ducere. Plagiarius est idem, ra-
pit enim parentibus liberos, clandestinas despon-
sationes approbat. In septimo præcepto Deus di-
stinguit dominia rerum, prohibet furtum. Papa
omnium furum maximus, debebat pascere gre-
gem Domini, non regere arces & opes, non ducen-
torum aut trecentorum equitum turma stipatus
incedere, id enim nunquam factitarunt, Christus,
Petrus, & Apostoli reliqui, qui simplici cultu vi-
ctusque contenti fuerunt. Sed Simoniacus & sacri-
legus ille, rapit regna, ducatus, ditiones, arces, vr-
bes, oppida, quæ debentur magistratui seculari.
Deuorat præterea Episcopatus, Sacerdotia, & to-
tius orbis opes & substantiam. Frossardus men-
tionem facit Apologi, quo tacitè perstringitur ra-
pacitas Romani Vulturis, cuius autor est Iohan-
nes de Rupe scissa, qui floruit sub Innocentio 6.
Anno Christi 1360. Cum enim Ecclesia Romana
Auenione consideret, pro concione superbiam,

Mat. 20.

Lu. 22.

Rom. 13.

Hebr. 13.

Iohan. de

Rupe scissa

Monachus.

Vide Fross.

lib. 1. cap.

21. lib. 3.

cap. 24.

H 2

luxum,

*Comment.
stem de re-
gno aut quo-
nis princi-
patu recte
administra-
do, aduersus
Machiauel.
Florentinū.
fol. 299.*

luxum, libidines & rapinas Papæ, Cardinalium, Prælatorum sic taxauit. Fortè inquit, quædam auis olim inter cæteras enata est, omnium concessu pulcerrima, sed implumis. Eam mox cæteræ certatim visunt; atq; eas cum admiratione pulcritudinis miseratio simul incepsit, quòd illa inopia pennarum cum alijs volare non posset. Quid sit? Cœtus auium cogitur, deliberatur, qua ratione consulatur illi, ne inopia & nuditate intereat. Fit decretum, vt singulæ illi de suis plumis aliquot largiantur; largiuntur haud malignè; quò magis ea plumis sese vestit, eò fit formosior; itaq; cæteræ plumas certatim conferunt. Sed posteaquàm illa se satis decoram, & à cæteris auibus colit sensit, superbire, insolescere, reliquas aspernari; neq; despiceret tantum, sed rostro ferire & insectari cœpit. Indignatæ aues concilium conuocant, consilium ineunt, quid de aue tam ingrata & superba statuendum sit. In eo concilio sententia vicit quæ cen- sebat, optimum fore, si singulæ plumas suas repeterent, quæ tantos illi spiritus fecissent. Extemplo ad auem illam contolant cæteræ, superbiam & ingratitudinem exprobrant, plumas quæq; suas euellunt, & nudam relinquunt. Ita vobis haud dubiè eueniet, si Cæsar cæteriç Principes eripuerint vobis istas opes diuitiasq; quas ipsorum liberalitate congestas per luxum & turpitudinem consumitis, nudi restabitis. Hæc de Apologo in Vulturem rapacissimum & Pauonem Romanum superbissimum, in quem non malè quadrat illud Horatianū:
Si repetitum venerit olim

Grex auium plumas, moueat cornicula risum.

In

In octauo præcepto requirit Deus veritatem. Sed quando loquitur Papa veritatem? Totus Papatus confusus & conflatus est ex meris mendacis & calumniis, & patrem Diabolum sequitur sua proles. In nono & decimo præcepto prohibetur foeda concupiscentia. Sed illa nostris Papastris alinis non est peccatū, sed tantum in homine quiddam naturale. Hoc pacto Papa inuersus Decalogus, non tantum Decalogum peruertit & inuertit, sed totam doctrinam de Lege, de peccato, somnis humanis contra Dei verbum horribiliter adulterat ac deprauat.

Fidei doctrinam in Symbolo compræhensam, quæ nota est & tessera veræ Ecclesiæ furiosi aduersarij impiè & nefariè eneruant, dubiam omninò faciunt, nec cum Scriptura definiunt, esse hypostasin rerum sperandarum, & elenchum non apparentium, sed tantum notitiam & adfensionem, & multa alia blasphemia spargunt. Primum articulum de Creatione, & creaturis Dei bonis & puris, peccatis polluant, fingunt vbi non est peccatum. Secundum articulum horribilibus blasphemis *ἑυδολογοί* adficiunt denuò crucifigunt, occidunt, sepeliunt & negant Christum, eius oboedientiam & meritum, & submiscant fermentum Pharisæicum, sua bona opera & merita congrui & condigni. Hoc est contumelia adficere sanguinem Iesu Christi roseum, qui solus emundat nos ab omni peccato. Sic abominatio illa in loco sancto, Deum facit ficulnum, Christum ex oculis & memoria hominum aufert, funi & pediculoso cucullo vim saluandi tribuit, conscientis perturbatis omnem consolationem adimit, lapidem angularem, & ful-

*Peccata
Papa contra
Symbolum.
Hebr. 11.*

*1. Ioh. 10
Mat. 24*

men prosternens Mahometismum, Papatum, portas inferorum, summus hic fidei nostræ hostis oppugnat & labefactat. Sed quid respectu vnius guttulæ sanguinis Christi sunt operum σκύεαλα, & pannus menstruatus? Tertium articulum foedissimis etiam erroribus contaminat Sus Romanus. Ecclesiam dicit esse illam, cui præest Romanus Episcopus, pastor Oecumenicus. Et Romanam Ecclesiam matrem, magistram, Dominam omnium, eius auctoritatem maiorem quàm sacræ scripturæ, in fide errare non posse, nec errasse unquam. Doctrinam de remissione peccatorum, qua mens perturbata tutò acquiescere potest, implicat papatus impius infinito mari operum, satisfactionum, ieiuniorum, quibus sui delicti veniam peccatorem consequi statuit. Sed nugæ sunt & Sata-næ dolus; nunquam enim semel hoc mare ingressi portum attingunt. Conuersionem, renouationem, sanctificationem, quæ pura sunt Spiritus sancti opera, tribuit viribus liberi arbitrii, quod peccatum est in Spiritum sanctum, non enim creaturæ conuenit, quod solius est omnipotentiae diuinæ, & confirmat Theologiam Aristotelis impiam, rationem hortari ad optima, siue naturalia in homine mansisse integra, siue συντήρησις esse in voluntate, vt Sophistæ Scolastici nugantur. Hoc est cum Sophistis egregiè sophisticari, Christianismum in Ethnicismum, theologiam in philosophiam conuertere, cum Epicuro aut dementem aut incredulum fieri, aut, vt cum Paulo loquar, tradi in reprobam mentem, & facere quæ non conueniunt. Ratio enim aut viam contemptus, quæ omnium scelerum
fons

Rom. 1.

fons est, aut viam blasphemiae ingreditur; & si quando à veritate aberrat, & umbras amat, in tenebras proicitur.

*Augustin.
de vera re-
lig. cap. 6.*

Oratio Dominica docet, Deum solum inuocandum, nec alium Mediatorem apud Patrem coelestem habere Ecclesiam, quam Iesum Christum. Papa docet, Sanctos vt patronos, defensores, intercessores esse adorandos. Doctrinam de Inuocatione, quæ est asylum, clypeus & arma piorum, conuertit Bos Romanus in boatum, orat in ventum sine Spiritu & Veritate, fide & deuotione, recitans horas canonicas annos quadraginta continuos, non vnam horam rectè & ex animo orat. Labijs tantum Deum honorat, cor procul est ab ipso. Expers tentationum spiritualium, mortes & infernos, quibus quotidie sancti exercentur, non videt nec intelligit. Quod anser in templo, id Papa in Psalterio. Baptismi doctrinam impostor ille mirè deprauat & eneruat, professionem Monachatus, inquit, æquè esse efficacem vt Baptismum, Professionem Monasticam suscipientibus, nomina in Baptismo indita mutat, quasi sordescant. Tranfert in ignominiam Filij Dei autoris Baptismi vsum à creaturis animatis & rationalibus ad res inanimatas, baptizat campanas, quasi illæ impulsæ & insonantes, à potestate Satanæ sint immunes, & tempestates prohibeant. In Baptismi actione Histrionem papa agit egregiū. Non solum enim signat baptizandum signaculo crucis in fronte, pectore, oculis, naribus, auribus, ore, sed etiam dat sal benedictum in os, exsufflat foràs spiritum malignum, tangit aures, & nares cum saliuâ, vngit inter scapulas,

*Errores contra Oratio-
nem Domi-
nicam.*

Isa. 29.

Mat. 15.

Gen. Luth.

cap. 19. fol.

142. b. edit.

Norib.

Falsatio

Baptismi.

pulas, chrismate in vertice, dat cereum accensum in manus, & quas alias agit in neptias, contra ipsum institutionis ritum.

*Depravatio
doctrinae de
Confessione,
pœnitentia
& cœna Do-
mini.*

1. Iohan. 2.

Ex doctrina de confessione facit carnificinam conscientiarum, flagitat enim enumerationem omnium peccatorum, quæ est impossibilis iuxta dictum Psal. 19. Ex potestate clauium iurisdictionem politicam, clauas adulterinas, sacrilegium & spolium. Doctrinam de pœnitentia & remissione peccatorum, quæ lumen est doctrinæ cœlestis, ponit non in fundamento Verbi & fidei, sed in operibus & meritis, corrumpit, deprauat, & tenebris inuoluit densissimis indulgentiarum commento, quo extenuat & diminuit officium & meritum Christi, qui solus est propiciatio pro nostris peccatis, non pro nostris tantum, sed pro totius mundi peccatis. Cœnam Domini in horrendam idolatriam transformat, fingit panem consecratum mutari & conuerti in corpus Christi, includit in capsulam, circumgestat, inuocat. Mutilat eandem, & suffuratur alteram speciem *ωσθηλοκλέπτῆς*, calicem Laicis adimit, contra expressa verba institutionis. Facit ex Cœna Missam seu sacrificium, quod mereatur remissionem peccatorum & alia bona, facienti, & hīs quibus applicetur, viuis & mortuis, liberat animas ex purgatorio.

*Confusio trium
Hierarchiarum.*

Tabulam Oeconomicam, de tribus Dei Hierarchiis, in qua singuli status & ordines sui officii admonentur, extreme peruertit & in contemptum abducit. Hierarchiam Ecclesiasticam in formam politicæ gubernationis mutat, Ordinem politicum, statum Oeconomicum floccipendit & extreme
odit

odit vt peccatis pollutum & imperfectum, suum
econtra ementitum & impurissimum coelibatum
summè prædicat. Christum eñcit ex Ecclesia hic
sacrilegus, magistratui adimit autoritatem, sce-
ptrum, coronam, œconomia dignitatem. Opera
Christianorum despectissima in oculis mundi, co-
ràm Deo sunt preciosissima, fulgent in conspectu
Dei, angelorum & totius Ecclesiae, vestita sunt
cœlesti luce, fiunt enim in fide & confessione Ver-
bi. Econtra Papatus opera & cultus, Deo sunt abo-
minabiles, peccatum & stercus foetidum, carent
enim verbo, fide & obœdientia à Deo præcepta.
Quidquid non est ex fide peccatum est, inquit Pau-
lus.

*In Genes.
Tom. 3. cap.
29. fol. 98.
Item; Tom.
4. cap. 45.
fol. 159. b.
edit. Norib.*

Rom. 14.

Hæc de erroribus & peccatis Antichristi in
præcipuis Catechismi partibus quasi in transcurso
propter simplicem iuuentutem breuiter monui.
Non institui integrum texere catalogum, omni-
um errorum, blasphemiarum, abusuum, idolatria-
rum, superstitionum, nugarum, ineptiarum, hor-
torum Adonidis, obominationum Epicuri illius
Romani maximi, de quibus sexcenta volumina
scribi possent, nisi Dei beneficio hoc monstrum ef-
set mundo patefactum in scriptis Lutheri, Philip-
pi, Brentii, Augustana confessione & huius Apo-
logia, libro Doctoris Tilemani Heshusii de Eccle-
sia, de sexcentis erroribus Romanæ pontificiæ Ec-
clesiæ, de doctrinæ Iesuitarum præcipuis capiti-
bus, & aliorum vtilibus scriptis contra papatum
hoc nostro seculo editis. Tantum idæam doctrinæ
Epicuræ pontificiorum proposui, vt videant om-
nes piæ mentes, quanto veneno mellificium Spi-
ritus

ritus sancti dulcissimum venefica Aranea Roma-
na infecerit, quantasq; clarissimæ luci tenebras of-
fuderit. Et vt è contrario innotescat omnibus,
quanta fiat iniuria doctrinæ Lutheri, quam profi-
tentur & amplectuntur Ecclesiæ reformatæ, quòd
non sit doctrina Epicuræa, sed in omnibus parti-
bus conueniat cum norma scriptorum prophetico-
rum & Apostolicorum. Hinc colligi nunc potest
non obscure, quàm tristi seruitute oppressi, quàm
duro carcere retenti fuerint maiores nostri sub
papatu, & etiamnum hodiè opprimantur & reti-
neantur miseræ conscientiaë tricis pontificis impli-
citæ, elabi nescientes. Quàm necessarium, quàmq;
vtile fuerit, horrendas tenebras detegi, Ecclesiam
repurgari, Lupum grassatorem, destructorem, de-
prauatorem veræ doctrinæ, confusorem ordinum,
diaboli Apostolum, cum toto suo regno, arce &
munitione diaboli, Ecclesia Cainica, omnibus lar-
uis & spectris, vniuerso terrarum orbi reuelari, ouic-
ulas rectè pasci in paradiso Domini, abduci à fide
operum ad fidem saluantem. Tàm necesse fuit re-
uelari papam bestiam infernalem, vt ipsa etiam re-
rum natura ei inuisa, ex imis terræ visceribus te-
stimonium ediderit publicum, diuina ità dispen-
sante prouidentia, quòd ex hoc Mansfeldensi co-
mitatu prodierit ille, qui papæ scelera, nullis an-
tè seculis tam clarè patefacta, in lucem produxif-
set. Nam anno 1539. Mansfeldiæ è fodinis me-
tallicis effossus est lapis fisisilis, in quo apparuit pon-
tificis Romani effigies, ornata triplici corona au-
rea, & veste pontificali aureis quasi filis & purpu-
ra contexta, os, oculos & nares hominis referens,
in

*Exemplum
memorabile
de reuelatio-
ne Papa in
Comitatu
Mansfel-
densi facta.*

in sella splendida sedens, deniq; dextram manum
subleuans, in qua tanquam gemmam contemplan-
s intuebatur, qua abiq; dubio splendor falsæ doctri-
næ coram humanæ rationis iudicio significatus fu-
it. De hoc effosso lapide extat Epigramma Zach. *Zach. Præ-*
torij.

*Dū peteret bello Cæsar te IANE FRIDERICE
Ostentans pacem religionē noua:
Hic lapis est uenis è Mansfeldensibus ortus
Pontificis referens os tricornigerum.
Totus erat Satanas in eo tunc, ut stabiliret
Collapsos Latij regis ubiq; Deos.
Ergo pontificem pingit fingitq; triumphans,
Consilium elusit sed Deus ipse malum.*

Aliud Iohannis V Volfij.

*Ecce papam patriæ gignunt tibi viscera terræ
Luthere, ut sternas hunc calamo, ore pio.
Sedibus infernis nata est hæc bestia tetra,
Doctrinæ autorem noueris unde papæ.*

Etsi autem naturæ industria fictæ in uenis me-
tallicis subterraneis per aliquot orgyas abscondi-
tis, & imprimis in lapide fissili reperiuntur imagi-
nes & formæ variorum piscium, auratarum, perca-
rum, & similium, ut usu & experientia compertum
est, & Georgius Agricola meminuit aliquoties: mi-
randum tamen est, & miraculum stupendum & su-
spicien-

Iohan.

V Volfius.

*Georg. Agri-
cola lib. 1.
de ras. foss.*

fol. 182.
ibid. lib. 10.
fol. 371.

*Iohan. Al-
bert. Com.
Mansfeld.
Cyriacus
Spangeberg.*

*Tom. 1. Ien.
ger. edit. pri-
or. fol. 324.*

*Tom. 5. edit.
2. fol. 228.
von den
Schlüsseln.*

*Tom. 8. fol.
233. edit. 2.
wider das
Papstumb
zu Rom.*

*Tom. 2. Ien.
ger. fol. 286.
prior. edit.*

spiciendum, quòd natura ad significandam doctri-
næ repurgationem & abrogationem idolatriæ Pa-
pisticæ, res diuinas atq; adeò veritatem ipsam in
mutum simulacrum & lapides transtulerit, & fissi-
libus quasi typis aureis impresserit Baptismum
Christi in Iordane, effigiem Christi & alia, quæ ali-
quando illustris & generosus dominus Iohannes
Albertus comes Mansfeldensis, & M. Cyriacus
Spangebergius spectatum exhibuerunt. Nec du-
bium est, quòd ipsa natura rerum, pingens ac fin-
gens caput papæ triplici corona circumcinctum,
taxare voluerit superbiam, luxum, auaritiã & ar-
rogantiam papæ, quòd contra mandatum & exem-
plum Christi, Petri & Apostolorum constituat se
cæsarem in cœlo super angelos, cæsarem in terra
super homines, cæsarem in inferno super diabolos,
tribuat sibi potentiam cœlestem, terrestrem, infer-
nalem, vel constituat se dominum Asiæ, Africæ,
Europæ, quòd nihil habeat Christianum, Petrinũ,
& Apostolicum, & Christus, Petrus, Apostoli, ni-
hil habeant papale. Petrus enim fatetur & docet
Christum Filium Dei viui, papa docet seipsum, su-
as glorias & potentias. Ille fidem requirit in Fili-
um Dei, papa obœdientiam in suas Satanicas auar-
itiæ leges & consuetudines. Ille futuram vitam,
papa temporalem tyrannidem.

Anno 1496. Romæ in Tybri inuentus est pa-
pasinus mortuus, monstrum admodum horren-
dum, habens caput asininum, loco manus dextræ
pedem Elephanti, manum sinistram hominis, dex-
tri pedis loco vngulã bouis, sinistri pedis vnguem
Gryphis, vterũ & vbera mulieris, in crure vtroq;
brachijs

brachijs & collo squamas piscium, in posterioribus
 caput & barbam senis decrepiti, draconem aperi-
 entem fauces & euomentem ignem. Huic porten-
 to Philippus Melanthon addidit interpretationem
 talem. Caput asininum significat papam, vendi-
 tantem sese pro externo capite Ecclesiæ, ita vt
 quemadmodum corpori humano quadrat caput
 asini, eodem modo habeat se papa ad caput Eccle-
 siæ. Pes Elephanti loco dextræ significat regnum
 pontificium, conterens & onerans conscientias in-
 tolerabili mole traditionum. Sinistra manus hu-
 mana imperium papæ politicum siue cæsareopa-
 patum. Pede dextro vngula bouis parasitastros
 pontificios, & columnas huius impñ regni. Sini-
 stro pede vnguis Gryhis, rapacitatem canonista-
 rum. Venter & vbera muliebria, ventres & por-
 cos cathedræ Romanæ addictos. Squamæ pisci-
 um principes politicos confirmantes brachio secu-
 lari idolomaniam & tyrannidem pontificiam. Ca-
 put senis decrepitem, decrementum & interitum
 papatus. Locus Romæ, quòd papa Romanus ip-
 sissimus sit Antichristus. Eadem est ratio Mona-
 chouituli Fribergensis in Misnia, gestantis cucul-
 lum Monasticum, quem etiam diabolus simulans
 sanctitatem crebrò induere in eoq; habitu appare-
 re solet, ad significandum, quòd totus papatus sit
 cultus fictitijs, diabolicus & hypocriticus,

*Tom. 2. fol.
289. b.*

Quia ergò papalis Ecclesia non Christum do-
 cet, sed contrà, & persequitur, clarum est, non Chri-
 sti Ecclesiam, nec Petri, sed diaboli, & Iudæ Isca-
 riotis sculam, lernam & sentinam esse, & in suis in-
 signibus, non clauis Petri, sed loculos aut marsu-

*Tom. 4. Ien.
lat. edit. pri-
or. in Matt.
cap. 16. fol.
359. b.*

pium Iudæ Iscariotis, vsurpare debere. Huius propriè est successor. Sub nomine enim Christi rapit & furatur quæ sunt in orbe, sicut ille sub Christi nomine furabatur ea quæ mittebantur.

IIII.

A signis præsentia & efficacia Spiritus sancti in Luthero infallibilibus.

Delineato aliquo modo Lupo Romano, laniantem & deuorantem doctrinam puram, Deum propiciuum, remissionem peccatorum & ipsum cœlum, detrudente in infernum & mortem æternam, ad hęc quartam demonstrationem, manifesta scilicet & infallibilia signa præsentia & efficacia Spiritus sancti, illustrata & vera pietatis indicia, admiranda dona & virtutes, quæ in Luthero sancto & electo Dei organo conspicuæ, & præ mille alijs eximia fuerunt: ex quibus certò apparet, sine inspiratione & auxilio diuino Lutherum in reformanda doctrina Ecclesiæ nihil quidquàm proprio Marte tentare ausum. Hæ inquam, virtutes, dona & ornamenta, in ipso non fuerunt vulgaria, qualia multis contingunt, sed exquisita, sed rara, sed singularia, non humana, sed planè diuina, quibus ipsi ab Apostolorum tempore vel anteferri vel conferri potuit nemo.

Fides Lutheri ardens & viuua.

Gen. 4. parte edition.

Norimb. cap 40. fol. 61. a. b.

Primum in Lutheri corde eluxit fides per Spiritum sanctum accensa, ardens & viuua immotis verbi diuini fulcris adeò innixa, vt nec visiones, nec apparitiones, imò nec angelum, quem de cœlo prouocare potuisset, expeteret, sed sibi dari à Deo certum sensum & intellectum Dauidicum Scripturæ sanctæ, ardentibus votis precaretur. Verbum habenti, aiebat, Deus & angeli adsunt, in via veritatis dirigitur, ne facile falli aut errare possit: Verbum siue Euangelium, Baptismus, vsus clauum,

um, coena Domini, nostra sunt Epiphania omnium
illustrissima, & multò illustriora, quàm Patriar-
charum & Prophetarum, quia in hīs habemus De-
um non solum appropinquantem nobis & inuisibi-
liter instillantem suos radios, sed etiam corporali-
ter in nobis inhabitantem. Hac fidei instructus atq;
armatus *πληροφροσύνη* animus eius fortis & inuictus, su-
stinuit ac vicit, non mortis tantum terrores, impe-
tus & insultus Satanæ, sed mille diabolos, infernū
ipsum ceruicibus suis impositū, & omnes flammās
inferni in se effusas. Dolorem incredibilem contra-
xit, & naufragium salutis se fecisse opinatus est,
quòd indignus fuerit à Deo existimatus, propter
nomen Christi exustulari, & sanguinem profun-
dere. Vnica & solida ipsius petra, victoria & tri-
umphus fuit, sola fides in Christum Mediatorem
unicum, qui factus est nobis à Deo sapientia, iusti-
tia, sanctificatio & redemptio: sine quo & extra
quem nulla spes, nulla recreatio, nulla consolatio,
nulla lætitia, nulla vita, sed omnia damnatio, mors,
infernus, ignis. In corde meo, inquit, iste vnus
regnat articulus, scilicet fides Christi, ex quo, per
quem, & in quem, omnes meæ diu noctuq; fluunt
& refluunt theologicæ cogitationes. Iustificatio-
nis articulo amisso sciuit simul amissam totam do-
ctrinam Christianam, ideò ex eo refecauit, propriæ
sapientiæ, virtutis, iustitiæ humanæ, meritorum,
operum, sanctitatis sacrilega sarmenta, & magna
animi contentione adseruit hunc articulum: Sola
fide iustificamur sine operibus: addiditq; singulari
quodam Spiritus sancti instinctu, mansurum, nec
labefactatum iri, vel à Cæsare Romano, vel Ty-
ranno

*Tom. 3. Ien.
germ. edit.
2. fol. 402.
404.*

1. Cor. 1.

*Tom. 4. Ien.
lat. ad Gal.
fol. 1.*

*Tom. 5. Ien.
edit. 2.
Glose auff
das vero*

meinte Key
serlich B
dict. fol. 298
a. b.

2.
Precatio
Lutheri ar-
dens.

Tom. 1. Is-
leb. fol. 42.
a. b.

Tom. 5. Ien.
edit. 2. fol.
117. a.

Matthesius
in vita Lu-
theri. fol. 88.

ranno Turcico, Tartarico, Persico Rege, Papa, Cardinalibus, Episcopis, Canonicis, Monachis, Sacrificulis, Regibus, Principibus, vniuerso mundo, omnibus diabolis & inferorum portis. Hæc in eo singularis fuit *παρρησία* Spiritus.

Deinde ex hoc purissimo fidei fonticulo pulcerimi multarum illustrium virtutum promanarunt riuuli. In precatione quàm ardens fuerit spiritus Lutheri, multis exemplis doceri potest. Extat formula precationis, qua vsus est vir Dei in comitijs VVormatiensibus, plena spiritus, ardoris & fidei, in qua patheticis verbis vota cordis ardentia & gemitus inenarrabiles, vt Moses ad mare rubrum effundit, appellat Deum patrem, & in negotio religionis diuinum implorat auxilium, quemadmodum liberi certa fiducia parentes orant, certissimum ac persuasissimum sibi habens, Deum patrem coelestem esse omnipotentem, tum in exauditione, tum in opitulatione. In comitijs Augustanis quanto cum spiritu & fiducia orauerit, testatur Vitus Theodorus, in epistola ad Philippum Melanthonem, in qua non obscure ostendit, verba sibi propemodum deesse, quibus ardentissimum eius adfectum in oratione exprimat, quem sine dubio ex magno illo ardore & feruore verbi diuini conceperat, quod vrit & viuit in cordibus credentium, præsertim in conflictibus cum Satana, morte, peccato, inferno. Fuisse etiam in Luthero singularem quandam vim fidei ac motum animi heroicum, qualis fuit in Iosua, Samuele, Elia, Elifæo, Dauide, Paulo, cum quibus summis viris non immerito est comparandus Lutherus, exemplum Myconij testatur. Cum enim
Fride-

Fridericus Myconius grauitèr decumberet & con-
 fumeretur *phiora*. Lutherus ardentibus votis, & qui-
 dem sine conditione ad exemplum Iosux petebat,
 vt Deus ipsi vitam prorogaret, vsus his verbis:
 Petiui à Deo mi D. Friderice, vt me prius mori si-
 nat, quàm hic rumor ad me perueniat, Fridericum
 Myconium diem suum obisse: sed efficiat, vt ego
 te in emigrando ex hac vita anteuertam. Hoc ego
 seriò & ex animo peto, & volo vt Deus huic meæ
 petitioni annuat, & voluntas hæc mea fiat. Cer-
 tus enim sum, quòd hæc mea voluntas gloriam no-
 minis Dei, non meam gloriam aut voluptatem spe-
 ctet. Huic precationi respondit euentus: Conua-
 luit enim Myconius, & sexennium amplius su-
 perstes fuit. Talem precationem admirari quidem
 nobis, imitari non licet.

Constantiæ & perseuerantiæ in confessione
 exempla in Luthero multa sunt illustria, quæ & ipsa
 certissimum sunt indicium & testimonium mani-
 festum habitantis in pectore eius Spiritus sancti,
 accendentis fidem & huius incrementa benigne
 largientis, vt in publicum erumpat, liberrima vo-
 ce & infracto pectore confessionem edat, postha-
 bita omnium periculorum vel magnitudine vel
 durabilitate. Tentârunt pontifici varis modis ani-
 mum Lutheri, vt à proposito suo abducerent, sed
 neq; comminationibus pœnarum frangi, neq; pol-
 licitationibus honorum, pecuniæ, dignitatum in-
 escari potuit. Quemadmodum enim domus ex-
 tructa super firmissimam rupem, nullis pluuiarum,
 fluminum & ventorum procellis euertitur:
 ita ædificati super lapidem viuum & petram soli-
 dam,

*Fridericus
 Myconius
 precibus Lu-
 theri vale-
 tudini resti-
 tuitur. Tom.
 7. Ien. edit.
 2. fol. 393.*

*3.
 Constantia
 Lutheri in-
 signis in Con-
 fessione.*

Mat. 7.

K

dam,

*Ephes. 2.
Psal. 125.*

*Iohannes
Fridericus
Electo
Dux Saxo-
nia.*

*Sleidan. lib.
20. 21.*

*Tom. 1. Is-
leb. fol. 3. a.
Tom. 4.
Martyr. fol.
16. Sleid.
lib. 1.*

*Mathesius
in vita Lu-
theri fol. 14.*

Mat. 10.

dam, qui est Christus Dominus, tanquam mons Si-
on non commouentur, sed aduersus impetus insul-
tusque furentium diabolorum, & insidiosissimas om-
nis generis tentationes firmiter subsistunt, neque
se deſci de gradu dimoueriſque loco patiuntur. Eo-
dem modo Iohannes Fridericus sanctissimæ & lau-
datissimæ memoriæ, electus Martyr Iesu Christi,
Dux afflictorum, Princeps confessorum fidei, co-
mes veritatis, Signifer sanctæ crucis, exemplum
patientiæ & constantiæ, hæres vitæ æternæ, nullis
tentationum illecebris adduci potuit, vt Sphingis
Augustanæ decreta in libro Interim proposita am-
plecteretur, sed animi fortitudine singulari doctri-
nam Ecclesiarum nostrarum vt plane conuenien-
tem cum Prophetarum & Apostolorum scriptis
acerrimè defendit. Et cum nec ipsius liberi ad cæ-
saris placitum factum in religione decretum ap-
probarent, sed tum scriptis tum concionibus op-
pugnari permitterent, & cæsar grauitè de eo que-
reretur, & captiuum principem sollicitaret, vt li-
beris inhiberet, respondit: se filius autorem esse non
posse, vt quod ipse pacata conscientia facere ne-
queat, hoc illi faciant. Lutherum cum in comitijs
Augustanis vehementer vrgeret Thomas Caie-
tanus cardinalis, legatus & orator pontificius, vt
palinodiam caneret, & tantum tres syllabas, re, vo,
co, pronunciaret, ne latum quidem digitum ce-
dere voluit, sequi inde adfirmans, alias tres sylla-
bas, Oc, ci, de, alludens haud dubiè ad dictum
Christi: Nolite timere eos qui occidunt corpus,
animam autem non possunt occidere, sed potius ti-
mete eum, qui potest & animam & corpus perdere
in

in gehenna. Et repetiuit aliquoties has voces:
Nolo audire hæreticus, potius moriar, igne cre-
mabor, exulabo, & fiam anathema. Item: Inclu-
si penitus meam voluntatem in Dei voluntatem,
& tantum abest vt vnum fidei apicem retractare &
reuocare velim, vt potius centies quater iugulum
meum ab hisce meis ceruicibus ense recidendum
præbere decreuerim. Interrogauit Hieronymum
Aleandrum cuius quidam primarius, quare Luthe-
rum vt taceret, non pecunia corrumperet: huic re-
spondit Aleander: tentatum quidem est aliquo-
ties, sed hæc Bestia pecunia se non sinit expugnari:
egimus cum Fuggero, vt ipsi numeraret quatuor
millia aureorum, si hoc pacto posset ei os obturari.
Vocatus VVormatiam urbem Vangionum, vt co-
ràm statibus imperij fidei suæ confessionem ederet,
& præmonitus ab amicis, dissuadentibus ne pro-
pter impendens vitæ periculum istuc commigra-
ret: respondit magno animo: Mihi verò qui vo-
catus sum, decretum & certum est ingredi urbem
in nomine Domini Iesu Christi, etiamsi scirem tot
diabolos mihi oppositos, quot sunt tegulæ in om-
nibus totius urbis tectis. Et cum status imperij
categoricum ab ipso postularent responsum, sim-
pliciter respondit: Dabo illud neq̃ cornutum, neq̃
dentatum, in hunc modum: Nisi conuictus fuero
testimonij scripturarum, aut ratione euidente
(nam neq̃ papæ neq̃ concilij solis credo, cum con-
stet eos errasse sæpius & sibi ipsis contradixisse)
victus sum scripturis à me adductis, captaq̃ est con-
scientia in verbis Dei, reuocare neq̃ possum neq̃
volo quidquam, cum contrâ conscientiam agere

*Tom. 4.
Martyr.
fol. 50. a.*

*Tom. 1. Ien.
ger. edit pri-
or. fol. 487.
b. 491. a.
Tom. 2. lat.
Ien. edit. pri-
or. fol. 436.
a. 438. a.*

*Paraphra-
sis Psal. 46.
de qua Sleidan.
lib. 16.
Tom. 5. Ien.
edit. 2. fol.
42. Sleidan.
lib. 7.*

neq̄ tutum sit neq̄ integrum: *Hie stehe ich / Ich kan
nicht anders / Gott helff mir / Amen.* Tempore con-
fessionis Augustanæ suborta tempestate noua,
tanquàm murus aheneus constitit immotus, omni
contempto periculo, & consolatus est non solum se
& amicos publicè & priuatim, sed etiam Iohannem
Saxonæ Ducem Electorem adhortatus est ad con-
stantiam, & psalmum 46. eleganti & admodum pa-
thetica paraphrasi transtulit. Cum Philippus Me-
lanthon Augustam missus, in cæsaris & pontificio-
rum fremitu & comminationibus animo esset ad-
modum sollicito & anxio, non quidem sui, sed ipsius
exitus & posteritatis causa, seq̄ moerori, suspiriis,
lacrymis totum daret, crebris eum Lutherus erige-
bat literis; & quia non hominum sed omnipoten-
tis Dei esset hoc negotium, monebat vt omni de-
posita sollicitudine ac grauiore cogitatione totam
molem in illum reñceret. Cur, inquit, ad hunc
modum te crucias & adfligis ipse? Si Filium suum
Deus pro nobis impendit, quid trepidamus, quid
metuimus, quid angimur, quid tristamur? An
Satanas est illo potentior? an qui tantum nobis
beneficium contulit, in rebus leuioribus nos de-
feret? cur mundum à Christo debellatum refor-
midamus? Si malam causam defendimus, cur
non mutamus propositum? si piam, si iustam, cur
Dei promissis non confidimus? præter vitam nihil
certè Satanas eripere nobis potest; at uiuit tamen,
& in sempiternum regnat Christus, in cuius tute-
la consistit veritas, is non desinet esse nobiscum an-
te consummationem seculi. Si verum non est,
quòd Deus pro nobis tradidit Filium suum, opta-
rim

rim diabolum meo loco vel hominem vel aliquam
ipfius creaturarum esse. Timidos & meticulosos
in isto præfenti periculo perstringebat insigni hy-
potypofi fumta à coelo minitante ruinam, quòd
nullis niti columnis Atlanticis videretur, & ani-
mum fimul addere volebat, ne papiftas, Thrafones
magniloquos, minaces & feroces, coelum terri-
tantes armis, nimium metuerent, fi fractus illabe-
retur orbis.

Habet præterea Lutherus præ omnibus alijs
fcriptoribus Ecclefiafticis hanc laudem, in eoq; fo-
lus palmam obtinet, quòd in erudiendis & confo-
landis adffictis mentibus mirus fuerit artifex, mul-
tis & varijs tentationibus, cribrationibus Satanæ
& agonibus edoctus, nouerit omnes rationes, fau-
ciatis mentibus, ignitis telis diaboli vel quibus-
cunq; alijs cafibus, tentationibus ac malis expositis,
certiffima, exquisitiffima & efficaciffima ex facris
literis remedia adferre, quæ non tantum cicatrici-
bus, fed vulneribus quoq; mederentur. Exegefin
item fuam ad captum auditorum tanta dexteritate
& felicitate accomodauit, vt finguli antidotum in
fuis tentationibus, firmam, solidam & efficacẽ con-
folationem, in facris literis fundatam, perciperent. «
Plus enim habet neruorum, plus fpiritus, plus vi- «
tæ ac confofationis vnicus Lutheri paragrahus, «
quàm omnium papiftarum commenta in vnum «
aceruum conflata: Qui fi omnes neruos intendant, «
omnia fua confilia atq; auxilia conferant, non ta- «
men poffunt cor contritum & humiliatum folidam «
Scripturæ confofatione erigere. Illud enim non
minus eft miraculum, quàm mortuum excitare.

K 3

Inter-

Tom. 5. Ienno
edit. 2. fol.
119. b. in
Epift. ad D.
Gregor. Pon-
tanum Can-
cellarium
Ducum Sa-
xonie Ele-
ctorum. D.
Nicol. Sel-
nec. in Gen.
cap. 41.

4.
Admiran-
da folertia
& experi-
entia Lu-
theri in con-
folandis con-
ficientijs per-
turbatis.

Interrogatus aliquandò Lutherus à quodam suo conuictore, quàmnam posset ita concionari & consolari, vt quisq; auditorum ad se propriè suas conciones pertinere arbitraretur, non aliter ac si ipsi auditorum corda paterent, cuiusq; afflicti tentatio nota esset, & penetralia cordis introspiceret; respondit, Meæ variæ & multiplices tentationes ita me erudierunt, & multiplicia certamina non passa sunt, me κενόδοξον aut φίλαυτον esse.

5.
*Donum interpretandi
Scripturas
singulare, &
dexteritas
in explican-
dis partibus
doctrina.*

*D. Nicolaus
Amsdor-
fius in pra-
fat. Tom. 1.
latini.*

*Translatio
Bibliorum
germanica.*

*Florus in
Epit. Lini
lib. 50.*

*Commenta-
ry in libros
Bibliorum.*

In vocatione quò ad vixit, labores sustinuit verè Herculeos, & sudoribus suis adsiduis Ecclesiæ prodesse studuit. Et ita quidem profuit, vt post Apostolorum tempora similem non habuerit, nec habitura deinceps. Etiam si enim, teste Amsdorfio, omnes commentarî veteres & recentes in vnam massam conflentur, & id quod optimum est, ex eis decerpatur, non tamen cum huius viri scriptis conferri & comparari possunt. Biblia sancta ex Hebræa lingua conuertit in nostram vernaculam, tanta perspicuitate & elegantia, vt paraphrasis Lutheri germanica vice commentarî haberi possit, & multæ in Germania aulæ proprietatem & puritatem linguæ Teutonicæ inde didicerint. Huius versionis respectu, reliquæ paraphrases omnes, vt Eccî & aliorum, nec caput, nec cor, nec pedes habent. Et similes sunt hi interpretes oratoribus Romanis, ad pacem faciendam inter Nicomedem & Prusiam missis, quorum vnus caput cicatricibus sparsum habuit multis, alter pedibus æger, tertius ingenio focors erat, vt Florus refert. Explicationem librorum præcipuorum Scripturæ prophetiæ & Apostolicæ posteritati reliquit vir
Dei,

Dei, non sine stupenda donorum Dei admiratione,
dono interpretandi scripturas verè diuino ornatus,
par summis prophetis & Apostolis, spiritu, virtu-
te, sapientia, eruditione, eloquentia & experien-
tia rerum, & omnium sanorum iudicio, Theologo-
rum princeps. Singula doctrinæ capita in suis scri-
ptis, admiranda perspicuitate, felicitate, verbo-
rum copia, sententiarum grauitate tractauit, &
singula super fundamentum prophetarum & Apo-
stolorum ædificauit. Ac primum de verbo Dei seu
Scriptura veteris & noui testamenti sensit ac do-
cuit, quòd non sit sapientia humana sed diuina, ha-
bens autorem Spiritum sanctum, cuius lingua non
est leuis aut ociosa: & per eundem Spiritum sit pa-
tefacta in ministerio verbi, quod in Ecclesia sem-
per conseruat, & per ipsum animos hominum ex-
citât. Quòd Scriptura eo quo scripta spiritu sit
intelligenda, nec immiscenda hominum commen-
ta; Scriptura non secundum Augustinum, sed
Augustinus secundum Scripturam intelligi debe-
at; quòd Scripturæ obtineant principem locum,
in omnibus quæ patribus tribuuntur; quòd non
nisi verba diuina prima Christianorum principia
esse debeant; quòd nullius papæ aut Sancti oppo-
ni debeat autoritas, nisi scripturis munita. Hæc
Spiritus sancti est Theologia, ex fontibus Israëlis
hausta. Inquit enim; Beatus vir, qui in Lege Do-
mini meditatur die ac nocte. Item; Principium
verborum tuorum veritas. Item; Omnis Scriptu-
ra diuinitus inspirata. Hæc etiam piæ & ortho-
doxæ antiquitatis est sententia. Sic enim inquit
Augustinus. Per Scripturam nobis loquitur ipse
Deus

*Summa siue
σύνοψις do-
ctrina Luth-
theri, Scri-
ptura & pa-
tribus con-
sentanea.*

*De Scriptu-
ra sancta.*

*Tom. 3. in
Gen. edit.*

*Norib. cap.
25. fol. 1.*

*Item Tom.
4. cap. 43.*

fol. 119.

*Tom. 3. Ien.
lat in Ioel.*

*cap. 2. fol.
507.*

*Tom. 4. lat.
in Ioel. cap.*

3. fol 807.

*Tom. 2. Ien.
lat. in ad-*

sert. contra

Bull. Leon.

X. fol. 309.

Psal. 1.

Psal. 119.

2. Tim. 3.

*Augustin.
ad Iulian.
Ep. 3.*

*August. de
doctrina
Christiana.
Hieron. ad
Tit. cap. 1.
In 23. cap.
Maub.*

*De Lege
Dei Tom.
Ien. lat. 4.
ad Gal. cap.
3. fol. 101.*

*Irenæus lib.
3. cap. 20.*

*August. de
peccat. mer.
lib. 2. cap. 7.*

1. Iohan. 1.

*De peccato
1. Iohan. 3.*

*In præfat.
Ep. ad Ro-
man.*

Deus & Dominus noster, & piæ voluntatis nobis demonstrat effectum. Ecce de cœlo cœlorum Rex Regum & Dominus dominantium, imò & Redemptor noster per prophetas & apostolos dignatus est nobis dirigere literas suas. Idem: Titubatur fides, diuinarum Scripturarum vacillat autoritas. Et Hieronymus. Sine autoritate scripturarum garulitas non habet fidem. Idem: Quod de scripturis autoritatem non habet, eadem facilitate contemnitur, qua probatur. De legis diuinæ vsu docet Lutherus cum Scriptura & Paulo, augere transgressiones, hoc est, reuelare homini suum peccatum, cæcitatem, miseriam, impietatem, ignorantiam, odium, contemptum Dei, mortem, infernum, iudicium. Idem vnanimi consensu docuerunt patres. Irenæus. Spiritualis cum lex esset, manifestauit tantummodò peccatum, non autem interemit. Augustinus. Si quæretur, vtrum in hac vita aliquis sit sine peccato, esse non credo: magis enim credo scripturæ, vbi Sanctorum vox est: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Peccatum dicit esse Lutherus cum Scriptura, quidquid repugnat legi Dei, hoc est, peccatum non solum significat opus externum, sed totam illam vim & natiuam energiam, incredulitatem seu cognatam prauitatem, qua ex veteri Adamo impellimur & rapimur ad peccandum. Et definit esse totum lapsum naturæ humanæ, quo intellectus est obscuratus, voluntas deprauata. Huc patrum doctrina conuenit. Augustinus vocat vitia nostra, quæ legi mentis ex lege peccati resistunt. Ambrosius, delectatio-

lectationem mandato diuino aduersam, Hilarius
corpora nostra vocat omnium vitiorum materiam.
Viribus humanis seu seruo arbitrio Lutherus cum
scriptura & patribus omnem vim siue facultatem
applicandi se ad gratiam, in spiritualibus adimit.
In Articulo iustificationis, qui caput est nostræ re-
ligionis, nititur Lutherus cum scriptura & patri-
bus, nulla actiua sed sola passiua iustitia, fidei siue
Christiana, quam Deus per Christum nobis absq[ue]
operibus imputat, qua nihil operamur aut reddi-
mus Deo, sed tantum recipimus, & patimur alium
operantem in nobis, scilicet Deum; cuius causa est
meritum & obœdientia Christi, quem nobis Euan-
gelium proponit propiciatorem fide appræhen-
sum. Hæc est quasi *σύνολος* quædam doctrinæ Lu-
theranæ concordantis in omnibus partibus cum
doctrina Prophetica & Apostolica, de qua olim sic
iudicauit Staupicius: Hoc mihi placet, quod hæc
doctrina quam prædicas, gloriam & omnia soli Deo
tribuit, hominibus nihil. Hanc blasphemat & ca-
lumniatur Lupus famelicus, & Epicuri doctrinam
vocat. Hoc quid aliud est quæso, quam ex Christo
& Spiritu sancto Epicurum facere? O hominem
blasphemum, hominis vocabulo indignum, mirum
qui non hiatu terræ, vt Chore, Dathan & Abiron
absorbeatur, nisi immensa Dei misericordia, pati-
entia & longanimitas pœnitentiæ spacium conce-
dat, vel os illud Diabolicum & Epicureum die no-
uissimo ad supplicium ignis æterni reseruet & iu-
dicium suspendat. Sed ita in regno diaboli & filio-
rum ipsius comparatum est, vt diabolus sit iustus
& sanctus, Christus & Apostoli *καθάρματα* & hære-
L tici.

*De Seruo
arbitrio.*

*De iustifi-
catione.*

*Tom. 4. lat.
Ien. in arg.
ad Gal. fol.*

4.

*Tom. 4. in
Psal. 51. fol.
386. item
fol. 115. ad
Gal.*

*Lupus fa-
melicus.*

Num. 16.

Summa sine tici. Videamus igitur ex Antithesi fidem & reli-
quibus do- gionem papisticam, siue Megaræ Romanæ, quàm
ctrina papi- bellè concordet cum norma doctrinæ propheti-
stica, cum & Apostolicæ, & puræ antiquitatis, & an non ve-
scriptura & rius religio papistica ita spiraret & sapiat Satanicam
patribus dis- & epicuream theologiam, vt ouum ouo similis ef-
sentanea. se non possit. Non enim Spiritus sancti doctrina,
De sacra sed merè diabolica blasphemia est adferere. Non
Scriptura. esse solùm Dei verbum quod in sacra Scriptura con-
Catech. Ro- tinetur, sed etiam patrum traditiones carentes te-
man. Cen- stimonio scripturæ, pro certo Dei verbo esse ha-
sur. colon. bendas. Scripturam esse imperfectam, mutilam,
Catech. Ca- mancã, non continere omnia quæ ad salutem sci-
nisy. tu sint necessaria, defectum sarcindum assumendo
Lindan. traditionum, non sufficere ad refellendas omnes
Pet. à Soto, hæreses, esse difficilem & obscuram, dubiam, incer-
20070. tam, similem plumbeæ regulæ lesbiæ ædificatio-
Lindan. nis, cereum habere nasum, esse mutum magistrum,
Alb. Phigi- sine autoritate Ecclesiæ valere quantum fabulas
us. Æsopi, esse materiam litis, nullam extitisse hæresin,
Censur. Col. quæ non ex sacris Scripturis occasionem accepe-
Canisius. rit, Scripturæ sensum natium, verum & indubi-
VVolf. Her- tatum ab Ecclesia Catholica petendum. Quid cru-
man. delius? quid ignominiosius vel à Turcis vel à Iu-
Censur. Col. dæis in sacrosancta Spiritus sancti oracula dici, fin-
Lindan. gi & excogitari posset? Impietas est & crimen lesæ
Andradius. maiestatis diuinæ adseuerare, vt Marcolfus papi-
De Lege. sticus docet, Legem Dei moralem nos in hac vita
Lindan. non obligare, sed docere tantùm quò tendere & ni-
Censur. Co- ti debeamus; non id omne peccatum esse quidquid
lon. legi Dei repugnet; multa peccata esse quæ voce
 Legis non arguantur: primos concupiscentiæ mo-
 tus esse

tus esse citra noxam peccati. Confundere item discrimen legis & Euangelij, ex Christo Mosen, ex Mose Christum facere, est ignorare iustitiam Christi, confusio Satanica & infernalis. Qui benè nouit discernere Euangelium à Lege, sciat se esse Theologum, inquit Lutherus: ergo qui non discernit sed confundit, non pro theologo, sed carnifice est habendus. Pelagianismus est & ethnicismus, quòd adserunt Pontifici, liberum arbitrium esse facultatem rationis & voluntatis eligendi bonum adistente gratia, vel malum eadem desistente. Liberum arbitrium quòd ad res spirituales non prorsus esse peccato extinctum vel sublatum, sed tantum fractum & attenuatum. Hominem ex puris naturalibus posse Deum diligere super omnia, existentem in peccato in Christum credere. Gentes potuisse eam notitiam Dei comparare ex Philosophia, quæ ad salutem & fidem in Deum satis esset. Naturalia in homine mansisse integra, peccatum naturalia non mutasse, licet gratuita abstulerit. Mentem humanam multa per se intelligere, quæ ad cognitionem diuinarum rerum pertineant. Hominem plus posse præstare quam Lex Dei flagitet, & post lapsum etiam habere rectum lumen rationis. Blasphemia est in mortem & sanguinem filij Dei dicere, peccatum originis esse minimum peccatum, minus minimo peccato veniali, esse tantum debitum poenæ pro peccato Adæ, non culpam, non esse propriè peccatum. Concupiscentiam fuisse etiam in natura integra ante lapsum, nec peccatum esse sed quemadmodum cursus Solis est naturalis, ita & concupiscentiam naturalem esse homini. Peccatum ori-

L 2

ginis

Tom. 4. Ien.
lat. ad Gal.
cap. 2. fol.

41.
De viribus
humanis.

Pet. Lomb.
lib. 2. Di-
stin. 24.

Trid. Con-
cil. Sess. 6.
cap. 1.

Gab. Biel:
Andrad.

Thom. A-
quin.

De peccato.

Tapper.

Fran. Mo-
nach: Colon.
Andrad.

*De Iustifi-
catione.*

*Trid. Con-
cil. Sess. 6.
Can. 11.
C. 9.*

Censur. Col.

*Thom. A-
quin. Am-
bros. Catha-
rinus.
Tapp.*

Act. 4.

ginis non indigere pœnitentia. Theologia Sophi-
stica & blasphemata doctrina est, negare hominem
gratis, sola gratia, siue gratuita Dei misericordia
iustificari corâ Deo, imputatione iustitiæ seu obœ-
dientiæ Christi iustum esse, & peccatorum remis-
sionem accipere. Docere, hominem iustificari fi-
de quò ad initium, & incoationem iustificationis,
iustitiam fidei caritate infusa impleri, non iustifica-
ri sola fide in Christum, caritatem inhærentem &
qualitates infusas esse formale nostræ iustitiæ.
Christum tantum pro peccato originali esse passum
& mortuum, & meruisse sua passione & morte pri-
mam tantum gratiam, meritum Christi esse qui-
dem causam vniuersalem nostræ salutis, sed ad
quam etiam particulares accedere oporteat. Chri-
stum quidem sua morte plenè satisfecisse pro pec-
catis mundi, non tantum pro culpa, sed etiam pro
pœna, non tantum æterna, sed & temporali, non
autem per efficientiam, sed per sufficientiam. His
blasphemis & similibus, nugis nugacissimis, som-
nis inanissimis, adficit impium regnum Antichri-
stianum officium Mediatoris nostri Iesu Christi,
quem verbis quidem papistæ retinent, sed re ipsa
sepeliunt, & ex hominum oculis & cordibus ex-
emtum cupiunt. Fædisimis erroribus commacu-
lant preciosissimum nostrum thesaurum, in quo
consistit salus nostra, & anxius conscientis omnem
consolationem adimunt, viam ad æternam salutem
intercludunt, contra testimonium infallibilissi-
mum: Non est in alio quoquam salus: nec aliud
nomen est sub cœlo datum inter homines, in quo
oporteat nos saluos fieri, quam in nomine Iesu Chri-
sti. Et

sti. Et contra testimonia piæ & puræ antiquitatis.
Inquit enim Augustinus contra merita papista-
rum: Si vis alienus esse à gratia, iacta merita tua.
Et Bernhardus: Sufficit ad meritum scire quòd
non sufficiant merita. Idem alibi. Necesse est pri-
mùm omnium credere, quòd remissionem pecca-
torum habere non possis, nisi per indulgentiã Dei:
Deinde quòd nihil habere queas operis boni, nisi
& hoc dederit ipse: postremò quòd vitam æternam
nullis potes operibus promereri, nisi gratis detur
& ipsa. Hæc est collatio nostræ doctrinæ consen-
tientis cum norma Scripturæ Propheticæ & Apo-
stolicæ & orthodoxa antiquitate, & doctrinæ papi-
sticæ tam à Scriptura quàm à pura orthodoxia dif-
fidentis: quam institui quidem non in omnibus
sed in aliquibus tantùm partibus, vt cæcus etiam
palpare possit, nostras Ecclesias Theologiam Spi-
ritus sancti, fidem & religionem Ecclesiæ Catho-
licæ, pontificiam verò Ecclesiam, Dæmoniorum
doctrinas, Theologiam Epicuream, Aristotelicam,
mendacia, nugas, imposturas, hæreses, blasphemias,
profiteri, ad serere, defendere. Quod idem ad-
firmat Lutherus nobiscum in refutatione condem-
nationis 17. Articulorum M. Arsatij Schoferi ab
Academia Ingolstadiensi editæ. Posita thesi & an-
tithesi veræ & falsæ doctrinæ redeo ad Lutherum
nostrum. Is præterea libello Catechetico breui &
succincto, quem parua Biblia iure vocamus, vni-
uersam theologiam ita complexus est, vt non ab ho-
mine, sed Spiritus sancti digito scriptus videatur,
stans sicut murus aheneus contra omnes impuros,
adulterinos & supposititios Catechismos pontifici-
orum,

*August. præ-
fat. Psal. 51.
Bern. Serm.
63. in Cant.
Serm. 1. in
Annunc.
Mar.*

*Tom. 2. Ien.
gern. edit.
prior. fol.
432. b.*

*Paruus Ca-
techismus
Lutheri.*

orum, Sacramentariorum, & id genus fanaticorum. Encomion huius Enchiridij tale scripsi, quod etsi offendat pontificios, addo.

*Encomion
parui Cate-
chismi.*

*Viua Dei digito signata in corde Lutheri
Iste Catechismi verba libellus habet.
Scripturae succus latet hic, mel dulce, medulla,
Plus ea sex mundis gemmula mille valet.
Huic inuisa suam submiscet aranea telam,
Sed fuge: Si sapiunt Biblia parua sapis.*

Et certè si Lutherus in toto vitæ curriculo nihil cum vtilitate aliqua coniunctum præstitisset, in eo tamen operam nauasset vtilissimam, quòd Catechismum Ecclesijs & Scolis familiarem reddiderit & notum fecerit, & in eo articulum iustificationis rectè illustrauerit. Pro quo vnico beneficio totus mundus nunquam parem ipsi potest referre gratiam. Nam sub papatu pontifices, Episcopi, Cardinales, Doctores, Monachi, planè Catechismi fuerunt ignari. Fatetur Mathesius in vita Lutheri quod 25. annos in papatu transegerit, nec vnquam pro concione audiuerit, Decalogum, Symbolum, orationem Dominicam, Baptismum. Idem meminit Lutherus aliquoties in suis scriptis. Habemus præterea huius viri beneficio insignes & pias explicationes Euangeliorum in postillis, Ecclesiastica & Oeconomica, ex quibus ipsi etiam Monachi concionandi artem discunt, vt meminimus Monachum Bauaricum dixisse: Se si Lutheri Postilla destitueretur, nihil populum vtiliter docere posse.

*Postilla Lu-
theri, Eccle-
siastica &
œconomica.*

Et

Et quia Deus nunquam magnum Prophetam
 & Doctorem Ecclesiæ excitauit, cui non certa mi-
 racula attribuerit, nec Lutheri uocationem & *6. Miracula
 & prophetia
 Lutheri.*
τευμα miraculis carere uoluit. Miraculum est, quòd
 nullis munitus humanis præsidijs Romanum pon-
 tificem adgressus est, & euidentissimis sacre Scri-
 pturæ testimonijs probauit, ipsum esse uere Anti-
 christum. Miraculum est, quòd omnes suæ ætatis
 hæreticos, fanaticos, seditiosos, papistas, cœlestes
 prophetas, Enthusiastas, Sacramentarios, Stenc-
 feldianos, Anabaptistas, disputando & scribendo
 repressit, & scriptis suis terrorem omnibus aduer-
 sarijs incussit. Excitandi mortuos, & similia faci-
 endi miracula etsi à Deo donum impetrare potuif-
 set, nunquam tamen tale quippiam ab ipso petere
 sibi in animum inducere uoluit, sed dixit, se con-
 tentum esse dono prophetiæ, quo cumulatisimè ef-
 fet à Deo ornatus, & quidem magis, quàm unquam
 petere uel optare ausus fuisset. Philippum Melan-
 thonem Vinarie lethaler decumbentem sine spe
 & indicijs uitæ longioris, uiribus ad extremum usq;
 attenuatum, creditur ardentibus suis precibus e
 media morte reuocasse. Noluit enim hoc tam no-
 bile & utile Ecclesiæ organum diuinum morte tam
 intempestiua abreptum iri. Prophetam Germaniæ
 fuisse Lutherum, & uerè tertium illum Heliam, qui
 paulò antè nouissimum diem uenturus sit, & in-
 stauraturus Ecclesiam collapsam, plus quàm sex-
 centis ipsius uaticinijs partim impletis partim ad-
 huc implendis demonstrari potest. Conquestus de-
 flagitiosa hominum ingratitude, securitate, con-
 temtu uerbi & beneficiorum diuinorum, quæ ipsi
 sæpe

*Philippus
 Melanthon
 precibus Lu-
 theri sanita-
 ti restitutus.*

*Lutherus
 propheta &
 tertius mun-
 di Helias.*

Tom. 1. Is-
leb. in 18.
cap. Iohan.
fol. 430. a.

Psal. 106.
Tom. 8. Ien.
fol. 345. b.
edit. secun-
de.
Iohan. La-
pæi liber de
vaticinys Lu-
theri.

Iudicia no-
stri seculi
Doctorum
de Luthero.

sæpè acerbissimas lacrymas excusserunt, prædixit horrendas pœnas Germaniæ, priuationem Verbi, incrementa hæreticorum & falsorum Doctorum, mutationes regnorum, bella, profusiones sanguinum, seditiones, caritatem annonarum, difficultatem omnium rerum, famem, pestem, extremam vastitatem & interitum Germaniæ finalem, qualem prophetæ & Christus populo Iudaico & Hierosolymæ prædixerunt. Bellum Cæsareanum, captiuitatem Electoris Iohannis Friderici, obsidionem VVitebergensem spiritu præuidit, & prædixit nullum bellum se viuo & superstite in Germania exarsurum. Erat enim verè alter Moyfes, electus Dei, qui stetit in confractioe in conspectu eius, vt auerteret iram eius, ne perderet: & addidit hæc verba: Me mortuo, quiescente & dormiente & vos orate. Cæterum de prophetis Lutheri editus est liber seorsim à Iohanne Lapæo, in lingua vernacula, in quo commendatur ministerium & doctrina Lutheri, refutatur Romanus Antichristus, & omnes falsæ doctrinæ adsertores, inuitatur Germania ad pœnitentiam, prædicatur totius regni pontifici interitus. Quem libellum vt diligenter legant adolescentes pietatis studiosi, omninò necessarium statuo. Idem habet testimonium Lutherus, quòd Germaniæ sit propheta, diuinitus excitatus & vocatus, iudicio clarissimorum Ecclesiæ Dei hoc seculo luminum, Amsdorf, Melanthonis, Pomerani, Mycon, Brent, Reg, Alberi, Morlini, VVelleri, VVigandi, Heshul, Marbach, & aliorum complurium, quorum paucorum testimo-

testimonio veraci credendum est magis, quam infinitæ papistarum turbæ mendaci.

Quam ardens & vehemens fuerit Lutheri Zelus & *παρρησία* in taxandis peccatis, pluribus exemplis demonstrari posset, si in infinitum orationem extendere vellem. Hæreticos & falsos Doctores, blasphemiam, abusum nominis diuini, contemptum verbi, negligentiam parentum & magistratum, inobedientiam liberorum, homicidia, adulteria, vsuras, furta, rapinas, calumnias, obtreccionem, fœdam concupiscentiam, & naturæ humanæ extremam corruptionem accerrimè taxauit, vt testantur omnia ipsius scripta & conciones. Prælatos magnos, papam, cardinales, Episcopos, Tyrannos & hostes Ecclesiæ, suis nominibus, vt par est, notauit, asinos, stultos, proditores, obsessos à diabolo, idq; autoritate & exemplo prophetarum, Christi, Apostolorum, qui Iudæos, pharisæos, hostes doctrinæ, eiusmodi nominibus notarunt, in testimonium, quòd Deus posuerit os eius quasi gladium acutum, & quemadmodum magnus ille Erasmus inquit, quòd Deus dederit huic postremæ ætati propter morborum magnitudinem acrem medicum, qui purulentiam morbido pecori abstergeret, & vulnus solide sanaret. Vidit totum papatum nihil esse aliud, præter congregationem dæmonum & hominum pessimorum, speluncam latronum, theatrum diabolorum. Ideò veluti Alexander Magnus nodum Gordium, ita ipse laqueos impiæ pontificiorum doctrinæ machæra verbi diuini discidit. De Lutheri patientia, mansuetudine, animo pacifico, non canente classicum ad sedi-

M

tiones

7.
Zelus &
παρρησία
Lutheri
ardens in
taxandis
peccatis.

Isa. 49.
Erasmus
Roterodamus.

Definitio
papatus.

8.
*Alia virtutes in Luthe-
ro insignes.*

tiones & bella, sed adhortante ad colendam pacem & concordiam, principes, nobiles, & reliquos status, ipsius scripta testantur, ad quæ pium lectorem remitto. Non enim tam augustum tamq̃ inexhaustum virtutum oceanum angusta capit oratio. Hæc præcipua sunt signa & notæ, præsentia Spiritus sancti in pectore Lutheri, quæ nemo ab Apostolorum tempore tam habuit illustria. Hoc si vel negant, vel calumniantur papistæ, fateri omnes oportet, ipsos esse Epicuros, Lucianos & Sadducæos, quales verè & re ipsa sunt, qui nec Deum, nec providentiam diuinam, nec cœlum, nec infernum, nec diabolum credunt.

V.
*A cursu, pro
pagatione &
conseruatione
Euangelij
admiranda.*

Act. 5.

Prover. 21.

Quintam demonstrationem vocationis & doctrinæ Lutheri cœlestis & diuinæ, deduco ab admirando cursu & conseruatione Euangelij, quod hæctenus nullis consilijs, nulla vi, nullis insidijs, pontificij delere & opprimere potuerunt, etiam si omnibus viribus id tentauerint aliquoties. Cum concilium Hierosolymitanum persequeretur Apostolos, Gamaliel vt desisterent pontifices ab impetuoso proposito hortator erat, inquiens: Discedite ab hominibus istis, & sinite illos: Quoniam si ex hominibus consilium & opus hoc, dissoluetur: Si verò ex Deo est, non poteritis dissoluere illud, ne fortè & Deo repugnare videamini. Hoc consilio moniti papistæ cogitare debebant, de irritis suis conatibus, quòd non sit sapientia, non prudentia, non consilium contra Dominum, quòd persequendo Euangelium, persequantur veram Ecclesiam Iesu Christi, imò Christum ipsum, nec tam Christo quàm sibi ipsi noceant. Regem enim hunc non detur-

deturbabunt de suo solio in quod eum Deus pater collocavit. Est autem illa vera Dei Ecclesia, non quæ alligata est ad concilia, aut ordinariam successionem Episcoporum, nec quæ iactitat externas tantum pompas, splendida altaria auro rutilantia, tot aurea & argentea idola, fulgentia gemmis, vestibus preciosis induta, aureos & argenteos calices, triplicatas coronas, varios galeros, discolors cucullos, boatum ululatus, campanarum tonitrua, & similes ineptias: Sed quæ audit vocem Christi veri & vnici pastoris & capitis Ecclesiæ, nec verbum Christi persequitur & blasphemat, velut impia pontificiorum caterua, sed sanam verbi doctrinam, purè ac syncere, docet, habet Baptismum, potestatem clauis seu absolutionem, legitimum usum cœnæ Dominicæ, exstructa super fundamentum Prophetarum & Apostolorum, existente summo angulari lapide Iesu Christo, in quo totum ædificium coagmentatum crescit in templum in Domino.

*Descriptio
vera Eccle-
siae.*

Eph. 2.

Diuinitus autem fuisse defensum Lutherum & eius doctrinam, aduersus omnes insidias, artes, & machinationes papistarum fraudulentas, euidenter ex hisce manifestis & minimè obscuris signis apparet. Primò, quòd his nouissimis temporibus Euangelij doctrina ministerio Lutheri repurgata, non modò in Germaniam, sed etiam in Italiam, Gallias, Angliam, Daniam, Sueciam, Scotiam, Poloniam, Lituaniam, Liuoniam, Moscouiam, Vngariam, Bohemiam, imò in ipsam Turciam, Græciam & Africam, propagata est. Nec dubium est, ipsum Romanum pontificem, & principes ponti-

*Lutheri di-
uinitus de-
fensi exem-
pla.*

*1.
Propagatio
Euangelij in
exteris na-
tiones.*

M 2 ficios

*Gell. lib. 30.
noct. Atti-
car. cap. 6.
Aristot. lib.
7. proble-
mat. Plu-
tarch. in 8.
Sympos.*

*Tertullia-
nus.*

*2.
Irrita con-
silia & cona-
tus pontificio-
rum aduer-
sus Luthe-
rum.*

ficios in suis aulis fouere nolentes volentes, qui do-
ctrinam Euangelij amplectuntur, sicut Rex Ægy-
pti Pharaon in sua aula Moſen ferre cogebatur, qua
in re Deus diuinam suam omnipotentiam mirifice
ostendit. Licet igitur ira, odio, & inuidia accen-
dantur & contabescant papistæ, quemadmodum
& iamdudum multi dolore sunt extincti, cum vi-
derent omnes suos conatus in opprimendo Luthe-
ro irritos esse, Deus tamen mirabiliter & glorioſe
suam Ecclesiam, regit, tegit, seruat & liberat, vt
diabolo & eius organis ægre faciat, suos conſoletur,
& ad veram fiduciam erga se inuicet. De palmæ
arboris natura scribunt Gellius, Aristoteles & Plu-
tarchus, quod peculiare quiddam ipsi insit. Nam
si super eius lignum magna pondera imponas, ac
tam grauius vrgeas, oneresq; vt magnitudo one-
ris sustineri non queat, non deorsum cedit, nec in-
fra flectitur, sed aduersus pondus refurgit, & sur-
sum nititur recuruaturq;, quasi resistens oneri
vim facienti. Eadem prorsus etiam Euangelij
est natura. Quod enim acrius ei hostes aduersan-
tur, eò progressus facit altiores & feliciores. Quod
maiore conatu quæritur eius oppressio, eò fortius
insurgit. Quod plus sanguinis effunditur, eò ma-
gis crescit coetus piorum, vt Tertullianus inquit:
Sanguis Martyrum semen est Ecclesiæ.

Deinde, quod factio pontificia, nullis artibus,
dolis, insidijs, veneficio, Lutherum è medio tolle-
re, nec cursum eius in restituenda puriore Euan-
gelij doctrina impedire potuerunt, quos habuit
contra se papas, Cardinales, Episcopos, Sacrificu-
los, Cæsarem, Reges, Principes, Imperium Ro-
manum,

manum, Academias, Doctores. Marcellus Pa- *Marcell.*
lingenius stellatus poeta, egregius pontificum & *Palingenij*
Monachorum vexator, apparatus bellicum Cle- *capricornus*
mentis 7. ad tollendum Lutherum festiuè descri- *lib. 10.*
bit.

*Sed nunc summus parat arma Sacerdos
Clemens, Martinū cupiens abolere Lutherū.
Atq; ideò Hispanas retinet nutritq; cohortes:
Non disceptando aut subtilibus argumentis
Uincere, sed ferro mauult sua iura tueri,
Consiliū valeat, valeant commenta Lutheri,
Pontifices nunc bella iuuant, sunt cætera
nugæ:*

*» Nec præcepta patrum, nec Christi dogmata
curant.*

Sicarios & percussores multos à pontificis sub-
ornatos ad tollendum Lutherum, vel veneno ne-
candum, certum est. Venit quidam Vitebergam *Tom. 1. Is-*
venditans se pro Cæsaris cancellario, qui colloqui- *leb. fol. 24.*
um Lutheri expetiuit, quem & Lutherus honori- *b. 25. a.*
ficè excepit ac manum porrexit. Huius diaboli-
cum propositum erat, Lutherum globo tormenta-
rio trañcere, id quod non obscure ex suis ipsius ver-
bis & gestibus coniectari potuit. Eodem tempore
ab Episcopis polonicis ablegatus erat in Germani-
am alius quispiam, Iudæus & Medicinæ Doctor,
cui polliciti erant duo aureorum millia, si Luthe-
rum per insidias tolleret. Hoc consilium cruentum
vbi innotuit Vratislaviensibus, clam Lutherum

M. 3.

adhor-

adhortati sunt, vt sibi ab isto impostore & parrici-
 da diligenter caueret. Et antequàm hic adueniret,
 alius quidam pragensis Bohemus easdem insidias
 Lutherò parauit. Sed qui finxit sigillatim corda
 eorum, qui intelligit omnia opera eorum, consili-
 um Ahitophelis infatuauit. Eisdem fortunæ telis
 expositus fuit vir optimus & sanctissimus Doctor
 Iustus Ionas, qui in bello, quod Imperator Caro-
 lus V. cum principibus Germaniæ gessit, capita-
 neum quendam coactus est hospitio excipere, cui
 Imperator mandata dederat, vt eum occideret,
 sed Deus flexit animum capitanei, vt viro tam
 graui & præstanti nullam posset adferre vim, sed
 saluum & illæsum è manibus dimitteret. Existi-
 mauit Lutherus, sæpissimè suggestum & manu-
 bria veneno illita, & alia quæ manibus attrectan-
 da essent, venenum item sibi aliquoties propina-
 tum, sed conseruatus fuit diuinitus, iuxta promif-
 sionem Christi: Si quid lethale biberint, non no-
 cebit eis. Dicitur Lutherò in comitijs VVorma-
 tiensibus, cum cœnaret apud Treuirensē porre-
 ctum esse poculum vitreum, quod cum crucis si-
 gno notaret, & ori admoueret, in aliquot partes
 fractum. Proscripto Lutherò à Cæsare, & multo-
 rum principum odio exposito, qui hinc inde hor-
 rendis edictis aduersus ipsum tonabant, Deus ad-
 mirando consilio, quemadmodum centum prophe-
 tis ab Obadia absconsis furente Ahab & Iesabella,
 de necessario præsidio & latebris prospexit, & ex-
 citauit animum plusquàm centum nobilium stre-
 nuorum & piorum, qui Lutherum in suam tute-
 lam recipere voluerunt, inter quos præcipuè cla-
 ruerunt,

Psal. 33.

2. Reg. 15.

*D. Iusti Io-
na pericu-
lous & libe-
ratio diui-
na.*

Mar. 16.

3. Reg. 18.

*Tom. 1. Is-
leb. fol. 26.
27.*

ruerunt, Ulrichus Huttenius acerrimis scriptis pa-
 pam Antichristum oppugnans, Franciscus à Si-
 ckingen, Sylvester à Schaumberg, Hartmutus à
 Cronberg, & alij plurimi. His prouidentia & pro-
 tectionis diuinæ exemplis Lutherus animum rece-
 pit, solitus vsurpare has voces: Intra annos mille
 non extitisse sanguinem nobiliorem & cario-
 rem Luthero. Tot enim pontifices, cardinales, Reges,
 Principes, Episcopos, fuisse proditores, parricidas
 & carnifices Lutheri, sed spe sua deiectos. Chri-
 stum traditum & venditum à Iuda triginta argen-
 teis: Papistas multa aureorum millia exposuisse,
 nec tamen efficere potuisse, vt proderetur ac tra-
 deretur Lutherus. Hoc vnicum esse suum solati-
 um, quòd papistæ ineant consilia, indicant conci-
 lia, comitia, quibus nihil videatur formidabilius,
 & tamen aliud in cœlo, quàm Noribergæ in con-
 uentu pronunciatum & conclusum esse. Nihil se-
 curare hostes, quamuis nouem diebus Tyrannis
 pluat. Non opus sibi esse patrociniò & defensione
 Electoris, venire se stipatum ac munitum tutela
 longè fortiori, quàm à seculari brachio per Electro-
 rem vnquam præstari possit. E sua doctrina Ele-
 ctorem nihil detrimenti capere: sub sua protecti-
 one tutum esse Electorem: parum sibi esse, quin
 in agmina diabolorum insiliat.

Tertiò, quòd ipsi aduersarij nolentes volentes
 & multa pia pectora sub papatu, Euangelicæ ve-
 ritati testimonium dederunt.

Anno 1521. Die 13. mensis Iulij, cum Ant-
 uerpiæ libri Lutheri comburerentur præsentè Ca-
 rolo Augusto per Aleandrum & licto-rem, adstitit

Egmon-

Tom. 3. Ien.
 ger. edit. 2.
 fol. 331. a.

Tom. 2. Ien.
 ger. edit. pri-
 or. fol. 60. b.
 2. lat. fol.
 545. b.

3.
 Testimonia
 Euangelicæ
 veritati ab
 aduersarijs
 & pijs ali-
 quot pecto-
 ribus sub pa-
 patu degen-
 tibus data.

Wysberg. pa-
valeip. fol.
479.

Tom. 1. lat.
Ien. edit.
prior. fol.
388. a. b.

NB.
Egregium
elogium pa-
pistarum.

Egmonda & alij: ferunt prætorem Antuerpianum subridendo dixisse, cum illum alloquerentur Alexander & Egmonda: Consilium impiorum non adiues. Plebeius quidam interrogauit, quid opus esset accensa teda & carnifice, cum alioquin ignis adesset: quidam respondit, istum honorem haberi, quia verba Domini comburerentur. Alius, inquit: melius esse ligna venundari, vt Romæ pædicones isto precio comburerentur.

Iohannes Poduscka presbyter Ecclesiæ Cathedralis B. Virginis Pragæ sic scribit ad Lutherum. Hoc vnum in te miramur, quòd inter tot Euangelicæ veritatis æmulos, doctrinam Christi & Apostolicam liberè & publice prædicare nequaquam addubites, oblitus interim tot calumnias, maledicacq; plurimorum verba, quibus quidquid non placet, illicò hæreticum esse oportet, hominum mente corruptorum & ad omne opus bonū reproborum, non intelligentiū (vt verbis Apostoli vtar) neq; quæ loquuntur, neq; de quibus adfirmant. Et paulò post. O quàm nunc odiosa veritas, o quàm Christus vbiq; invisus? Tu frater, quia Christum prædicas, non homines, non à tuis modò, sed etiam à nostratibus quibusdam hæreticus diceris. Et iterum. Ergò mi frater Martine, confortare in Domino, & esto robustus venator pseudoapostolorum. Christus veritatis Dux & Magister in exemplum vendentes & ementes de templo eñcit, vt nos sequamur vestigia eius. Non tibi deerit auxilium desuper. Sunt in Bohemia plurimi fideles Deo & chari, qui te noctesq; diesq; orationibus adiuuant. Et Frobenius typographus Basiliensis

ensis sic in epistola quadam scribit ad Lutherum. *Ibid. fol. 389. a.*
Cardinalis Sedunensis, cum illi tuas lucubrationes obtulissemus, statim dixit: Luther, tu verè es Luther. Huic nuper quidam Eccñ propositiones misit, adñciens se victoriæ nuncium, quam Eccius sit Lipsiæ contra nouam doctrinam obtenturus, statim allaturum. Cui respondit Cardinalis: Disputet Eccius quantum velit, Lutherus veritatem scribit.

Cum Legati pontificñ vehementer accusarent Lutherum, apud Carolum Imp, ferunt Cæsarem mox ex tempore, nullo consulto respondisse: Audiamus antea hac in re patrem nostrum Fridericum Electorem, deinde pontifici respondebimus. Item: Si sacrifici, ea qua par erat & personam ipsorum decebat, probitate essent præditi, nullo ipsis opus esset reformatore Luthero. Episcopus Salisburgensis Augustæ ad Philippum dixit. Ah quid frustra clericorum reformationem instituitis, in nobis sacrificis non est mica pietatis. Cum oratores pontificñ, Marinus Caracciolus & Hieronymus Aleander pontificis nomine promitterent Erasmo Roterodamo pinguisimum Episcopatum, si pro pontifice contra Lutherum scripturus esset, respondit Erasmus: Maior est Lutherus, quam vt illum scribam ego: Maior est Lutherus, quam vt à me intelligatur: Planè Lutherus tantus est, vt plus erudiar & proficiam ex lectione vnius pagellæ Lutheranæ, quam ex toto Thoma. Magistri nostri Louaniensis Academiæ, Margaritæ Parmensi conuesti sunt, Lutherum vniuersam Rempub. christianam suis scriptis euertere. Rogauit Herois, quem

Tom. 2. Ien.

lat. fol. 333.

b. Tom. 4.

Martyr. fol.

49. a. Tom.

5. Ien. fol.

281. a.

Warnung

an seine lieo

ben Deudo

schen.

Tom. 1. Ien.

lat. fol. 333.

b. Tom. 1.

Ien. germ.

edit. prior.

fol. 237. b.

Margaritæ

parmensis.

*Maximili-
anus I. Imp.*

*Solimanus
Turcarum
Imp.*

*Sleidan. lib.
21. fol. 383.*

quem Lutherum dicerent? Illis respondentibus, indoctum esse monachum, retulit: Scribite vos multi docti aduersus indoctum vnum, & procul dubio plus orbis crediturus est doctis multis, quam indocto vni. Maximilianus Imp. cum in comitijs Augustæ ultimè à se celebratis, primè videret themata Lutheri contra indulgentias edita, dixisse fertur: Certè Lutheri positiones non sunt contemnendæ, videbitis, breui cum pontificis ludos faciet novos. Solimanus Turcarum Imperator, quæsiuit aliquandò ex legato Caroli V. quis nam esset Lutherus; is cum responderet: taxare eum idola pontificia, inuocationem hominum mortuorum, à quibus etiam Turci abhorrent, qui vnum tantum Deum inuocant & colunt, conditorem cœli & terræ: dixit Solimanus: O ad quantam lucem tantus vir peruenit?

De Petro Paulo Vergerio Episcopo Iustinopolitano scribit Sleidanus, quòd à pontificatu Romano mirabili quadam occasione defecerit. Cum enim à colloquio Vormaciensi, quod fuit initio anni M. D. XLI. Romam vocatus redisset, pontifex creaturus novos Cardinales ipsum quoque designabat inter alios: erant autem qui clanculum insurrarent illum multa iam consuetudine Germanorum esse factum Lutheranum. Hoc ubi Vergerius ex Cardinali Ginucio cui pontifex dixerat, audisset, valde fuit attonitus, & vt sese purgaret, in patriam secedit, atque librum orditur, cui titulum dedit, Aduersus Apostatas Germaniæ. Dum autem confutandi causa libros aduersariorum diligenter excutit, & attentè considerat argumenta, captum

captum sese victumque sentit, & abiecta spe Cardinalatus, ad fratrem suum germanum, Iohannem Baptistam, Polæ ciuitatis Episcopum abit, & re tota commemorata, consilium exquiri. Frater initio territus, conditionem hominis deplorat: sed cum illius precibus inductus ad scripturæ peruestigationem sese adplicasset, imprimis autem illud doctrinæ caput, quod est de iustificatione, diligenter expendisset, facta sententiarum collatione, cedit, & falsam esse doctrinam pontificiam iudicat. Hæc Sleidanus.

Maximilianus II. felicissimæ memoriæ, hanc post se reliquit laudem nullis seculis intermorituram, quod amplexus est Augustanam confessionem, & constanter confessus, non sine periculo, persecutione & tentatione, quod doctrina Ecclesiarum nostrarum sit fundata in scriptis propheti-
cis & Apostolicis, siue vt Paulus inquit, sit analogæ fidei, nisi quod postea ad imperii fastigium euectus fortè in pontificiorum gratiam remouit à se Pfauferum concionatorem Euangelicum. Multi præstigis Iesuiticis inescati agnoscentes demum & sentientes quibus circumfusi sint tenebris, à Romana impietate descuerunt, vt vel vnicum exemplum Pauli Florensi Doctoris Theologi, & Christiani Franci professoris Viennæ in Cæsario Iesuitarum Gymnasio testatur, quorum in publico extat colloquium de sceleribus Ecclesiæ Romanæ & Iesuitarum ficta sanctitate non olfacientibus sterora papæ per vim obtrudentium, & pro aromatis vendentium.

*Maximilianus II.
Imp.*

Rom. 12.

*Colloquium
Pauli Florensi
& Christiani
Franci de Iesui-
tarum reli-
gione Lipsiæ
editum anno*

N 2

Quartò, 1579.

4.
*Exitus bo-
stium tra-
gici.*

*Tecelij inte-
ritus. Hier.
Vell. super
Epist. 2. Pe-
tri fol. 189.*

*Tom. 5. Ien.
fol. 37. b. 38.
a. Felix co-
mes Verde-
berg.*

*Eccius, Tom
4. Ien. lat. in
Hose. cap. 2.
fol. 620. a.
Tom. 4. in
Gen. cap. 39.
fol. 53. a.
edit. Norib.*

*Colloq. Lu-
theri Theat.
histor. in 2.
pracep.*

Quartò, quòd persecutores Euangelij acerrimi quicquid exitus habuerint tragicos, quorum aliquot enumeranda sunt exempla, si forte nonnulli spiritus blasphemii hoc pacto ad poenitentiam & impietatis suae agnitionem iustum Dei iudicium intuentes reuocari & lucrificari possint. Quemadmodum enim Deus Athanasij hostes Arrianos ad extremum repressit & compescuit: ita & plerisque Lutheri aduersarijs colaphum impegit, & hostes Euangelij praecipitavit. Sceleratissimus nebulo Tecelius, cum speraret se quam diutissime victurum, & doctrinam Lutheri recens exortam facile oppressurum, in medio cursu dolore animi extinctus est, quo modo & multi Romani pontifices & horum coniurati, cum sibi aureum seculum & annos Nestoreos pollicerentur, subitanea morte sunt oppressi. Felix comes Verdebergensis acerrimus pontificiorum propugnator, & summus doctrinae Lutheranae hostis, se omnes nervos & facultates suas impensurum promiserat, si bellum Lutheranis indiceretur. Sed cum sese vino apud quendam Abbatem ingurgitasset, mane in lecto extinctum inuenerunt. De Eccio scribit Lutherus, quòd circumuentus lethali morbo, mente captus, & de quater mille aureis sollicitus, Epilepsia fuerit oppressus, linguae usum amiserit, simul cum sanguine animam euomens, & ita sine agnitione & inuocatione Dei miserabiliter perierit. Refert idem Lutherus in colloquijs, ex literis Adami Budisinae, concionatorem quendam pontificiorum doctrinam amplexum & fulminantem esse suggestu diris execrationibus aduersus Lutherum, & vociferantem;

ferantem; Si doctrina Lutheri vera sit, se optare,
vt fulmine ictus pereat: post interiectis aliquot
diebus, ante aram in templo fulmine ictum concidi-
disse, & cum per cæmiterium semianimis ducere-
tur, secundo percussum, & isto altero ictu extin-
ctum. In miraculis Fincelii refertur historia de Sa-
cerdote Forchemio, defendente errores papisticos
& missæ idolatriam contra verba Pauli de cœna
Domini quæ enarrabat, quòd inter alia dixerit:
Paule, Paule, si tua doctrina veritati consentanea
est, vsusq; Sacramenti sub vna specie impius, pre-
cor vt arreptum me diabolus hinc auferat: Si pa-
pæ doctrina vera non est, Satanæ mancipium esse
volo, meamq; ipsi animam oppignorabo. Nec mo-
ra, in templo auditum strepitum & fragorem, &
apparuisse virum proceræ staturæ colore atro for-
midabilem, ipsumq; impium Sacerdotem abreptum
secum abstulisse. Monachus Diuum Paulum pro
concione mendacii arguens, in suggestu subitanea
morte est correptus. Hofmannus hostis veritatis
Ratisbonam tendens, non procul ab Ulma dira de-
speratione oppressus inter horrendos mugitus im-
pium efflauit animam. Grassante in Germania su-
dore Anglico, nouo morbi genere, quidam con-
cionator è suggestu ad populum clamauit: puniri
mundum nouis morbis, eò quòd nouam doctrinam
nouamq; fidem suscepisset: Veteri itaq; Romanæ
Ecclesiæ ad hærendum, eiq; fidelem oboedientiam
præstandam. Et indicta solenni processione po-
stridie instituenda, improuisa morte extinctus est,
ita vt loco processions faciendæ fuerint exequiæ.
Comes quidam impius audiens concinî Lutheri

*Iob. Fincel.
de miracu-
lis, lib. 3.*

*Sudor An-
glicus anno
1529.*

*Comes in
psalmo,*

N 3

psalmum, *psalmo.*

*Alphonsus,
anno 1551.*

*Sleidan. lib.
23. in fine.*

Latomus.

*Francisci
Spiera despe-
ratio Sleid.
lib. 21. Tom.
3 Martyr.
fol. 206. The-
atrum hist.*

psalmum, cuius initium: *Arx firma noster est De-
us, & armatura fortis: Illud, inquit propugnacu-
lum tormentis concutiam & deñciam, vel non vi-
uam.* At tertio post die est extinctus. Alphonsus
fratrem suum Diasium ab agnita veritate verbo-
rum blanditijs abducere conatus, & post perfidè
eo occiso, ipsemet in concilio Tridentino de col-
lo muli sese suspendens miseranda morte ex de-
speratione interijt. Crescentius legatus pontifi-
cius, perterritus spectro nocturno, cane atro, inu-
sitate magnitudinis, flammantibus oculis, auribus
ad terram propè demissis, ad ipsum rectà conten-
dente, in morbum & desperationem incidit, & mo-
ribundus suis acclamasse fertur, vt canem qui le-
ctum conscenderet arcerent. Latomus hæreticæ
prauitatis inquisitor, & persecutor doctrinæ im-
manissimus, subita trepidatione ita est perculsus,
vt in extremam abriperetur desperationem, con-
fessus se in Spiritum sanctum peccasse, Diaboli &
corpore & anima æternum esse mancipium, nec
vllam sibi vel in hac vita vel in æterna peccati sui
condonationem sperandam. In agone adhortatus
est amicos, vt suo exemplo edocti resipiscant &
persequendis fidelibus finem faciant, & tandem
inter horrendos mugitus mortuus est, vbi ea oris
totiusq; corporis apparuit foeditas, vt omnibus esset
terrori. Horrenda etiam est historia de Francisci
Spieræ desperatione, quæ Pharaones pontificios
induratos ad veritatis agnitionem pellicere debe-
bat. Doctrinam veritatis, quam antea palam pro-
fessus erat, publicè damnatam reuocauit, quemad-
modum etiam Fridericus Staphylus apostata &
scurra

scurra leuissimus & alij cum ipso, vnde ilicò hor- fol. 100. in
rendum Dei iudicium in corde suo & conscientia 2. precepto.
persensit, & omnibus Spiritus sancti donis priua-
tus est, Christus ab ipso discessit, omnis consolatio
& fides adempta, vt de Saule testatur scriptura;
Spiritus Domini recessit à Saul, & exagitabat eum 1. Reg. 16.
spiritus nequam à Domino. Furis agitatus, & c.
blasphemia aduersus Deum inflammatus per men- c.
ses sex, subinde testatus est, se iusto Dei iudicio c.
damnatum, apud inferos iam morari, indefinen- c.
tibusq; confici doloribus. Se enim in Spiritum san- c.
ctum peccasse, quod peccatum in æternum sibi c.
condonari nequeat. Christi meritum Deiq; miseri- c.
cordiam in æternum sibi negatam, & horrendum c.
adeò vitæ suæ exitum sibi ex iusto Dei iudicio ideò c.
irrogatum, vt suæ abnegationis causa omnibus c.
electis sit exemplo. O si hoc vnico dono, inquit, c.
me dignaretur Deus, vt vel modicum spei de mise- c.
ricordia eius in corde meo perciperem. Sed id fie- c.
ri tam non est possibile, quàm impossibile, cochlea- c.
ri vastum mare exhaurire & ebibere. Hoc explo- c.
ratum habeo, neminem vnquam in terris fuisse c.
mortalium, qui iram Dei manifestius quàm ego c.
senferit. Item inquit; ad mortem æternam ego c.
damnatus sum, nec vlla redemptionis spes mihi c.
potest esse reliqua. O si vel minimam in misericor- c.
dia Dei fiducia vel spem collocare possem, & haud c.
graue mihi futurum sit, per multas annorum my- c.
riades (dum modò aliqua liberationis spes super- c.
sit) in inferorum baratro torqueri; omnes in se c.
consolando oleum & operam perdere, misericor- c.
dia Dei spem sibi adeò præcisam, vt facilius sit c.
grano "

grano milij mundum contineri, quam fide & gratia
Dei se donari.

Hæc de poenis eorum qui in veritatem diuinam
blasphemi hac nostra memoria extiterunt, copiosius
non nihil ideò recensere volui. Primum, vt confir-
marempias mentes in doctrina Ecclesiarum nostra-
rum & ostenderem, non impiam & Epicuri doctri-
nam, sed immotam esse, diuinam & cœlestem verita-
tem, & hanc blasphemantes, Dei faciem conspuere,
blasphemare nomen Dei sanctum, peccatum in
Spiritu sanctum committere, nullis seculis expi-
andum, in omnem æternitatem non condonandū.

Lu. 8.

Qui habet aures audiendi audiat. Deinde vt com-
monefacerem omnes nobiscum rectè sentientes
de dulcissima consolatione in verbo Dei proposita,
Ecclesiam seruari, hostes vt vt florentes, horribili-
ter etiam in hac vita puniri, & tandem interire.

Psal. 94.

Non repellet Dominus plebem suam, inquit Da-
uid, & hæreditatem suam non derelinquet. Et

Matth. 28.

Christus Dominus noster promittit: Ecce, ego
vobiscum sum, vsq; ad consummationem seculi.
De Luthero diuinitus conseruato scripsit quidam
versiculos.

*Tetrastichon
de Luthero
conseruato.*

*Quæsitus toties, toties tibi Roma petitus,
En ego per Christum viuo Lutherus adhuc.
Una mihi spes est, qua non fraudabor Iesus,
Hunc mihi dum teneã perfida Roma caue.*

*Tom. 2. Ien.
lat. fol. 548.
b.*

Et Lutherus ipse scribit contra Regem An-
gliz: Dogmata mea stabunt, & papa cadet, inuitis
omnibus

omnibus portis inferorum, & potestatibus aeris, &
terræ & maris. Ipsi me prouocauerunt ad bellum,
bellum igitur habebunt, pacem oblatam cōtemse-
runt, pacem igitur non habebunt. Deus viderit, v-
ter primò fessus defecerit, Papa an Lutherus. Et vt
deniq; admonerem hisce enumeratis exemplis bla-
sphemos Papistas, in primis **A L B E R T V M**
H V N G E R V M Professore Theologum, & *Albertus*
magnum illum Pontificem **G R E G O R I V M** de *Hungerus.*
V A L E N T I A pro tempore Decanum facultatis *Gregorius de*
Theologicæ in Academia Ingolstadiensi, quòd pec *Valentia.*
catum maius & atrocius, quàm cœlum & terra ca-
pere potest, commiserint, quòd sanctam Trinita-
tem, Deum patrem, Filium eius Iesum Christum Do-
minum & Saluatorem nostrum, & Spiritum sanctum,
ipsi & alij ipsorum eiusdem farinae complices con-
turbarint, & inexpiabili blasphemia adfecerint, nō
erubescerent scribere, Theologiam Lutheri, quæ to-
ta in eo consistit, quòd iustificemur & saluemur so-
la misericordia & gratia Dei, merito, obœdiētia, pas-
sione, sanguine & morte Iesu Christi, mundificante *1. Iob. 1.*
nos ab omni peccato, cum Epicurea doctrina cōue-
nire. Etsi autem scio, surdis me narrare fabulam, &
impium cum in profundum venerit peccatorum con *Proverb. 18.*
temnere, & acetum nitro infundere, qui cantat car- *25.26.*
mina cordi pessimo, & parabolam in ore stultorum
esse veluti si spina in manu temulenti nascatur: ad-
monendos tamen putauī pro meo modulo & viri-
um tenuitate, de se uero, iusto & horrendo Dei iudi-
cio, aduersus profanatores nominis sui, de diris &
ultricibus furis in conscientia aliquando euigila-
turis, de pœnis temporalibus & æternis, in primis
O qui

qui blasphemos errores non agnoscunt, sed pertinacissimè defendunt, & folia ficus satis lata consuunt. Certè vt vt etiam tentet omnia blasphemii huius scripti autor quæ ad colorandum & palliandum hæreses pontificias apta ipsi videntur; tamen hæc summa & atrocita peccata cõmittit. Primum peccatum blasphemix in sacrosanctam Trinitatem æquè atq; Arrius, Cerinthus & alij. Deinde innocentes animas falsa & impia sua doctrina ad inferos detrudit, lacerat & dilaniat hic lupus famelicus, miseris ouiculas crudelissimè, pascens ventrem quisquilijs & siliquis pontificijs, repleturus aliquando ingluuiem suam sulphure & igne æterno. Tertio horrenda ferit & excitat scandala in Ecclesia, & deriuat in se Væ & maledictionem Christi dicentis: *Matth. 18.* Qui offenderit vnum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei, vt mola asinaria suspendatur in collo eius, & demergatur in profundum maris. Si oculis vt mente carent pōtificij idolatræ & blasphemii, perspicillum superimponant naso, & penitus horrenda impugnatæ veritatis exempla intueantur, resipiscant tempestiue; Deus enim non irridetur.

VI.
Ab exitu Lutheri placido & tranquillo. Postremò, vt manum de tabula tollam, sextum adsertionis meæ locum sumo ab exitu vitæ Lutheri placido & tranquillo, quem placidissimè in vera inuocatione & confessione Filij Dei, consolationibus scripturæ dulcissimis, commendato Spiritu suo in manus Dei Patris, ex hac vita emigrasse, testatur Germania, testatur inclitus comitatus Mansfeldensis, viri Dei patria, testantur Ducatus, vrbes, Academia, testantur ἑυρόπια fide digni, & qui historiam
riam

riam de ipsius obitu & sepultura in templo arcis *Tom. 8. Ien.*
Vitebergæ facta luculenter & fideliter descripse- *fol. 383. b.*
runt, quæ annis nunc circiter triginta septem in
publico typis edita extitit. Huius historiæ veritate *Tom. 8. Ien.*
refutatur mendacium illud Italicum & verè diabo- *fol. 206. a. b.*
licum, quod pontifici anno præcedente mortem
Lutheri 1545. de obitu ipsius horrendo, spectris vi-
sis & auditis circa tumulum ex literis legati cuius-
dam Christianissimi Regis sparserunt. Finxerunt
spiritus mendaces, Martinum Lutherum cum ex
morbo decumberet, cœnæ Dominicæ vsum expeti-
uisse, eaq; accepta ilicò animam exhalasse. Paulò an-
te agonem rogasse, vt corpus suum exanime super-
imponeretur altari, & pro Deo coleretur. Demisso
in terram cadauere, & in tumulum reposito, subito
exortum strepitum & tumultum tantum, quasi cœ-
li & terræ machina corrueret. Respicientibus ho-
minibus in cœlum apparuisse sanctissimam hosti-
am Iesu Christi quam indignus indignè acceperat.
Die sequenti apertum esse sepulcrum Lutheri, sed
neq; sandapilam, neque corpus, neq; carnem, neque
ossa, neque linteola reperta, sulphureo fœtore cir-
cumstantes vehementer offensos. Ex hoc figmento
apparet pontificiorum vanissima in mentiando &
calumniando vanitas, nec dubium est, quin huius
autores iamdudum sint confusi. Scripsit de eo Epi-
gramma quidam Poeta pius in hunc modum.

Papa quid ægroto sua fata precare Lutherò,

Nil melius viuat, seu moriatur, habes.

Is tua, dum viuuit pestis te adfligit & urit:

Mors tua tunc certè, cum morietur, erit.

Iohā. Stigel.

O 2

Dura

*Dura lues pestis, sed mors est durior illa:
Elige nunc, utrum per fide Papam velis.*

Iohan. 8. Ante mortem Lutherus exposuit quaterdecies aureum illud dictum Christi: Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum; cum quo simul & calamum scriptorium deposuit. Nec tamen verentur Pontificum sanctissimam eius animulam satanæ tradere, hæreticum & schismaticum proclamare. Sed respondeo papastris cum Luthero, quòd illis non competat iudicium de hæreticis facere, cum sint Hermaphroditæ siue Androgyni, nec ostenderit hætenus contra nos hæreticos, se viros esse, nec si sunt mulieres, liceat illis loqui, sed tacere in Ecclesia. Deinde quòd Lutherus non ab ipsis, sed ipsi potius à Luthero, & à semel agnita veritate Euangelij turpiter defecerint, & dæmoniorum doctrinam sint amplexi. Denique quòd confessionem Augustanam nunquam testimonijs scripturæ refellere potuerint, sed tantum patrum & conciliorum autoritate subuertere conentur. Verum enim uero, ut opinor, hic prætedent aduersarij, certitudinem nostræ doctrinæ ex hoc fundamento extrui nullam posse, cum multi Põtifices, Cardinales, Episcopi, acerrimi & inuictissimi Ecclesiæ catholicæ propugnatores, æquè atq; Lutherus, placido mortis genere obierint. His respondeo: Tanta & tam atrocia Pontificiorum plærorumq; esse peccata, ut corporalibus pœnis in hac vita satis puniri nequeant, & Deum in æternos cruciatus ipsos post hanc vitam conicere uelle, quos in inferno cum omnibus diabolis & damnatis sustinebunt, nisi in hac vita veram egerint pœnitentiam, Portio eorum
in vita,

*To. 8. Ien. ,,
wider das ,,
Bapstum ,,
zu Rom. ,,
fol. 243. a. ,,
edit. 2.
1. Cor. 14.*

Psal. 17.

in vita, inquit Psalmista, & ducunt in bonis dies suos. Fide peccati & mortis victrice carent, & simulant se contemptores mortis, & æternæ vitæ cupidos esse, verum dolus est in spiritu eorum.

Fuisse deniq; Lutherum virum magnum, *θαυμα-
του γένετα* & vas Dei electum, ex mutationibus eius obitum secutis perspicue colligi potest. Mortuo Ambrosio, Gotthi & Vandali vbiq; Italiam vastârunt. Mortuo Augustino, Vandali traiecerunt in Africam, & secuta est hæresis Arriana. Mortuo Luthero exarsit bellum sacrum, Hispanorum, Italo- rum, & Hussarorum copiæ in Germaniam sunt infusæ, facta est inclinatio doctrinæ, surrexerunt falsi quidam fratres iniquitatis mercede conducti, qui cum aduersarijs veritatis colluserunt, Diabolum in scenam reducere conati sunt, & Sphingem Augustanam siue librum Interim, Papistis acceptatissimū, & gratissimū stabilientem totū ferè Papatum, ex sententijs diuersis & contrarijs compilauerunt.

Hæc de inuictissimo Heroe & Samfone Germanico Luthero nostro, de vocatione & doctrina eius cœlesti & diuina, demoliente duas columnas Papæ, sacrificium Missæ & vota monastica, siue vt Erasmus dixit ad Fridericum Electorem, duo peccata committente, quòd abstulit coronam Papæ, monachis ventrem, in vestra præsentia, viri reuerendi, clarissimi & doctissimi, adolescentes optimi, disserere volui, quibus mediocriter pro virium mearum tenuitate demōstrasse me existimo, Lutherum non humano instinctu, sed impulsu Spiritus sancti Antichristi regnum oppugnasse: nec docuisse philosophiam Epicuri, quemadmodum Epicurus ille Ba- uaricus apertè mentitur: sed verbum Dei ex sinu

*Mutationes
obitum Lu-
theri secuta.*

Epilogus.

*Duo pecca-
ta Lutheri,*

*Apostrophe
ad nationem
Germanicā.
Matth. 7.
Psal. 2.
Matth. 17.
Hier. 15.*

2. Theff. 2.

æterni patris allatum per Christum, & in scriptis
Propheticis & Apostolicis comprehensum, purè,
sincerè, & in eo solum Iesum Christum, non tradi-
tiones, non humana commenta professum esse. Re-
stat nunc hoc vnicum, vt tu ô studiosa iuuentus, &
tu ô inclita Germanica natio ex horto Epicuri ex-
eas, lupum famelicum & rapacem agnoscas, fugias
lupanaria Romanæ meretricis, osculeris non papæ
pedes, sed Filium Dei, audias hunc solum, salues a-
nimam tuam. Huic vnico Redemptori & Saluatori
Domino nostro Iesu Christo, vos qui in hoc confes-
su honestissimo mecum congregati estis, coronidis
loco toto pectore gratias agite, quòd hoc vltimo
mundi tempore spiritus impostores ac doctrinas
dæmoniorum, singulari bonitate patefecerit, ex
densissimis tenebris Papatus, in quo nihil præter
crepitacula pontificia, indulgentias, peregrinatio-
nes, missas, inuocationes sanctorum mortuorum, &
id genus ineptias audiuius, ad clarissimam Euan-
gelij lucem nos reduxerit, & elegerit ab initio in sa-
lutem per sanctificationem spiritus ac fidem veri-
tatis. Et ardentibus votis orate Deum, vt clementer
nos custodiat à nugis pontificiorum, conseruet lu-
cem verbi, maneat nobiscum in hac postrema mun-
di & periculosa vespera, & tandem ex hac miseria-
rum valle tristi ac tenebricosa, ad lætissimum por-
tum vitæ æternæ nos traducat, cum omnibus san-
ctis & electis, Amen.

D I X I.

Christus Iesus Pontifex summus pa-
pæ Epicuream doctrinam damnat
inquiens: Qui non est mecum con-
tra me est, & qui non colligit me-
cum dispergit Lu. XI.

REVERENDO ET
CLARISSIMO VIRO D.M.

ANTONIO PROBO, ISLEBII AD D.

Nicol. Pastori fidelissimo, ore & calamo pro vlti-
mi Germaniæ ELIÆ, LUTHERI glo-
ria, contra Pontificios strenuè dimi-
canti, amico colendo.

S. D.

Georgius Regebrandus Pastor
Creffeltensis.

*I quis amore gerat generosi plena Lutheri
Pectora, nîq; odio corda referta Papæ,
Hunc nec amore Dei dignum, nec honore bonos
Mancipium sæui dæmonis esse liquet. (rum,
Hic, sua committens perituris nomina chartis,
Scripta negat vitæ perditus esse libro.
Cimmerijsq; cupit demens squallere tenebris,
Sydereâ cassos ducere luce dies.
Spirat enim CHRISTVM sincera mente Lutherus
Huncq; docet vitæ iusticiæq; caput.
Doctrinæq; suæ cœlestia semina quærens
Aurea directam monstrat ad astra viam.
Munus ad hoc mirè sancto impellente vocatus
Flamine, quo fœlix quicquid agebat erat,
Candida quò nigris, fœlis quò sana fugatis
Redderet, vt Sathanae dogmata detegeret.
Vtq; Papæ triplicem prosterneret ore coronam,
Et Monachis ventrem traderet esse Deum.*

Vig

*Vig. animas horum truculento carcere mersas
Viuerē perficeret, Christo & ouare suo.
Quod quo præstiterit zelo, quàm numine fausto
Omnia peruolitans climata, fama docet.
Fama docet mundi instabilis, rubriq; Draconis
Magnanimū atroces nil reputasse minas,
Mente quoad læta, speq; ora beata serenans
Astrigero subijt struēta theatra polo,
Electis desiderium ter suaue relinquens
Nominōq; baud ullo disperitura die.*

*At PAPA terrenis diuina statuta lacunis
Tartaream fœdans in styga pandit iter.
Cui ridere Deum est sapientia, fabula uerbum
Filius è supero quod tulit axe Dei.
Is licet æthereæ clauēs sibi uendicat arcis,
Et regit inuito fana prophana Deo:
Attamen obscurat patefacta oracula Christo,
Confisos Christo cum dubitare iubet,
Et proprijs operum meritis, Diuosq; colendo,
Se celso incertos insinuare polo,
Sic & honore Deum spoliāns animasq; salute
Vi λύτρεσιν euacuans saluificante λόγῳ.
Is totum sancto prætextu decipit orbem,
Et pulchras mundi nil nisi captat opes.
Opprobrium cœli, terræ intolerabile pondus,
Exitium innocui triste nocensq; gregis,
Serpenti veteri prompte seruire laborans
Organon, instinctu cuius iniqua patrat,
Cuius distrahitur laxis agitatū habenis,
Turpe ratus sacri Flamini arte regi,*

Suetius

*Suetus inauditis incautam fallere turbam
Fraudibus, & Barathri præcipitare lacu.*

*Huius quod technas imposturasq; reuelans
Mille pia suades arte cauere dolos,
Et certa ingenui ritè asseris esse LUTHERI
Dogmata, diuinis eruta cuncta libris,
ANTONI Claria PROBE clare magister ab arte,
Propicij q; idem Præco verende Dei,
Spernere te vani figmenta infanda Papatus,
Et fugere hunc odio conueniente notas,
Te colere eximij scripta, inclyta scripta, Lutheri
E cælo zelo proueniente probas,
Acceptusq; Deo fama celebrante mereris,
A memori & grata posteritate uehi,
Maeste Papæcidam calamo lingua q; LUTHERVM
Tolle, nec indignum fer laniare SVES.*

*Sed vos ô stolidi Papaselli, vertice rasa,
Færente uncta oleo, pectore cæca cohors,
Templa quibus subsunt Mystarum nomine notis
Boiariæ, Italiæ, & quæ Papa cunq; premit,
Quos tot distinctos sectis iuuat esse nocentes,
Templa quot in uestris urbibus ampla patent,
Desinite immani insectari Marte Lutherum,
Ne grauis accensi vos uoret ira Dei,
Pectore quem fido est, fida quem uoce professus,
Ad cuius faciem mente Lutherus agit,
Discite iusticiam moniti, Christumq; uereri,
Vos satis est docili iam caruisse metu,
Scribitis impuri sponso diuortia Christo,
Quodlibet audentes absq; pudore nefas.*

P Deligi

Diligitis spurci turpissima scorta Cynædi
Et sobolem philtro tollitis atq; manu.
Sacrifici gestus castos simulatis: at omne
Fucata tegitis relligione scelus.
Sed scelus id capiens Plutonis præmia regnum
Ante reos æquum vos aget esse Deum.
Cum qui iam temerè sparsi lustralibus undis
Mundari Christi sanguine negligitis,
Omnia conspicuo pollutos crimine membra
Styx poterit nulla purificare vice.
Tunc (qui sanctorum bibitis sine fine cruorem
Vtq; lupi Christi dilaceratis oues,
Efferaq; effrenes meditati bella Tyranni
Diripitis gnato corda redempta Dei,
Funera funeribus cumulantes, fluminis instar
Vt sacer imbuta sanguis inundet humo)
Membra trahetis ibi fluido liuentia tabo
Tartareo pridem præda voranda cani.
Tunc (quibus est media subvertere pocula nocte
Ebria, delicias inq; vacare labor,
Ingluuiemq; sequi, pinguiq; abdomine ventrem
Tendere, mollicie desidiaq; trahi)
Lucifugæ macie languebitis, arida vobis
Guttura pix vret sulphureiq; lacus.
Intima consumet lasciuas flamma medullas:
Nunquam tranquillos tristis Erynnis aget.
Tunc, qui ventricolæ lucris inhiatis auaris
Et prono petitis pectore diuitias,
Iri pauperior perimet sors sorte grauatos,
Nec sinet illecebris luxuriaq; trahi.
Qui iam ridetis, tunc flebitis, aspera passi
Tormina, inexhaustis mæsticiamq; modis.

Humida

Humida perpetuis stillabunt lumina guttis
Et nihil anxietas dulce suprema dabit.
Tunc, quibus hic blandæ quærentibus oia vitæ
Displicuit Socij cura molesta thori,
Cura dolorq; illic distendet, & horridus error
Hinc inde implicitos in mala mille feret.
Conscia mens scelerum nunquam furibunda quiescet:
Nec statuet cladi noxue diesue modum.
Vincti illic rigida decumbite compede: quando
Hic dura arrisit libera vita cruce.
Non vos imperium, non arma ferocia regum
Eripiant tantis, Bulla nec empta, malis.
Nec poterunt vestræ precium persolvere vires
Quod superans culpam vos phlegethonte leuet.
Hic ut suscipitis frustra placare Tonantem
Huius & exactum iudicium effugere,
Dum veluti tauri resona clamatis in æde
Videntes Cacum voce boante ferum,
Et Mariam, ac sanctos venerati idola vocatis,
Lenior hinc reddi si Deus ipse queat:
Sic ibi non dabitur clamore obtundere fauces
Cerberæas, crucient quò rea corda minus.
Quisquis enim Christum vesanus non amat, huius
Aut desperavit de bonitate Patris
Et præstanda Deo, rebus præstare creatis
Interdicta ausus conditione fuit,
Hunc fas flammivomo fumantibus igne caminis
Atq; Acherontæi vi perijisse Lupi est.
Sed prius enumerem, quot apes pascantur in Hybla,
Quot pariat fuluos terra Cilissa crocos,
Littore quot tenues Lybico voluantur arenæ,
Quot pisces æquor, gramina gignat humus,

Quam tibi dinumerem tolerandas perpetue pœnas
Tempore, degeneri dedita turba Papæ.
Si non abiiciens odium crudele LV T H E R I,
Deuotæ Christum mentis amore colas.
Quem, quia non nouit mundus, monstrare LV T H E R V S
Debuit esse vnâ clara sub astra viam,
Quo patris æterni nobis reserata voluntas
Auspice securis donat inire polum.
Nunc oculis sanè quasi conuiuentibus ille
Aspicit Ausonij crimina terra Papæ:
Nescius at falli dextra pessundabit ultor
Vindice tunc, dirum qui timuere Papam,
Et deflecentes à recto tramite veri
Offendisse animum non timuere Dei.
Longanimis differre solet iustam Deus iram,
Compensat pœnæ sed grauitate moram.

Tu porrò ANTONI PROBE nomine rege LV T H E R I,
Ut decet, inuidio Marte tuere decus.
Perge Heroa Papæ contra defendere lixas,
Perge Papæ contra stringere monstra stylum
Sic tibi continget vita superesse peracta
Dum stabili viuax laude LV T H E R V S erit.
Sic comes in cælo potes ad latus ire Lutheri,
Letari intuitu colloquioq; viri.
Gratia sed summi faxit Patris alma, Papistas
Innumeros reddas ut probus ipse probos.
Cernere quos tecum communia carpere quondam
Gaudia perpetuò continuanda queas.
Scilicet huc neruis, huc omnibus vsq; laboras
Ut iuuet, ut pigeat, recto, maligna sequi,

CHRI

CHRISTE pares pietate pares virtute **LVTHERO**

Doctores verbi daq̄ foueq̄ tui.
Religio tanget nostros ita pura nepotes
Restabitq̄ vago cultus in orbe tui.
Sterne Papam, teneroq̄ ab ouili pelle **SVITAS**
Hostes Cbriste tui perniciemq̄ gregis.
Ne passim elati blasphemio gutture clament
Te populum cura, destituisse tuum.
Sed nos hic nomenq̄ tuum laudesq̄ canamus
Angelicosq̄ illic turba imitata choros.

IN ORATIONEM ANTI-
papalem eiusdem.

Quæ tibi magnanimum Manseltia clara Lutherum
Eripiet manibus vis truculenta tuis?
Quis furor? & Papæ quæ, quanta, licentia, veri
Aut mala conspicuum lumen obumbret Eryss?
Aduersas inhibet felix Germania fraudes,
Pendet ab auxilio fortior illa Dei.
Commodat ingenium doctorum copia sanctum
Efficiens media viuere morte virum.
Ergò quid ulterius metuas, licet illa rumpat
Lucifer Ausonia Papa tremendus humo.
Millia Christiadum seu mille potentibus ausis,
Ense, rota, ponto, funibus, igne necet.
Non pius hoc crudele nefas **LOVA** mittet inultum,
Pensabit stygio facta sed ista lacu.
Marte laceffat humum, vel conglomeramine cingat
Belligero muros Teutonis ora tuos.
Viribus exuperans hunc nostra sed Argo triumphat,
Dum petit hostiles numine ducta manus.

*Atq; ubi nulla viam reperit truculentia ferri
 Et locus ipsius fraudibus omnis abest.
 In sua vulnifica conuersus viscera dextra
 Arbitrio verbum subijcit omne suo.
 Auget ouans, corrumpit ouans, mel dulce veneno
 Inficit, ex clara nubila luce facit.
 Et ne tardet opus mora, nec quid linquat inausum,
 Plutonis socios ex Acheronte vocat.
 Nomina qui iactant Christo contraria Iesu,
 Et satana faciant auspice patris opus.
 Impia magnanimum proscindit turba Lutherum,
 Fraudibus hoc referens omnia plena viro.
 Hinc docuisse nihil quod non Epicurus adoret,
 Et tacita sapiat fraude Iosophisma nouum.
 Utq; hoc incautum moueat conamine vulgus
 Et sint delicijs cuncta repleta suis.
 Pars melior tamen, & lucis sapientia veri
 Quam penes & ratio purior atq; fides.
 Luthero summum veræ pietatis honorem,
 Sed tenebras Papa, vimq; dolosq; refert.
 „ Lutherus Christum, fiscum Papa cepit, & ipsi
 „ Gloria mundani quæritur imperij.
 „ Biblia Lutherus sacra, Papa Legenda volutat,
 „ Hicq; coli statuas præcipit, ille Deum.
 „ Coniugium Christus, spurcos Papa cæcus amores
 „ Instituit, Missam Papa, sed ille preces.
 „ Lutherum fidei vigor, hunc circumuolat error,
 „ Hic docet instinctu dæmonis, ille Dei.
 „ Omnia quid referam? nil non crudele Papatus,
 „ Et nil non dignum laude Lutherus agit.
 Hæc eadem multis tua verba diserta pagellis
 ANTONI coram doctæ Magister habent.*

Tu

*Tu fidei sanctum defendis amore Lutherum,
 Dogma Papæ tetrum ceu tibi stercus olet,
 Id facis instinctu superum, nam gloria mundi,
 Curæ nulla tibi, cura sed una, Deus.
 Pontificum ne cede dolis, audentior ito
 Contrà, nec satanæ commoueare minis.
 Christus robur erit, lucrum Ioua, gloria cælum,
 Quæ venit à Christo gloria, vera venit.
 Non tibi maior erit merces, non gloria maior,
 Laus odisse Papam maxima, nosse Deum.
 Semper honos, pietas tua, semper fama vigebit,
 Laudis & æternæ distichon illud erit.
 Dicci posteritas bis rectè edocta pagellis
 Spiritus ô quantus sancte Lutbere tuus?*

Samuelis Latochij secundi
 Brigenfis Silesij.

Notatio erratorum typographicorum.

- A 4. fa. 1. in Ep. nuncup. lin. 25. lege sustinebunt.
 Ibid. lin. 28. βλασφημιῶν.
 B 1. fa. 2. lin. 1. vllius.
 B 2. fa. 2. lin. 4. probasse.
 C 2. fa. 2. lin. 10. animas.
 C 4. fa. 1. lin. 21. simulatione.
 E 2. fa. 2. lin. 21. id ipsum.
 E 3. fa. 1. lin. 8. & 6. perspicue.
 F 4. fa. 1. lin. 27. restinguat.
 H 4. a. lin. 23. Transfert.
 H 4. b. lin. 25. 26. liberet.
 I 1. a. lin. 21. abominationum.
 I 2. a. lin. 7. IANFRIDERICE.
 I 3. a. lin. 15. Gryphis.
 K 1. a. lin. 23. infracto.
 L 2. b. lin. 2. blasphema.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to fading and bleed-through.

Handwritten text, possibly a title or section header, located in the middle of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to fading and bleed-through.

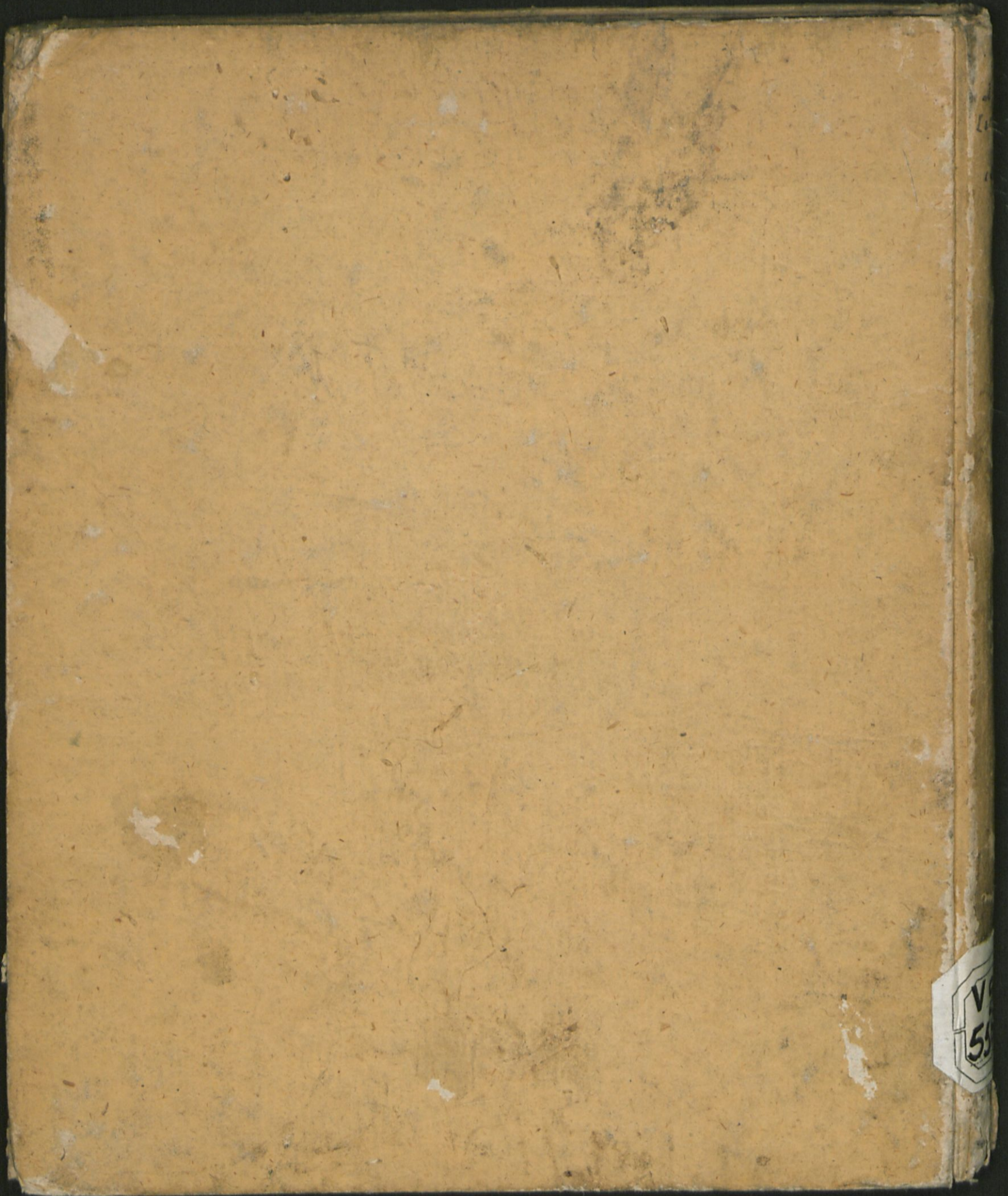

1/9 5360

X 2206992

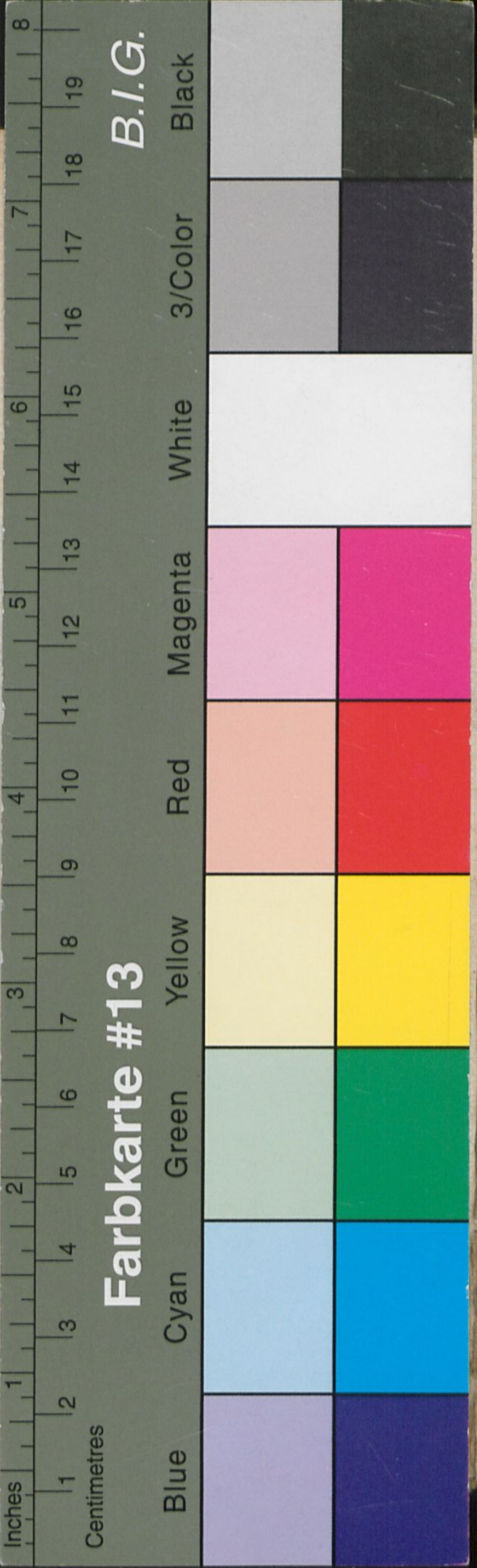
M.C.

V
55

ORATIO
DE VOCATIONE
ET DOCTRINA MARTI
NI LVTHERI DOCTORIS MAGNI

& Prophetæ Germaniæ vltimi, coelesti & diuina, re
citata publicè Islebñ in patria
S. Lutheri:

&

OPPOSITA EPICVREÆ
ORATIONI ALBERTI HVNGERI
Professoris Theologi & Procancellarij in Academia Ingolsta
diensi, de homologia, siue consensu doctrinæ Lutheri
cum Philosophia Epicuri:

à

M. ANTONIO PROBO PASTORE EC
clesiæ Islebiensis ad S. Nicolaum.

Lipsiæ

APVD HÆREDES IACOBI
Beruualdi.

Anno M. D. LXX XIII.

